

Hvad skal *vi* med tal?

Lidt om strategi

- og nøgletal i folkekirken i perioden 2011-2018

Erling Andersen

FOLKEKIRKENS UDDANNELSES- OG VIDENSCENTER

Hvad skal vi med tal?

Lidt om strategi og nøgletal i folkekirken i perioden 2011-2018

Erling Andersen

© Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, København 2020

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter

Farvergade 27 F 2.

1463 København K

www.fkuv.dk

ISBN: 978-87-90323-91-2

Citater fra denne rapport skal ske med tydelig kildeangivelse

Indhold

Intro	5
Rapportens indhold	6
3 datatyper	6
Periode	6
Validitet	7
Læs bare uden om tabellerne!	7
Den nødvendige refleksion	8
Et spørgsmål om vi	8
Folkekirkens fælles udfordringer – og ansvaret for at tage vare på dem	9
Et blik på helheden	9
En tur i helikopteren	9
<i>Scenarie 1, Kontinuitet</i>	10
<i>Scenarie 2, Diversitet</i>	10
<i>Scenarie 3, Samlingsmærket</i>	11
<i>Scenarie 4, Passion</i>	11
Hvordan gik det så?	11
Klarhed og sammenhæng	13
<i>En betænkning med en intention</i>	13
<i>Rigsrevisionen placerer ansvar</i>	13
Hvem har ansvaret?	15
Hvad skal vi med tal?	17
De eksistentielle spørgsmål	17
En organisation må være i sync med sin omverden	17
Hvad er strategi?	18
Teori og virkelighed	19
Analyseværktøjer	20
Fremskrive, forudsige og forestille	20
Konkret viden fortæller om forholdet til omverden	21
Folkekirkens medlemstal	22
Landsplan	22
<i>Befolkningsudvikling og udvikling i medlemstal</i>	22
<i>Befolkningsudvikling for fem populationskategorier</i>	23
<i>Medlemsudvikling for fem populationskategorier</i>	24
Stiftsplan	26
<i>Befolknings- og medlemsudvikling i stifterne</i>	26
<i>Medlemstal for indvandrere og efterkommere af indvandrere</i>	28
<i>Personer med dansk oprindelse</i>	29
Udmeldelser og indmeldelser	30
2020-tallene	33
Befolknings- og medlemsudvikling fordelt på aldersgrupper	34
Provstierne	36
<i>Antal provstier</i>	36
<i>Provstiernes størrelse</i>	36
Udviklingen i provstierne i de enkelte stifter	37
<i>Udvikling i befolknings- og medlemstal</i>	38
<i>Polarisering</i>	39
Urbaniseringsgrad	40

<i>Definition og fordeling</i>	40
<i>Urbaniseringsgrad og befolknings- og medlemsudvikling</i>	41
<i>Provstier med størst og mindst fald i antal medlemmer</i>	44
<i>Udvikling i medlemsprocent</i>	45
Kirkelige handlinger	48
Dåb	48
Konfirmationer	49
Vielser	50
Begravelser og bisættelser	51
Aktiviteter	53
Kirkelig undervisning	53
Diakonal virksomhed	54
Kirkekor	55
Kirkekoncerter	56
Foredrags- og mødevirksomhed	57
Kommunikation	58
<i>Spørgsmålet om effekt</i>	59
Kirkegårdsdrift	60
Økonomi	62
Udvikling i stifterne	62
<i>Kirkeskatteprocent</i>	62
<i>Det samlede ligningsbeløb</i>	63
<i>Ligningsbeløb til drift</i>	64
<i>Ligningsbeløb til anlæg</i>	65
<i>Ligning og medlemstal</i>	66
<i>Forhold mellem drifts- og anlægsmidler</i>	67
Udvikling i provstierne	68
<i>Den samlede ligning</i>	68
<i>5% midler til drift og anlæg</i>	71
Provstiudvalgskassen	72
<i>Vækst i PUK</i>	72
<i>Hvordan afspejler væksten sig i målsætningerne?</i>	74
Tilskud fra udligningsordningen	76
Menighedsrådenes frie midler	80
Lån	80
<i>Lån i stiftsmidler</i>	80
<i>Realkreditlån</i>	82
Lønudgifter: Lokalfinansierede præster	83
Outro	85
Og så er der altså	85
Bilag	86
Bilag 1. Statistikbankens urbaniseringsgrad	86
Bilag 2. Provstierne – urbaniseringsgrad	87
Bilag 3. Befolknings- og medlemstal i fem populationskategorier, fordelt på stifterne	88
Bilag 4. Befolknings- og medlemstal i provstierne, stiftsvis opdelt	93
Litteratur	101

Intro

Denne rapport kan læses som supplement til *Forandringer i provstierne III*, sept. 2020. Rapporten henvender sig primært til provster, men andre med ledelsesopgaver og –ansvar i folkekirken vil forhåbentlig have en vis interesse i at kigge med.

Der er to anledninger til rapportens tilblivelse. Først en uddannelsesmæssig.

I uddannelsen af provster er der fokus på de betingelser og vilkår, provster og provstiudvalg udfører deres hverv på baggrund af. Her spiller demografiske og økonomiske data en central rolle – og ikke mindst anvendelsen af sådanne data. Koblingen mellem (indhentning af) data og anvendelse af data er en central opgave for enhver leder – også for en provst. Rapporten præsenterer et udpluk af sådanne data, primært omkring befolknings- og medlemsudvikling, økonomisk udvikling og folkekirkens anvendelse af økonomiske ressourcer.

Fordi rapporten er tænkt til anvendelse i uddannelsen og efteruddannelsen af provster, indeholder den også nogle teoretiske afsnit, som er relevant i den sammenhæng, og som samtidig relaterer til dataindsamling og –anvendelse.

Den anden intention bag rapporten handler om promovning.

Får én og anden lyst til eller behov for at skaffe sig noget talmateriale om folkekirken generelt eller lokalt, er der lige nu en række muligheder. Den primære kilde er naturligvis Statistikbanken, men også Folkekirken.dk, sogn.dk, provsti.dk og Kirkeministeriets hjemmeside tilbyder statistiske oplysninger. Og nu udvider FUV sine ydelser på det kirkestatistiske område.¹

FUV har en ambition om at være primær leverandør af *bearbejdede* data på det folkekirkelige område. Bearbejdede data øger nemlig anvendeligheden. Statistik kan akkurat defineres som en metode til anvendelse af data. FUVs interesse er altså ikke data som sådan, men hvordan data kan bearbejdes, så de bliver anvendelige i det fremadrettede arbejde med det kirkelige liv.

I løbet af efteråret 2020 har FUV fokus på at forme kirkestatistik til provstierne. På FUVs kirkestatistikhjemmeside bliver der oprettet en underafdeling til hvert provsti, hvor provstierne kan finde informationer om, hvor mange mennesker der bor i provstiet, om medlemstallet, konfirmationsprocenten, dåbsprocenten etc.

Ambitionen er, at disse provstirapporter skal opdateres årligt. Deres indhold vil blive udvidet i takt med, at FUV får gennemarbejdet flere statistikker fx omkring befolkningens socioøkonomiske status. Forhåbningen er, at sådanne årlige rapporter vil kunne give et fyldestgørende overblik over relevante statistikker for dem, som har interesse i dette. Det kunne være menighedsråd, måske især formænd og kasserer, men det kunne også være provster og provstiudvalg, biskopper og stiftsråd og stiftsadministrationer samt Kirkeministeriet.

Denne rapport kan altså også læses som en smagsprøve på det, der kommer.

¹ Se <https://www.fkuv.dk/videnscenteret/kirkestatistik/>

Rapportens indhold

3 datatyper

Rapporten er et eksempel på, hvilke data og statistikker der kan være interessante for et sogn, et provsti eller et stift, når man skal lægge planer for kirkens og kirkernes fremtid.

Som antydnet er rapporten bygget op omkring tre datatyper, som omhandler demografi, aktiviteter og økonomi.

Datatype 1: Demografi

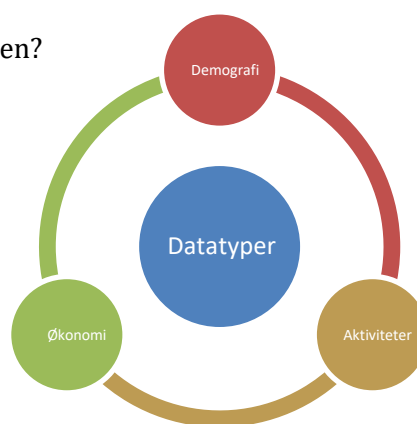
- Hvordan er befolknings- og medlemsudviklingen?
- Hvordan fordeles medlemmerne sig på aldersgrupper?
- Hvordan er folkekirkens forhold til folk med anden oprindelse end dansk?

Datatype 2: Aktiviteter

- Hvordan udvikler antallet af kirkelige handlinger sig?
- Hvilken tendenser tegner sig i de midler, der anvendes til (udvalgte) kirkelige aktiviteter – herunder kirkegårdsdrift?

Datatype 3: Økonomi

- Hvordan udvikler ligningsbeløb og – procent sig?
- Hvad er forholdet mellem drifts- og anlægsmidler?
- Hvad kan man sige om tilskuddet fra udligningsordningen?
- Hvordan udvikler provstiernes lån i stiftsmidlerne sig?
- Hvor mange provstier har realkreditlån? Og hvor store er de?
- Hvordan udvikler lønudgifterne sig? Særskilte udgifter til lokalt finansierede præstestillinger.
- Hvordan administreres 5% midler til drift/anlæg?
- Hvilke tendenser kan der iagttages med hensyn til PUK?
- Hvordan udvikler menighedsrådenes frie midler sig?

Figur 1. Rapportens datatyper

Befolknings- og medlemsstatistikker samt udvikling i antallet kirkelige handlinger leveres fortrinsvist af Statistikbanken, mens data, der omhandler provstiernes økonomi, er leveret af Kirkeministeriet.

Periode

De økonomiske data kan leveres samlet for perioden fra 2011 til 2018. For sammenligningens skyld vil alle typer data – med et par undtagelser – derfor dække denne periode.

Princippet for de demografiske data er, at de tal, der opgives for et givent år, er dem, der gælder ved årets begyndelse. Statistikken for 2011 er således det tal, Statistikbanken har opgivet for 2011 kv. 1.; for 2012 gælder det tal, der er opgivet for 2012 kv. 1 og så fremdeles.

Validitet

Der er en række validitetsspørgsmål forbundet med disse data. Blot for at nævne et par eksempler:

- Der kan optræde fejl, såsom indtastning, forkerte koder etc., som jeg kan have begået undervejs.
- Når det gælder de økonomiske data, skal man fx være opmærksom på, at der – trods vejledninger – kan være forskel på, hvordan man lokalt konterer drifts- og anlægsudgifter.
- Validiteten i de økonomiske data stiger i perioden 2011-2018. Data fra de første år i perioden, hvor nye kontoplaner netop havde set dagens lys, kan være behæftet med fejlindtastninger. Det har taget noget tid at finde et mønster i bogføringen.
- Data omkring kirkelige handlinger kan også være behæftet med unøjagtigheder. Data i Statistikbanken og på KMs hjemmeside bygger på de enkelte sognes egne indberetninger, som af forskellige årsager kan være mangelfulde eller upræcise.
- Validitetsproblematikken ses også af, at informationer på KMs hjemmeside ikke i alle tilfælde stemmer overens med Statistikbanken, som da også tager sine forbehold herfor. Jeg sætter dog min lid til Danmarks centrale statistikkontor og til Kirkeministeriets tabeller.

Jeg formoder, at det samlede statistiske billede – uanset diverse validitetsspørgsmål – giver et fingerpeg om, i hvilken retning, det går, og således kan være med til at kvalificere en drøftelse af, hvilke hensyn, der skal tages, når der lægges planer for udviklingen af det kirkelige liv.

Læs bare uden om tabellerne!

Når man i en organisation bevæger sig ind i det strategiske rum, må man have noget materiale med sig, data og viden om eksterne såvel som interne forhold, som kan have ”afgørende betydning for organisationens virke og fremadrettede muligheder”. (Holmgren & Nüssler, 2020, p. 25) (Nielsen & Iversen, 2014, p. 141 f.) Materialet skal være relevant, men det skal ikke være så omfattende, at man forvirres og ikke kan overskue det. (Klausen, 2014, p. 69 f.) På den ene side skal materialet altså rumme kompleksiteten, på den anden side må det ikke være for komplekst.

Det er ikke nemt at finde den balance.

Med denne rapport har jeg langt fra fundet balancen. Rapporten er mættet med tal, figurer og tabeller, men den er dog forsøgt skrevet på en måde, så man som læser ikke behøver at stoppe op og fordybe sig i de mange tabeller og data. Det kan man lejlighedsvist gøre, hvis man finder det vigtigt, men man bør kunne læse uden om tabellerne, idet teksten, der omgiver tabellerne, gengiver de væsentligste data.

Tal er vigtige, og derfor fylder de, og de mange tal appellerer til, at man lokalt på stifts-, provsti- og sogneniveau benytter sig af de forskellige muligheder, der er for selv at skaffe sig relevant og nødvendigt talmateriale til vurdering af folkekirkens nutidige og fremtidige muligheder. Hvilke data, der er relevante lokalt, må man lokalt finde ud af. Ud over denne rapports forslag vil det i lokale

sammenhænge ofte være gavnligt også at gøre sig bekendt med sådan noget som kommuneplaner og befolkningens alders- og uddannelsesniveau.

Den nødvendige refleksion

Tallene i rapporten vil nok sjældent ligefrem være overraskende, men de vil forhåbentlig kalde til eftertanke, måske endda kalde på en insisterende måde. Tal er altid et snapshot og kan i mange tilfælde være udtryk for hvad som helst. Derfor er de mange tal, denne rapport indeholder, i sig selv ikke så interessante. Det er derimod de forklaringer og fortolkninger, der kan ligge bag tallene, og de overvejelser eller refleksioner der kan følge efter. Disse forklaringer tilbyder rapporten kun i yderst begrænset omfang, og de efterfølgende overvejelser vil den mestendels lægge op til og sjældent bidrage med. Med sine tal, tabeller, figurer og kurver appellerer rapporten i stedet til sin læsers aktive medtænken. Læserne tilskyndes til at drøfte videre, finde nye og andre data, komme med lange og korte (bort)forklaringer, pege på særlige lokale forhold, udfolde særlige perspektiver eller måske ligefrem blive inspireret til meningsfuld handling.

Objektive data er nemlig hverken adfærdsregulerende eller adfærdsbestemmende. Der må, som det illustreres i figuren, lægge sig en refleksion mellem viden og adfærd. Data kan, når de bliver anvendt seriøst, medvirke til en sådan refleksion og ligefrem være dialogskabende.

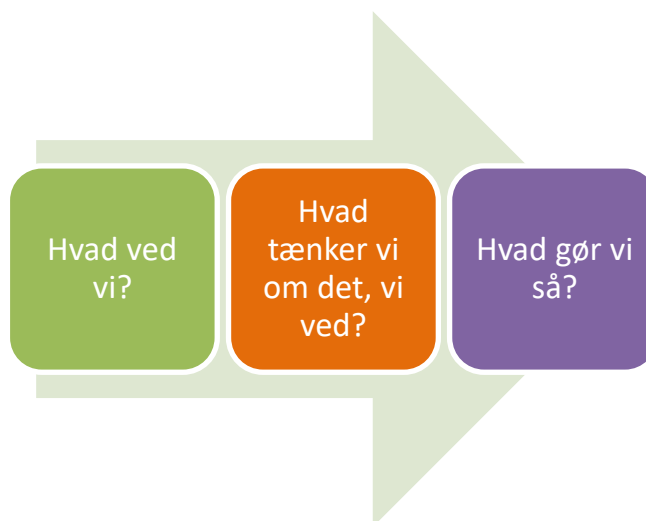
Et spørgsmål om vi

I rapporten vil jeg undervejs stille nogle spørgsmål i den orange boks ud fra princippet om, at data, der ikke følges af efter- og omtanke, er uden mening. Og spørgsmålene vil blive rettet direkte til forskellige niveauer i folkekirken. Figuren oven for rejser nemlig en problematik.

Tilbage i 2011 stillede daværende biskop i Haderslev, Niels Henrik Arendt, spørgsmålet: "Hvornår beslutter vi os i folkekirken til at vende den nedadgående kurve – i stedet for blot at affinde os med den"? (Arendt, 2011) Hvad var det for et vi, han henviste til?

Samme spørgsmål kan stilles til titlen på denne rapport: *Hvad skal vi med tal?* Hvem er dette vi? Og hvem er det vi, der – jf. figuren – skal tænke videre om og handle på det, vi ved? Hvor ligger ansvaret for at gøre noget ved medlemsnedgang? Ved nedgangen i antallet af dåb? Ved folkekirkens tilsyneladende manglende evne til at være kirke for andre end etniske danskere? Og så videre. Hvilke problemstillinger skal hvem tage ansvar for?

Den problematik vil jeg forsøge at udfolde en smule i næste afsnit.

Figur 3. Data indbyder til refleksion - og handling

Folkekirkenes fælles udfordringer – og ansvaret for at tage vare på dem

Et blik på helheden

I denne rapport ser jeg på folkekirken som en helhed og anser det for uomgængeligt, at landets menighedsråd, provstier og stifter har og må tage fælles ejerskab til folkekirkens samlede udfordringer. Skal ansvaret for dette ejerskab løftes, kræver det et blik for, at folkekirken er et netværk, hvor tilstanden i hver enkelt del ikke blot har konsekvenser for andre dele, men også har indvirkning på helheden, ligesom helheden påvirker de enkelte organisatoriske enheders muligheder.

Et sådant blik på folkekirken kan imidlertid være problematisk al den stund, at folkekirken er en decentral organisation – ikke mindst når det handler om økonomien. Op mod 80% af den samlede folkekirkelige økonomi administreres lokalt af menighedsrådene, men selvom et tabt medlem principielt betyder tabt indtægt, er hverken medlemstab eller forringet økonomi en fælles oplevelse for sogne og provstier. Og selvom omkostningerne ved middelalderkirkers og præstegårdes vedligehold kan veje tungt i nogle provstier, er det langt fra en fælles oplevelse, at dette vedligehold kan synes som en uoverkommelig opgave. Dertil kommer, at et provsti med tilflytning, vækst i medlemstal og et passende antal kirker slet ikke oplever den ufrihed, der kan herske i et provsti med fraflytning, fald i medlemstal og mange kirker. Der er simpelthen for stor forskel i vilkårene for de 103 provstier, som administrerer og har tilsynet med den lokale økonomi. Denne forskel kan gøre et lokalt helhedsblik på folkekirken besværligt.

Med generel nedgang i medlemstal og stigende efterspørgsel efter de traditionelle folkekirkelige ydelser er folkekirkens legitimitet i samfundet som sådan på spil. Men det gælder ikke nødvendigvis den lokale kirkes legitimitet. Et opslag i de fleste lokalaviser vil tydeliggøre, at folkekirken mange steder lever i bedste velgående og i skøn samklang med lokalområdet. I de landsdækkende medier og aviser derimod, hvor man som oftest anskuer folkekirken som en samlet helhed, er billedet typisk et andet. Medierne – og såmænd også brugerne – har tendens til at betragte folkekirken som helhed. Det må folkekirkens mange organisatoriske enheder derfor også gøre. Det fordrer åbenhed og vilje til fællesskab. Der må gives og deles og udvises tillid på tværs af de skel og grænser, som de færreste, der ser på folkekirken ude fra, kan forbinde ret meget med.

Det er som sagt ikke nemt, hvad nedenstående case kan illustrere.

En tur i helikopteren

I 2006 skrev Rolf Jensen, Dream Company, *Folkekirkens fremtider – fire scenarier for folkekirken i 2016*. "Det er godt en gang imellem," skrev han som indledning, "at komme op i helikopteren og tænke nyt, spejle længere ud end de nærmeste år." (Jensen, 2006)

Scenarier kan give os inspiration til nutiden, til at gå nye veje.² Rolf Jensens fire scenarier, som fik betegnelserne *Kontinuitet*, *Diversitet*, *Samlingsmærket* og *Passion*, repræsenterer hver sin vej, hver sin logik. Scenariernes sandsynlighed og ønskværdighed måtte man så efterfølgende diskutere. Det blev også gjort på en konference året efter i en forsamling, som prof. Viggo Mortensen, én af de mange oplægsholdere, kaldte "det nærmeste, vi kommer en synode i den danske folkekirke."

(Kirkeministeriet, 2007) Repræsentanter for bispekollegiet, provsteforeningen, præsteforeningen og landsforeningen af menighedsråd med Kirkeministeren i spidsen havde indkaldt repræsentanter for institutioner, organisationer og kirkelige retninger til denne tæt-på-synode. Dengang var det en forholdsvis sjælden begivenhed med en så repræsentativ forsamling inden for den danske folkekirke. Siden er noget tilsvarende forekommet en hel del gange. Men det gælder nu som dengang – med Viggo Mortensens ord – at "selvom denne forsamling er så repræsentativ for den danske kirke, som den kan blive, selvom der her er samlet al mulig ekspertise om Den danske Folkekirke, så kan den, som vi alle ved, intet beslutte om kirkens fremtid".

Rolf Jensens fire scenarier tog udgangspunkt i folkekirkens omverden, i tendenser, der kunne observeres dengang i 2006. Usikkerheden handlede om, hvor stærkt de forskellige tendenser ville slå igennem, og naturligvis også om at noget nyt kunne dukke op. Endelig var der usikkerhed om, hvad folkekirken ville gøre. Tæt-på-synoden kunne ikke tage stilling til dette sidste spørgsmål, men det reducerede ikke talelysten. Oplæg på oplæg blev vendt og drejet, uden der altså blev besluttet noget, selvom biskop Jan Lindhardt endte sit indlæg med at konstatere, at der skal "gøres en hel del". Men hvem skulle gøre hvad?

De fire scenarier, som Rolf Jensen havde udviklet, kunne ellers sagtens give den folkekirkelige organisation anledning til at beslutte sig for at gøre noget. Lad os kort resumere de fire scenarier.

Scenarie 1, Kontinuitet

forudså en folkekirke i 2016, der ikke vil adskille sig meget fra den, der var i 2006. Danskerne vil også i 2016 være glade for folkekirken. Den generelle religiøsitet vil ikke forandre sig, og i vid udstrækning vil det stadig være folkekirken, som dækker folkets religiøse behov. Behovet for kontinuitet, ritualer og religion vil gøre sit til, at medlemsprocenten fortsætter ned ad i samme takt, som det var sket de foregående år, nemlig med 0,5% om året. Det vil give en medlemsprocent på 78% i 2016 og 74% i 2026. En fremskrivning af nedgangen i dåbsprocent vil resultere i, at der i 2016 vil være 70%, der bliver døbt i kirken. Og næsten alle kirkelig begravet.

Scenarie 2, Diversitet

øjnede en folkekirke i svare udfordringer. En overordnet samfundstrend var i 2006 en bevægelse fra det kollektive til det individuelle med afsmittende virkning på folkekirken, som scenariet forudså rigtignok stadig i 2016 er kirke for de ca. 10%, der frekventerer den jævnlige, mens den for det store flertal i stigende grad er blevet uvedkommende og irrelevant. Folk søger åndelige svar uden for folkekirken uden dog nødvendigvis at engagere sig i eller melde sig ind i trossamfund.

Sammen med individualiseringen bliver rummeligheden større, accepten af, at andre mener noget andet end én selv, har andre værdier og holdninger. Hvordan vil folkekirken blive opfattet i 2016 i den

² For en nærmere gennemgang af scenariemetoden se Chermack, 2011.

kontekst? Som et sted, der trods sin rummelighed, er en autoritet, en institution med et klart og temmelig ensartet budskab? Vil biskopper og præster blive anset for at være autoritetspersoner? I 2016 er det netop sådan, folkekirken vil blive opfattet af befolkningen, som derfor vender ryggen til. Folkekirken vil i 2016 ikke være i takt med holdningsudviklingen med stigende individualisering og dalende autoritetstroskab.

Scenarie 3, Samlingsmærket

profeterer folkekirken som et samlingsmærke i kulturkonfrontationer, som der vil blive flere af. (Scenarierne blev udviklet i kølvandet af Muhammed-tegning-krisen). Den stigende globalisering udmærker sig i dette scenarie ved kun at handle om det materielle, det fysiske, om ting. Vores værdier vil derimod ikke blive globaliserede. Holdninger og værdier ændres kun langsomt. Der opstår derfor et kultursammenstød. Der kommer en bevidstgørelse, en afklaring, hvor vi erkender vores egne værdier, men det sker først, når vi møder de andres. Dette pres på vores værdier vil i 2016 få os til at stå sammen.

I dette pres og denne afklaring vil folkekirken spille en hovedrolle som en vigtig del af sammenhængskraften i samfundet. Her tilbydes et værdifællesskab i et multietnisk samfund, som vil være knap så multikulturelt. Derfor kan man i dette scenarie regne med en øget tilslutning til folkekirken. Tendensen vil knække fra en let nedadgående til en opadgående tilslutning, så der i 2016 vil være en større del af befolkningen, der er medlem af folkekirken. Og flere kirkegængere.

Scenarie 4, Passion

er kendetegnet ved, at budskaber oppe-fra-og-ned er afløst af dialog og nede-fra-og-op. Borgerne vil inddrages, deltage, være med. Den moderne, veluddannede dansker er ikke længere den passive budskabsmodtager, men er kritisk og ønsker at blive lyttet til. Her bliver folkekirken udfordret bl.a. på sin prædiken, et ord, der ikke vil have nogen ubetinget positiv betydning i mange kredse. Når evangeliet skal prædikes "rent og purt", vil et dialogvant publikum se på prædiken som en anakronisme. Skal folkekirken være relevant i en sådan sammenhæng, fordrer det nemlig inddragelse og plads til deltagelse – og passion. Der skal (sam)tales passioneret om tro og om mening.

Derfor vil folkekirkens aktiviteter øges – uden for gudstjenesterne. Det vil ske i konferencer, seminarer, weekend-arrangementer med deltagelse af folkekirkens præster, men også andre, filosoffer og psykologer – alle, der har et budskab omkring de dybe spørgsmål i tilværelsen. Her træder folkekirken ud af kirkerummet og ind som aktør i oplevelsesøkonomien, som er den del af økonomien, der har med følelserne at gøre. Her appelleres til hjertet. De bibelske fortællinger vil blande sig naturligt i offentligheden som almengyldige pejlemærker til livet.

Hvordan gik det så?

Scenarie 3 ville nok tilbage i 2006 for mange fremstå som et ønskescenarie. Men hvis det skulle blive til virkelighed, måtte der tages beslutninger, anlægges en strategi og udarbejdes nogle handlingsplaner. Det kunne 'synoden' ikke levere. Man måtte i stedet vente på at se, hvad der skete. Hvilke initiativer ville blive taget? Og det kan vi så se nu. Lidt sent ganske vist. I 2016 var der mig bekendt ingen af deltagerne, der vendte tilbage til scenarierne, for at se, hvordan det var gået: Var der et scenarie, der var blevet mere til virkelighed end de andre? Her i 2020 kan vi stadig gøre forsøget og

som noget af det første konstatere, at nedgangen i medlems- og dåbsprocent er mere markant, end scenarie 1 forudså. Allerede i 2020 når vi en medlemsprocent, der nogenlunde svarer til det, scenariet spåede ville være virkelighed i 2026, og dåbsprocenten holdt heller ikke de 70% i 2016. Her i 2020 er den dalet til 58%.

Behovet for kontinuitet, ritualer og religion forefindes givetvis stadigvæk i en vis mængde, men dog tydeligvis aftagende – her følger Danmark bevægelsen i andre vestlige lande – og det behov, der er, søger ikke, som scenarie 1 beskrev det, mod den institutionaliserede danske folkekirke. Snarere er det diversiteten i scenarie 2, der har nået en grad af opfyldelse, hvor rummeligheden i samfundet er stigende, og hvor folk søger åndelige svar uden for folkekirken uden dog nødvendigvis at engagere sig særligt i et trossamfund. Folkekirken har ikke magtet at rumme rummeligheden, men er faktisk siden 2006 blevet udfordret på sin rummelighed i markante sager om opstandelse og vielse af to af samme køn. I 2006 verserede stadig den såkaldte Grosbøll-sag. Alle tre sager udløste markante folkekirkelige røster, som ønskede en knap så rummelig folkekirke.

Individualiseringen derimod, må man medgive, har folkekirken søgt at imødekomme med en række initiativer, fx vielser i det fri som det vel nok mest markante, eller tilladelser til, at hvad som helst kan afspilles over kirkens musikanlæg, som er installeret i flere kirker for at opfylde individuelle ønsker i forbindelse med bryllupper og begravelser.

Scenarie 3, folkekirken som samlingsmærke, er ikke gået i opfyldelse. Betænkning 1544 gav udtryk for en sådan idé om folkekirkens betydning for den samfundsmæssige og kulturelle sammenhængskraft (Kirkeministeriet, 2014, pp. 153, 192), men mere som et mix af et udokumenteret postulat og en utopi. Det multietniske og multikulturelle må nok siges, i modsætning til scenariets forventning, at være fulgt godt ad. Samfundet som et uniformt værdisamfund med folkekirken i en hovedrolle er ikke i umiddelbar udsigt, selvom der her i 2020 kan anes spæde, men ikke desto mindre højrøstede politiske ambitioner om et sådant projekt.

Passionens scenarie, det fjerde og sidste, har noget for sig. Folkekirken har tilpasset sig medlemmerne med en række initiativer. (Leth-Nissen, 2018) Folkekirkelige initiativer til at komme i dialog med sin omverden er utallige. Caféer, debatmøder, samskabelsesprojekter og alt muligt lignende har set dagens lys. Og der er rigeligt af eksempler på, at prædikenen er på vej i øjenhøjde. Ikke bare har præsten flere steder valgt kirkegulvet som sin ølkasse, men der inviteres også til samtaler om prædikentekster, ligesom digitaliseringen har givet nye dialogiske muligheder og udfordringer, som prædikanten må tage alvorligt, præcist formuleret af Kjeld Sloth Nielsen i en artikel i bogen *Midt i en medietid*. Her skriver han, at præsten ikke længere kan "nøjes med at være en kongelig embedsmand, folkelig og kristelig vækkelsesprædikant. Han er nødt til at spørge til religionens og dermed kristendommens funktion og formulere et (...) autentisk bud på, hvad det kunne være: som en autentisk deltager i autentisk samtale med en autentisk kirkegænger, der for en stund afsøger det landskab og afprøver den betydning, som præstens prædiken lægger blot." (Nielsen & Thøisen, 2020, p. 146)

Klarhed og sammenhæng

En betænkning med en intention

Virkeligheden har altså kombineret de forskellige scenarier.³ De tendenser eller trends, som allerede var til stede i 2006, slog i eftertiden igennem med forskellig kraft. Det var den ene usikkerhed, Rolf Jensens scenarier byggede på: Hvor meget ville de slå igennem? Den anden var usikkerheden om, hvad folkekirken ville gøre – uden Jensen i øvrigt overvejede, hvem folkekirken er, eller hvem i folkekirken, der kunne, skulle eller ville gøre noget.

I 2014 udkom Betænkning 1544, *Folkekirkens styre*, som der henvises til ovenfor. Udvalget, som havde arbejdet med den, fik et navn, man kan forestille sig var medvirkende til, at betænkningen fik en kølig medtagelse: *Udvalget om en mere sammenhængende og moderne styringsstruktur i folkekirken*. (Kirkeministeriet, 2014) Her optræder ordene *sammenhæng*, *moderne* og *styringsstruktur* i én sætning. Det er begreber, der historisk set har haft det vanskeligt i folkekirken.

Udvalget skulle komme med forslag til ”en klar ansvarsfordeling for økonomiske og indholdsmæssige forhold”. En sådan opgave kan naturligvis kun stilles, såfremt den hidtidige ansvarsfordeling for økonomi og indhold har været opfattet som uklar. Man ville altså have klarhed omkring ansvarsfordeling, sammenhæng samt moderne styring og struktur. Det fik man ikke. Betænkningen blev lagt på hylden, og uklarheden står dermed tilbage. For at sætte det lidt på spidsen, men alligevel: Hvem er vi’et i en usammenhængende folkekirkelig organisation med en umoderne styringsstruktur, hvor ansvarsfordelingen for økonomi og indhold er uklar?

Hvem har ansvar for hvad? Nuvel, der er lovgivning i folkekirken, hvis forfatning – jf. § 66 i grundloven – skal ordnes ved lov. En sådan forfatning er aldrig affattet, men dermed ikke sagt, at folkekirkens forhold ikke er lovregulerede. Der er masser af love, som placerer ansvar hos menighedsråd, provstiudvalg, stiftsråd og så videre. Men man skal være tonedøv for ikke at kunne ane de udfordringer, der med tiden er dukket op i folkekirkens foranderlige omverden, og hvor lovgivning ikke giver svar på, hvor tilsvarende initiativpligt og handlingsansvar i folkekirken skal placeres. Og man vender det blinde øje til, hvis man ikke ser tendenserne til en styrkelse af eller bestræbelse på et folkekirkeligt hierarki med beslutningsmyndighed og en folkekirkelig pipeline, der kan sikre sammenhæng mellem niveauerne i hierarkiet. Lad mig blot give et enkelt eksempel.

Rigsrevisionen placerer ansvar

Rigsrevisionen er ikke i tvivl om, hvor det overordnede ansvar i folkekirken ligger: Det ligger i Kirkeministeriet.

Rigsrevisionen reviderer på vegne af Folketinget statsregnskabet og regnskaber for offentligt finansierede virksomheder og efterprøver, om offentlige midler anvendes lovligt og effektivt. Revisionen undersøgte i 2019, om der forekom forvaltningsmangler i Kirkeministeriets mål- og resultatstyring af stifterne. Resultatet forelå i *Rapport om forvaltningsrevision af mål- og resultatstyring 2019 i Kirkeministeriet, jan. 2019*. (Rigsrevisionen, 2019) Revisionen blev gennemført med udgangspunkt i Finansministeriets vejledninger *Strategisk styring med resultater i fokus* fra 2014 og

³ Se hertil Gundelach, 2011, p. 76 ff.; Engholm, 2016.

Inspiration til strategisk styring med resultater i fokus ligeledes fra 2014 samt *Inspiration til målformulering med fokus på kerneopgaven* fra 2017. Revisionen blev altså udført i overensstemmelse med standarderne for offentlig revision. Folkekirken blev dermed iagttaget på lige linje med andre offentlige forvaltninger.⁴

En af pointerne i revisionens rapport handlede om, at der var potentiale for at udarbejde effektmål. Resultataftalerne mellem kirkeministeriet og stifterne var nemlig ikke ledsaget af mål om, hvilke effekter der forventedes opnået, hvilket revisionen fandt kritisabelt. Revisionen foreslog derfor stifterne at undersøge, om de kirkelige aktiviteter, der gennemføres, har en effekt på antal kirkegængere, dåbs- og konfirmationstallet, til- og afgang af medlemmer i stiftet osv. Stifterne bør, skrev revisionen, overveje at anvende data om antal deltagere til gudstjenester, til kirkelige handlinger i øvrigt samt andre aktiviteter som kirkekoncerter m.v. Sådanne undersøgelser, mente revisionen, kunne bidrage til at sætte retning fra biskopper, provster og præster samt for menighedens virke.

Revisionen påviste videre, at der ikke var udarbejdet strategiske målbilleder, som beskrev stifternes opgaver, sådan som revisionen mente, at disse opgaver fremgår af lovgivning, vision, mission mv. Det fik revisionen til at konkludere, at der er et behov for at styrke dialogen mellem departementet og de enkelte stifter, så det sikres, at der udarbejdes strategiske målbilleder og specifikke mål, som også inddrager stiftets kirkelige opgaver i forhold til provster, præster og menighedsråd, altså at skabe en bedre sammenhæng mellem ydelser og opgaver på de forskellige niveauer i folkekirken. Dette er væsentligt, står der i rapporten, ikke mindst fordi biskoppen og stiftet varetager en vigtig strategisk ledelsesmæssig rolle i folkekirken.

Rigsrevisionen udpeger således biskoppen til at være strategisk leder af folkekirken og sognemenighederne, mens kirkeministeriet i rigsrevisionens øjne må sikre, at strategierne også får effekt.

Hierarkiet og pipeline står lysende klart i Rigsrevisionens rapport.

Det skal dobbelt-understreges, at kirkeministeriet ikke gav rigsrevisionen medhold i de forudsætninger, der lå til grund for rapporten. Slet ikke. I et skriftligt svar til revisionen i feb. 2020 blev det utvetydigt tydeliggjort, at Rigsrevisionens tilgang til folkekirken var forfejlet og i bedste fald misforstået. (Kirkeministeriet, 2020) Det blev pointeret, at biskoppens arbejde med det kirkelige liv ikke er omfattet af resultataftalerne, da det vedrører folkekirkens indre anliggender. Resultataftalerne skal derfor ikke indeholde målsætninger og mål for udvikling af det kirkelige liv i stiftet. Og det blev også nævnt med en vis ironi, at det burde Rigsrevisionen sådan set vide alt om: "Den faktuelle juridiske og styringsmæssige relation mellem Kirkeministeriet, stiftsøvrigheden og biskopperne er senest detaljeret beskrevet i betænkning 1544 Folkekirkens Styre fra april 2014, der også er Rigsrevisionen bekendt."

Så langt så godt. Der skete ikke meget mere. Men casen viser en omverden, som har vanskeligt ved at forstå den folkekirkelige struktur og ordening. Det er selvfølgelig særlig bemærkelsesværdigt, når selve Rigsrevisionen har svært ved at finde hoved og hale i den folkekirkelige organisation.

⁴ Se her til P.H. Bartholins fornemme analyse af sammenhæng mellem udviklingen i styringen af den offentlige forvaltning og tilsvarende udvikling i folkekirken. (Bartholin, 2020)

Men måske havde Rigsrevisionen – til trods for den manglende forståelse for folkekirkelige forhold – fat i noget. Hvad ville der ske, hvis nogle af de mekanismer, der fungerer i offentlig forvaltning i øvrigt, i et vist omfang også blev anvendt i folkekirken: Effektstyring, enighed om og sammenhæng mellem ydelser og opgaver i hele organisationen samt tydelighed om topledelsens strategiske ansvar?

Vi runder spørgsmålene senere. Dette afsnit afsluttes med nogle få overvejelser omkring nødvendigheden af klarhed omkring ledelsesrum og -ansvar.

Hvem har ansvaret?

Ledelsesrummet har, uanset hvilket niveau lederen befinder sig på, tre dimensioner. (Bukh & Christensen, 2018, p. 25)

1. Hvilke beslutninger kan man træffe, og hvilke aktiviteter kan man gennemføre?
2. Hvilke konsekvenser af beslutninger og aktiviteter har man ansvar for?
3. Hvordan påvirker beslutningerne og aktiviteterne de økonomiske rammer?

Disse tre spørgsmål kræver et svar på alle niveauer i enhver organisation, også folkekirken: Hvor ligger (primær) initiativpligt og ansvar for at gøre noget? På hvilke niveauer – nationalt, regionalt, lokalt? Hos kirkeministeriet? Eller er det på stiftsniveau med biskoppen, stiftsadministrationerne og stiftsrådene? Eller er det provstierne, hvis betydning, indflydelse og administrative størrelse er voksende? Er det hos menighedsrådene, som sidder på den største del af den folkekirkelige økonomi?

Eftersom magten som bekendt følger pengene, lægger strukturen på en måde op til, at rådene må tage affære. Men bliver det ikke en overanstrengelse af menighedsrådene at forvente, at de kan tage vare på de udfordringer og muligheder, folkekirken står over for, på sogneniveau?

Rapporten her vil bl.a. vise, at der ud over fald i medlemstal, fald i tilslutning til dåb, bryllup, kirkelig begravelse, også er udfordringer med hensyn til den folkekirkelige appel til andre end etniske danskere og til en stigende polarisering mellem bedrestillede og ringe stillede provstier.

Er det udfordringer, sognene kan tage vare på?

I en sædvanlig omhyggelig og detaljeret redegørelse vender Steen Marquard Rasmussen problematikken i sin bog om *Den relevante folkekirke*. (Rasmussen, 2014) Han konkluderer blandt andet, at mange af de opgaver, folkekirken står over for, overstiger de enkelte sognes muligheder og ressourcer. Han peger på, at flere opgaver må løses på regionalt niveau og taler ligefrem om, at der bør udvikles en form for regional kirke. Samme tanke blev tangeret i Betænkning 1477:

"Selv om sognet og sognemenigheden er og forsat skal være fundamentet i folkekirken, er der samtidig grund til at være opmærksom på og skabe rum for de former for kirkeliv, som ikke nødvendigvis har sognemenigheden som udgangspunkt."

- (Kirkeministeriet, 2006, p. 12)

Både Rasmussen og betænkningerne 1477 og 1544 peger dermed på nødvendigheden af, at ledelsesrummets dimensioner i folkekirken må stedfæstes og afgrænses nærmere, og dem, der befinder sig inde i rummene, må identificeres og deres ansvar defineres. Der er folkekirken ikke endnu.

Med det uafklarede og uklare i folkekirken, når det handler om beslutningsdygtighed, ansvar og initiativpligt, kan vi så vende os mod spørgsmålet om, hvad data kan medvirke til, når beslutninger skal tages, ansvaret løftes og nye initiativer iværksættes.

Hvad skal vi med tal?

De eksistentielle spørgsmål

Alle organisationer må stille sig eksistentielle spørgsmål. Hvad er vores mission eller eksistensberettigelse? Hvad er vi til for? Er der noget, som truer vores eksistens nu – eller i fremtiden? Hvordan ønsker vi i det hele taget, at vores fremtid skal være? Hvad kan vi gøre for at sikre en hensigtsmæssig og ønskværdig fremtid?

Spørgsmålene er formuleret af Kurt Klaudi Klausen (Klausen, 2014, p. 13), og han tilføjer, at når en organisation stiller den slags spørgsmål, er den godt i gang med at tænke strategisk. Hvordan går det med det, vi gør, i forhold til det vi vil? Hvilke muligheder har vi? Hvad skal vi være opmærksomme på?

I Kurt Klaudi Klausens optik handler strategisk ledelse om at "nå frem til forpligtende prioriteringer, der rækker ind i fremtiden", (Klausen, 2014, p. 18), og nødvendigheden af strategisk ledelse udspringer af forhold i omverdenen. "I sin mest enkle form drejer strategisk ledelse sig om at reagere ved at tage pejling af de væsentligste træk i samtiden, som peger ind i fremtiden," (Klausen, 2014, p. 67) eller som Bjarne Stark formulerer det:

"Som leder er man særligt forpligtet til at være opmærksom på, om der opstår nye udviklinger, der udgør henholdsvis en trussel eller en mulighed for fællesskabet."

- (Stark, 2020, p. 30)

Strategisk ledelse handler således om, hvordan en organisation gør sig klar til fremtiden. I folkekirkens tilfælde handler en sådan klargørelse ikke mindst om, hvordan folkekirken i fremtiden kan medvirke til at præge og ikke mindst bidrage til det samfund, i hvilket den er folkets kirke.

Folkekirken må forholde sig til sin omverden med en bevidsthed om, at den selv er en del af denne omverden. Det gælder for folkekirken som for enhver anden organisation, at den ikke kan skilles fra sine omgivelser, fordi den selv skaber disse omgivelser sammen med andre organisationer, den er i kontakt med. (Hatch, 2008, p. 81 ff.) Folkekirken er dybt indlejret i sine omgivelser i et komplekst netværk af interaktioner.

En organisation må være i sync med sin omverden

Derfor gælder det for folkekirken, som for enhver anden organisation, at hvis den overhovedet ønsker sig en fremtid, kan den ikke stå i et modsætningsforhold til sin omverden. Organisation og omverden må være i sync. Det var også erfaringen i Church of England, beskrevet i den fremragende, til tider fornøjelige og konstant tankevækkende bog med den nedslående titel: *That was the Church that was*.

"Life is part of religion, and religion is part of life. When the shape of life starts to dissolve and re-form, as it endless does, religion needs to flow along with it, not necessarily in slavish conformity, but in some sort of reasonable harmony."

- (Brown & Woodhead, 2016, p. 69 f.)

Det er ikke en tanke, der er fremmed for folkekirken. Eberhard Harbsmeier har skrevet det ret enkelt: "I længden kan man ikke opretholde en folkekirke, der på væsentlige punkter befinder sig i et modsætningsforhold til folket." (Harbsmeier, 2013) Jan Lindhardt gav udtryk for samme logik: "Hvis folk vil have variation, er man nødt til at give efter, for ellers kan det være tyndt med kirkegængere." (Lindhardt, 2006)

Hvad er strategi?

Når en organisation tager pejling af de væsentligste træk i samtiden eller træk i omverdenen, som peger ind i fremtiden, er den godt i gang med at udøve strategisk ledelse. Det er grundlæggende ikke så besværlig en disciplin. "Det er ikke raketvidenskab at opdage en vigende efterspørgsel eller et skift i de målgrupper, der benytter det tilbud, man har." (Klausen, 2014, p. 108) Alligevel skal man ikke have en for idealiseret eller mekanisk tilgang til strategisk ledelse.

Ideen, om at en organisation kan tage bestik af sin omverden, derpå vælge strategi og endelig udføre denne strategi i en detaljeret plan med konkrete handlinger og på den måde løse organisationens problemer og udfordringer, vil uvægerligt støde sig på virkeligheden. Noget af planen lader sig ikke realisere, noget andet vil blive korrigeret af andre – og måske andres – planer eller af uforudsete begivenheder i den konstant forandrende omverden, ligesom der undervejs vil dukke nye ideer op.

Strategi forstået som bevidst plan vil altid komme i kamp med strategi forstået som en emergerende proces. Eller som Henry Mintzberg formulerede det i et af sine tidlige studier af strategi: "Strategy formation walks on two feet, one deliberate, the other emergent." (Mintzberg & Waters, 1985) Se også (Melander, 2014, p. 235 ff.) (Torfing & Triantafillou, 2017, p. 71 ff.)

Siden strategi i midten af det 20. årh. blev en del af organisationsteorien, er der udviklet en række forståelser af strategibegrebet lige fra de kontante rationalistiske og lineære til de lige så kontante konstruktivistiske og cirkulære. I sin bog *Strategy Safari* fra 1998 gennemgår Mintzberg de mange teorier, som han deler op i ti skoler fordelt på fem strategiområder, de fem P'er: Strategi som plan, mønster (*pattern*), position, perspektiv og trick (*ploy*). Også her er Mintzberg optaget af forholdet mellem strategi som plan og strategi som emergerende proces, forholdet mellem tænkning og plan på den ene side, handling og opståede mønstre på den anden.

Figur 4. To strategitilgange

We think in order to act, to be sure, but we also act in order to think. We try things, and the ones that works gradually converge into patterns that become strategies. This is not some quirky behavior of disorganized people but the very essence of strategic learning.

- (Mintzberg, et al., 1998, p. 71 f.)

Vi tænker. Vi handler. Tanke og handling fletter sig ind og ud af hinanden og danner et mønster, der bliver til strategi. Derfor burde vi, skriver Mintzberg, helt droppe at tale om strategisk planlægning og i stedet tale om *"strategic thinking connected to acting"*. (Mintzberg, et al., 1998, p. 72)

Karl Weick går et skridt videre. Han definerer ligefrem strategi som efterrationaliseret held. Dermed ikke sagt, at en organisation er fritaget for at lægge planer for, hvordan den vil forberede sig på og agere i fremtiden. Slet ikke. En smule strategi forstået som planer er nødvendig for at sætte organisationen i gang med at handle og skabe mening. (Hammer & Høpner, 2018, p. 154 f.)

Kurt K. Klausen søger det nødvendige og det umulige, nemlig at samle dialektikken i denne noget kringlede sætning, hvor han definerer strategi som

"... det mønster, man kan iagttage som et resultat af både villede og bevidste processer, nemlig beslutningstagning, og som et resultat, man først kan se som en retrospektiv efterrationalisering i forhold til en udvikling, der er sket inkrementelt enten evolutionært eller trinvist revolutionært bag om ryggen på den bevidste beslutningstagning og ledelse, som følge af en mere passiv eller defensiv tilpasning, eller som følge af tilfældigheder."

- (Klausen, 2006, p. 51)

Pointen er noget i retningen af, at det først er bagefter, det står klart, hvilken strategi man har anvendt. Men det fritager ikke ledere af organisationer ansvaret for at lægge en strategi på forhånd.

Teori og virkelighed

De strategiske værktøjer og modeller står således i kø for at tilbyde sig. Dermed ikke sagt, at det er lige til at gå til. Til trods for modellerne kan strategisk arbejde, som Klausen-citatet antyder, være noget af en kompliceret affære. Jens Holmgren og Christina Nüssler har lavet et studie, hvor de undersøger offentlige lederes brug af den strategiske værktøjskasse. De konstaterer, at der er

"et bemærkelsesværdigt fravær af modeller i den strategiske ledelsesproces – i hvert fald ved første øjekast. Og så toner de alligevel frem i og mellem linjerne."

- (Holmgren & Nüssler, 2020, p. 213)

Der er altså langt imellem de tilfælde, hvor ledere slavisk følger en bestemt strategisk tilgang. Der plukkes, der tilrettes og der varieres, mens øjnene er rettet både mod teorier om strategisk tænkning og mod den konkrete virkelighed.

Bevidst strategisk arbejde med brug af modeller, metoder og forskellige tilgange udvider horisonten, men kan også medvirke til at reducere kompleksiteten. De giver overblik og indsigt. De hjælper til at få øje på væsentlige detaljer. De kvalificerer den nødvendige samtale. Men man vinder ikke noget ved at have et alt for fasttømret ideologisk forhold til hverken den ene eller anden model, når man med den i hånden møder virkeligheden.

Spørgsmålet er naturligvis, hvilke modeller, værktøjer og tilgange, der måtte findes i spændet mellem den udstukne plan, og det der måtte emergere, som kan anvendes i den folkekirkelige organisation, og i hvilken forstand data om omverdenen kan eller bør indgå heri.

Analyseværktøjer

At organisationer er afhængige af – og må tage pejling af de væsentligste træk i – omverdenen, er de mange strategitænkere enige om. Der er udviklet en række analyseværktøjer til en sådan pejling. De mest kendte er nok PEST og SWOT-analyser.

I en PESTanalyse ser man på de politiske og lovgivningsmæssige forhold (P), de samfundsøkonomiske og demografiske forhold (E), de sociologiske og kulturelle forhold (S) samt teknologiske og miljømæssige forhold (T). PEST har udelukkende fokus på omverdenen, mens SWOT både ser på omverden og organisationen selv. SWOT spørger efter, hvori organisationens styrker (S) og svagheder (W) består, og hvori de muligheder (O) og trusler (T), der findes i organisationens omverden, består. Analysen består derefter i at kombinere disse. Hvad sker der for eksempel, når organisationens svagheder konfronteres med omverdenens muligheder? For folkekirkens vedkommende kunne det være: Hvad stiller folkekirken op med sin styrke omkring traditionelle riter, når den trues af omverdenens aftagende efterspørgsel efter samme? Eller hvordan tager folkekirken, med sin ambition om at være kirke overalt i landet, vare på de muligheder, der ligger i, at populationen i befolkningen skifter fra uniform til multiform? Hvad gør folkekirken, som har sin styrke i analoge fællesskaber, når de digitale fællesskaber er de primære og måske eneste mulige? – som det var tilfældet i Covid 19-krisen.

Når en organisation foretager sådanne analyser, er det for at blive klogere på sig selv og sin egen situation. Og det sker altså ved at kaste et blik på omverdenen, og også ved at prøve at iagttage sig selv gennem omverdenens blik.

Fremskrive, forudsige og forestille

På samme måde må folkekirken tage bestik af sin omverden for at udfylde sin mission bedst muligt, enten fordi den er nødt til det, eller fordi den kan se, at ændret handlingsmønster fører noget godt med sig. I Kurt Klaudi Klausens terminologi handler det om tre Fer, der indbyder til at skabe fremtid gennem beslutninger og konkrete initiativer. De tre hedder *fremskrive*, *forudsige* og *forestille*. (Klausen, 2014)

Fremskrivning går ud på at skabe fremtid ved at træffe beslutninger med udgangspunkt i konkret viden om det, der er nu. Med baggrund i hidtidige erfaringer må man dernæst *forudse*, hvad der kunne ske for at foregribe eller imødegå dette. Endelig må man med udgangspunkt i eksisterende viden *forestille* sig en fremtid, der er anderledes end nutiden, og gennem aktive tiltag søge at gøre denne forestilling til virkelighed.

En sådan konkret viden, som de tre Fer bygger på, kan være af to slags.

Den kan være kvalitativ. Her handler det om at identificere mønstre i hændelser og erfaringer, definere udvikling i tidstypiske opfattelser, meninger og livsstil. Eksempler herpå kan være Birgitte Kragh Engholms bog, *Den fremtidsgodkendte folkekirke*, (Engholm, 2016), hvor Engholm ved at pege på tretten megatrends, skildrer de drivkræfter, der vil påvirke Den Danske Folkekirke de næste mange år. Eksempler kan også hentes i FUVs arbejde i Videnscenteret, fx Marie Hedegaard Thomsens og Kirsten Donskov Felters bog *Præster på tværs*, hvor de ikke bare kortlægger udbredelsen af storpastorater, men også ser på, hvordan storpastorater opleves af præster og menighedsrådsmedlemmer. (Thomsen

& Felter, 2020) Eller Kirsten Donskov Felters analyse *Hvad vil det sige at være præst?* (Felter, 2016), hvor hun undersøger præsters syn på embede og arbejde.

Eller den viden kan være kvantitativ, hvor man gennem indsamling af tal og statistikker, som siger noget om demografisk udvikling, om udvikling i efterspørgsel og om økonomisk udvikling, søger at give et billede af organisationen og dens vilkår. Det handler altså primært om dataindsamling. Som eksempel på den måde at arbejde på kan nævnes Steen Marquard Rasmussens arbejde bl.a. med *Kandidatvillighed* (Rasmussen, 2017) eller om *Udviklingen i dåbstal og lignende* (Rasmussen, 2015).

Indeværende rapport er udarbejdet på den præmis, at kvantitativ viden er central for stifter, provstier og sogne, når man i det daglige arbejde søger at svare på strategiske spørgsmål: Hvordan kan vi opfylde vores mission i fremtiden?

Konkret viden fortæller om forholdet til omverden

Folkekirken er som enhver anden organisation en social konstruktion, det kræver energi at opretholde. (Borum, 2013, p. 132 f.) Noget af den energi må nationalt og lokalt bruges på løbende at sikre sig data og viden om eksterne forhold, der kan have afgørende betydning for organisationens virke og fremadrettede muligheder. (Holmgren & Nüssler, 2020, p. 25) I strategisk sammenhæng er kvantitative data, nøgletal, helt afgørende. Nøgletal kan medvirke til en realistisk fortolkning af folkekirkens forhold til sin omverden. Data kan give et fingerpeg om folkets forhold til folkekirken. Objektive fakta kan understøtte realistiske fremtidsdrømme.

Sådanne data kan være befolknings- og medlemstal, tal, der viser befolkningssammensætning, demografisk udvikling, tal for kirkelige handlinger, tal for deltagelse i kirkelige aktiviteter og arrangementer. En virksomheds nøgletal siger noget om, hvordan den korresponderer med sin omverden. Hertil hører også økonomiske nøgletal, som kan fortælle noget om, hvilke ressourcer, organisationen er i besiddelse af, og hvordan disse ressourcer anvendes og styres til fremme af organisationens mission. Hvis vi ikke har sådanne tal, skrev provst Thomas R. Christensen i et indlæg i Kristeligt Dagblad, "så fægter vi i blinde og kan ikke foretage de strategiske overvejelser, der er nødvendige". (Christensen, 2017)

Tal og statistik, demografisk udvikling og udvikling i efterspørgsel efter organisationens ydelser er almindelige kvantitative parametre, det er vigtigt at tage højde for, hvis en organisation ønsker at tænke strategisk, altså tænke sig selv ind i fremtiden. Hvordan er – og ikke mindst bliver – de vilkår, som folkekirken har at være kirke på?

Og nu til tallene.

Folkekirken medlemstal

Den folkekirkelige økonomi er afhængig af medlemsbidrag, som udgør mere end 90% af folkekirken samlede indtægt. Staten bevilger hvert år et beløb til folkekirken svarende til mindre end 10%. Et stigende medlemstal vil under de fleste forhold medføre svindende økonomi. Folkekirken medlemstal afhænger primært af, hvor mange nyfødte der bliver døbt, og hvor mange medlemmer, der dør. Men det afhænger også af, hvor mange døpte, der melder sig ud, og hvor mange udmeldte døpte, der melder sig ind.

Vi skal i dette afsnit se på tallene. I første omgang handler det om forholdet mellem befolkningsudvikling og udvikling i medlemstal.

Landsplan

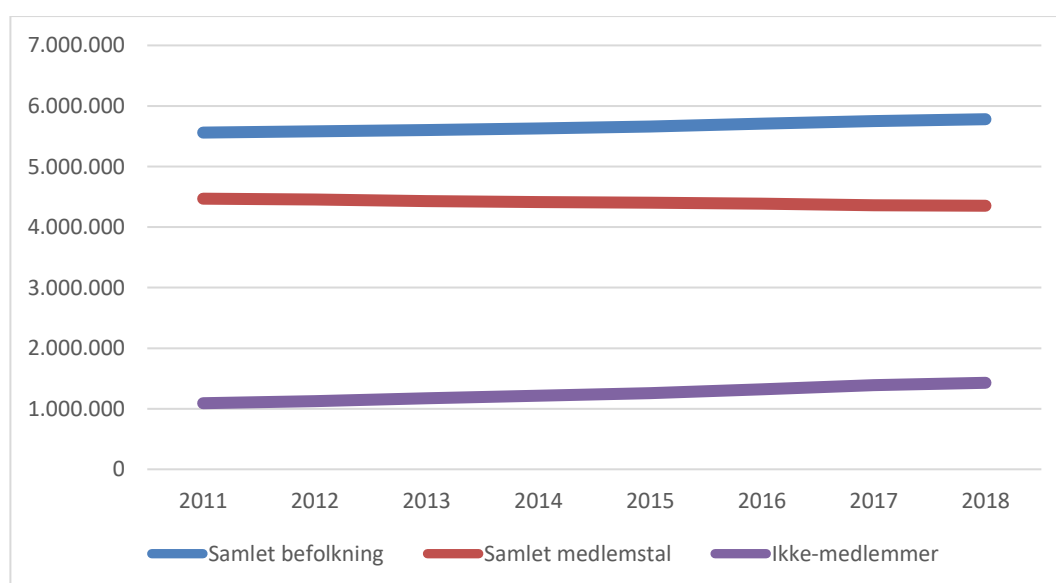
Befolkningsudvikling og udvikling i medlemstal

I perioden 2011-2018 er befolkningen i Danmark vokset med 220.562 indbyggere fra 5.560.628 til 5.781.190, en vækst på 4,0%.

Medlemstallet er i perioden faldet med -116.602, fra 4.469.109 til 4.352.507, svarende til -2,6%.

Antallet af ikke-medlemmer er i samme periode vokset med 337.164 fra 1.091.519 til 1.428.683, en vækst på 30,9%.

Medlemsprocenten er faldet fra 80,4% til 75,3%. Forholdet mellem befolknings- og medlemsudvikling samt vækst i antallet af ikke-medlemmer illustreres i figuren nedenfor.

Figur 5. Forholdet mellem befolknings- og medlemsudvikling samt vækst i antallet af ikke-medlemmer

Kurverne kalder på overvejelser omkring legitimitet og økonomi.

- ? *Kan provstiudvalgene identificere en sammenhæng mellem nedgangen i medlemstallet og folkekirkens lokale økonomi?*
- ? *Hvilken betydning vurderer provstiudvalget, at nedgangen i medlemstallet får for folkekirkens lokale økonomi inden for de næste 10 år? Og på hvilke måder har man eller bør man lokalt indrette sig på dette?*
- ? *Hvilken betydning ser biskopperne, at den konstant voksende afstand mellem befolknings- og medlemstal får for folkekirkens legitimitet som folkekirke?*

Befolkningsudvikling for fem populationskategorier

Bag ved befolknings- og medlemstallene gemmer sig et mere komplekst billede. Statistikbanken opererer med fem populationskategorier: 1) Efterkommere fra ikke-vestlige lande, 2) efterkommere fra vestlige lande, 3) indvandrere fra ikke-vestlige lande, 4) indvandrere fra vestlige lande og 5) personer med dansk oprindelse.⁵

Nedenstående Tabel 1 viser, hvordan befolkningsudviklingen fordeler sig på de fem kategorier. Tabellen viser bl.a., at antallet af personer med dansk oprindelse i perioden er steget med 0,3%. Når befolkningstallet samlet set er steget med 4,0% skyldes det altså primært, at antallet af indvandrere og efterkommere af indvandrere er steget.

⁵ Danmarks statistik har følgende definitioner og afgrænsninger: *Indvandrere* er født uden for Danmark. Ingen af forældrene er både født i Danmark og dansk statsborger. *Efterkommere* er født i Danmark. Ingen af forældrene er både født i Danmark og dansk statsborger. *Personer med dansk oprindelse* kan både være født i Danmark og udlandet. Mindst én forælder er både født i Danmark og har dansk statsborgerskab. <https://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2019/2019-02-18-fakta-om-indvandrere-og-efterkommere-i-danmark>

	År								Difference	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	%
Efterkom- mere fra ikke-vestlige lande	115.412	119.393	123.614	128.027	132.927	138.064	143.853	149.663	34.251	29,7%
Efterkom- mere fra vestlige lande	18.201	19.530	20.674	21.984	23.489	25.306	27.138	29.056	10.855	59,6%
Indvandrere fra ikke- vestlige lande	257.424	261.597	266.666	276.230	290.333	314.484	332.874	343.805	86.381	33,6%
Indvandrere fra vestlige lande	171.480	179.941	189.720	199.829	210.724	226.019	237.707	247.873	76.393	44,5%
Personer med dansk oprindelse	4.998.111	5.000.055	5.001.954	5.001.165	5.002.242	5.003.378	5.007.197	5.010.793	12.682	0,3%
Total	5.560.628	5.580.516	5.602.628	5.627.235	5.659.715	5.707.251	5.748.769	5.781.190	220.562	4,0%

Tabel 1: Befolkningsudvikling fordelt på fem kategorier

Af den samlede stigning på 220.562 personer udgør *Personer med dansk oprindelse* 5,7% af den samlede stigning. *Indvandrere* og *Efterkommere af indvandrere* udgør således 94,3%.

Indvandrere og *Efterkommere af indvandrere fra ikke-vestlige lande* udgør 54,7%, mens *Indvandrere* og *Efterkommere af indvandrere fra vestlige lande* udgør 39,6%.

I 2011 udgjorde *Indvandrere* og *Efterkommere af indvandrere* 10,1% af den samlede befolkning. I 2018 var tallet 13,3%.

Medlemsudvikling for fem populationskategorier

Hvordan afspejler disse tal for befolkningsudvikling sig i folkekirkens medlemstal? I nedenstående Tabel 2 ses medlemstallene fordelt på de fem kategorier efterfulgt af et %-tal. Dette %-tal viser, hvor stor en procentdel af befolkningskategorien, der var medlem af folkekirken i det pågældende år. De to sidste kolonner sætter tal på udviklingen inden for de fem kategorier. Tallene gennemgås efter tabellen.

Befolkningsgruppe	År								Difference fra 2011 til 2018	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	%
Efterkommere fra ikke-vestlige lande	2.774 2,4%	2.961 2,5%	3.148 2,5%	3.358 2,6%	3.569 2,7%	3.800 2,8%	4.043 2,8%	4.379 2,9%	1.605	57,9%
Efterkommere fra vestlige lande	6.363 35,0%	6.451 33,0%	6.551 31,7%	6.660 30,3%	6.726 28,6%	6.855 27,1%	6.944 25,6%	7.111 24,5%	748	11,8%
Indvandrere fra ikke-vestlige lande	8.485 3,3%	8.584 3,3%	8.648 3,2%	8.882 3,2%	9.161 3,2%	9.493 3,0%	9.819 2,9%	10.296 3,0%	1.811	21,3%
Indvandrere fra vestlige lande	44.312 25,8%	42.989 23,9%	42.024 22,2%	40.868 20,5%	40.492 19,2%	40.423 17,9%	40.170 16,9%	39.505 15,9%	-4.807	-10,8%
Personer med dansk oprindelse	4.407.175 88,2%	4.393.481 87,9%	4.370.272 87,4%	4.354.057 87,1%	4.340.806 86,8%	4.327.000 86,5%	4.300.542 85,9%	4.291.216 85,6%	-115.959	-2,6%
Total	4.469.109 80,4%	4.454.466 79,8%	4.430.643 79,1%	4.413.825 78,4%	4.400.754 77,8%	4.387.571 76,9%	4.361.518 75,9%	4.352.507 75,3%	-116.602	-2,6%

Tabel 2: Folkekirkemedlemmer fordelt på de fem kategorier

85,6% af *Personer med dansk oprindelse* var medlemmer af folkekirken i 2018. Medlemstabet blandt *Personer med dansk oprindelse* er -115.959. Der er således 2,6% færre *Personer med dansk oprindelse*, der var medlemmer af folkekirken i 2018, end der var i 2011.

Det samlede medlemstab i perioden er -116.602. Blandt personer, der ikke har dansk oprindelse, har der været et medlemstab på -643. Det betyder, at antallet af folkekirkemedlemmer blandt *Indvandrere og Efterkommere af indvandrere* er nogenlunde det samme i hele perioden, knap 62.000, selvom befolkningsantallet i disse kategorier er steget med 207.880.

Især *Indvandrere og Efterkommere af indvandrere fra vestlige lande* tegner sig for en procentvis markant medlemsnedgang. I 2011 var 25,8% af *Indvandrere fra vestlige lande* medlemmer af folkekirken. I 2018 var tallet 15,9%. I 2011 var 35% af *Efterkommere af indvandrere fra vestlige lande* medlemmer af folkekirken. I 2018 var dette tal reduceret til 24,5%.

Samlet set udgør indvandrere og efterkommere hvert år i hele perioden ca. 1,4% af folkekirkens medlemmer. Peter Luchau noterer lakonisk, at "gruppen af indvandrere og efterkommere i Danmark er religiøst utilgængelige for folkekirken". (Nielsen & Iversen, 2014, p. 169)

Når argumentet med flygtningesituation, antallet af indvandrere og danskere med anden etnisk baggrund føres i marken som en begrundelse for, at medlemstallet generelt går nedad i folkekirken, så sidder man tilbage med fornemmelsen af, at der ligger den implicite forståelse, at "de" ikke kan forventes at skulle være en del af det folkekirkelige fællesskab, heller ikke de migranter og flygtninge, som er lutherske kristne. Det er, som om folkekirken ikke rigtig kan håndtere rummeligheden, når det kommer der til. (Mortensen, 2017)

Det er et interessant perspektiv, fordi det viser, hvor vanskeligt folkekirken har ved at omstille sig til at være en kirke, som, hvis den stadig vil kalde sig folkets kirke, skal gøre noget aktivt for at holde på sine meget forskelligartede medlemmer endsige skaffe nye. For 3-4 årtier siden var det overhovedet ikke et tema. Dengang kom medlemmerne helt af sig selv. Den tid er passé.

? *Folkekirkens tab af medlemmer sker primært blandt 'Personer med dansk oprindelse'. Men når medlemsprocenten falder, skyldes det især, at indvandrere og efterkommere af indvandrere ikke bliver medlemmer af folkekirken.
Hvilke strategiske overvejelser kunne det give anledning til for folkekirken?
Hvem skal gøre sig disse overvejelser? I hvilket ledelsesrum hører de hjemme? Hvem har ansvar og initiativpligt?*

Stiftsplan

Befolknings- og medlemsudvikling i stifterne

Tabel 3⁶ neden for viser medlems- og befolkningstallet i 2011 og 2018 samt udviklingen i hhv. medlems- og befolkningstal i de enkelte stifter i perioden 2011-2018.

⁶ Rækkefølgen af stifterne i tabellerne skyldes Statistikbanken.

Stift	Befolkningstal		Befolkningsudvikling 2011-2018		Medlemstal		Medlemsudvikling 2011-2018	
	2011	2018	Numerisk	%	2011	2018	Numerisk	%
København	734.772	814.748	79.976	10,9%	464.029	468.238	4.209	0,9%
Helsingør	964.615	1.007.911	43.296	4,5%	715.309	688.807	-26.502	-3,7%
Roskilde	711.069	731.823	20.754	2,9%	592.422	577.845	-14.577	-2,5%
Lolland-F.	108.694	103.201	-5.493	-5,1%	92.488	83.850	-8.638	-9,3%
Fyens	484.969	496.243	11.274	2,3%	408.609	396.042	-12.567	-3,1%
Aalborg	518.115	528.072	9.957	1,9%	453.693	439.981	-13.712	-3,0%
Viborg	414.395	418.639	4.244	1,0%	368.061	354.181	-13.880	-3,8%
Århus	797.663	846.125	48.462	6,1%	658.278	658.530	252	0,0%
Ribe	359.419	357.989	-1.430	-0,4%	317.662	300.599	-17.063	-5,4%
Haderslev	466.917	476.439	9.522	2,0%	398.558	384.434	-14.124	-3,5%
Total	5.560.628	5.781.190	220.562	4,0%	4.469.109	4.352.507	-116.602	-2,6%

Tabel 3. Udviklingen i medlems- og befolkningstal i de enkelte stifter i perioden 2011-2018

To stifter har både stigende befolknings- og medlemstal, nemlig København og Århus. Der er dog markant forskel på befolknings- og medlemsstigningen. Mens befolkningsudviklingen i de to stifter har udgjort hhv. 10,9% og 6,1%, måles

medlemsstigningen til 0,9% i København, mens den i Århus først kan måles i anden decimal, 0,04%. I København er befolkningsvæksten således opgjort til 79.976, mens medlemsvæksten er 4.209. Folkekirken i Københavns stift profiterer dermed med 5,3% af medlemsvæksten. De tilsvarende tal i Århus er 48.462 og 252, hvilket betyder, at Århus stift profiterer 0,5% af befolkningsvæksten.

To stifter har både faldende befolknings- og medlemstal, nemlig Ribe og Lolland-F. Ribe har haft omtrent 12 gange større medlemsnedgang end befolkningsnedgang. I Lolland-F. stift er forholdet ikke så påfaldende. Her er medlemsnedgangen halvanden gange større end befolkningsnedgangen.

De resterende seks stifter har stigende befolkningstal, men faldende medlemstal.

Tabel 4 viser udviklingen i medlemsprocent for hvert stift.

Figur 6. Udviklingen i stifterne

Stift	2011	2018
København	63,2%	57,5%
Helsingør	74,2%	68,3%
Roskilde	83,3%	79,0%
Lolland-F	85,1%	81,2%
Fyen	84,3%	79,8%
Aalborg	87,6%	83,3%
Viborg	88,8%	84,6%
Århus	82,5%	77,8%
Ribe	88,4%	84,0%
Haderslev	85,4%	80,7%
Landsplan	80,4%	75,3%

Tabel 4: Udvikling i medlemsprocent

Medlemstal for indvandrere og efterkommere af indvandrere

Hvilken indflydelse har indvandrere og efterkommere af indvandrere på medlemsprocenten i stifterne? Tabel 5 viser, hvor stor en procentdel af den samlede befolkning i hvert enkelt stift, der i perioden 2011-2018 udgøres af indvandrere og efterkommere af indvandrere.

Stift	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
København	19,4%	19,5%	19,8%	20,2%	20,7%	21,4%	21,9%	22,3%
Helsingør	13,2%	13,5%	13,9%	14,4%	15,1%	15,8%	16,5%	17,1%
Roskilde	7,0%	7,2%	7,4%	7,7%	8,2%	9,0%	9,5%	9,8%
Lolland-F.	5,8%	5,9%	6,1%	6,4%	6,9%	7,5%	8,0%	8,2%
Fyen	8,3%	8,5%	8,8%	9,2%	9,6%	10,3%	10,7%	11,1%
Aalborg	5,8%	6,1%	6,4%	6,8%	7,2%	7,9%	8,3%	8,6%
Viborg	6,1%	6,4%	6,7%	7,1%	7,5%	8,1%	8,8%	9,2%
Århus	9,4%	9,7%	10,0%	10,4%	10,6%	11,3%	11,8%	12,2%
Ribe	7,0%	7,3%	7,6%	7,9%	8,5%	9,2%	9,9%	10,3%
Haderslev	8,8%	9,1%	9,4%	9,8%	10,3%	11,0%	11,6%	11,9%
Lands gennemsnit	10,1%	10,4%	10,7%	11,1%	11,6%	12,3%	12,9%	13,3%

Tabel 5: Procentdel af indvandrere og efterkommere af indvandrere af den samlede befolkning i stifterne

I København og Helsingør stifter er hver femte indbygger indvandrer eller efterkommer af indvandrer. I de øvrige stifter er det ca. hver tiende. Men i alle stifter er procentandelen af indvandrere og efterkommere af indvandrere stigende.

I nedenstående Tabel 6 vises medlemsprocenten i de ti stifter for 2018 for indvandrere og efterkommer af indvandrere:

Stift	Medlemsprocent 2018
København	2,5%
Helsingør	1,7%
Roskilde	1,0%
Lolland-F.	1,0%
Fyen	1,1%
Aalborg	1,2%
Viborg	0,9%
Århus	1,2%
Ribe	1,3%
Haderslev	1,7%

Tabel 6: Procentdel indvandrere og efterkommere af folkekirkens medlemmer i de enkelte stifter

Medlemsprocenten i folkekirken som helhed for indvandrere og efterkommer af indvandrere ligger som sagt stabilt i hele perioden på 1,4%.

Bilag 3 viser, hvordan befolknings- og medlemstal for de fem kategorier har udviklet sig i hvert stift. Det, der gælder på landsplan, gælder også i stifterne: Der er typisk procentvis meget stor, men antalsmæssig meget lille, stigning i medlemstallet for de tre kategorier, som hedder *Indvandrere fra ikke-vestlige lande*, *Efterkommere fra ikke-vestlige lande* samt *Efterkommere fra vestlige lande*. Alle stifter markerer sig modsat ved en procentvis nedgang i medlemstallet for *Indvandrere fra vestlige lande*.

Personer med dansk oprindelse

I blot to stifter har der været tilvækst af *Personer med dansk oprindelse*, nemlig København og Århus med henholdsvis 40.742 og 20.064. Se Tabel 7. Denne tilvækst har dog ringe afsmitning på stigningen i medlemstallet, som er på henholdsvis 4.879 og 219, svarende til 12% og 1% af befolkningstilvæksten i kategorien.

I de øvrige stifter har der været tilbagegang i antallet af *Personer med dansk oprindelse*. Tilbagegangen i medlemstallet i samme personkategori er imidlertid markant større end tilbagegangen i befolkningstallet. Det er dog ikke så udpræget i Lolland-F. stift, som har haft en befolkningsnedgang blandt *Personer med dansk oprindelse* på -7.711, mens nedgangen i medlemstallet i samme befolkningskategori er på -8.597, altså blot 886 mere svarende til 11,5%.

Befolkningstal					Medlemstal			
	År		Difference		År		Difference	
	2011	2018	Num.	%	2011	2018	Num.	%
Københavns Stift	592.284	633.026	40.742	6,4%	451.660	456.539	4.879	1,1%
Helsingør Stift	837.764	835.502	-2.262	-0,3%	703.444	677.052	-26.392	-3,8%
Roskilde Stift	661.056	660.439	-617	-0,1%	586.866	572.160	-14.706	-2,5%
Lolland-F. Stift	102.406	94.695	-7.711	-8,1%	91.588	82.991	-8.597	-9,4%
Fyens Stift	444.674	441.205	-3.469	-0,8%	404.034	391.491	-12.543	-3,1%
Aalborg Stift	487.884	482.467	-5.417	-1,1%	448.689	434.864	-13.825	-3,1%
Viborg Stift	388.964	380.102	-8.862	-2,3%	364.995	350.857	-14.138	-3,9%
Århus Stift	722.716	742.780	20.064	2,7%	650.377	650.596	219	0,0%
Ribe Stift	334.349	321.051	-13.298	-4,1%	313.713	296.672	-17.041	-5,4%
Haderslev Stift	426.014	419.526	-6.488	-1,5%	391.809	377.994	-13.815	-3,5%
Samlet	4.998.111	5.010.793	12.682	0,3%	4.407.175	4.291.216	-115.959	-2,6

Tabel 7: Udviklingen i befolknings- og medlemstal blandt Personer med dansk oprindelse

? *Hvordan vurderer tilsynet i folkekirken betydningen af, at folkekirken*
- ikke profiterer af befolkningstilvæksten generelt – heller ikke for kategorien 'Personer
med dansk oprindelse'?
- optager ganske få medlemmer af personer, der ikke har dansk oprindelse?

Udmeldelser og indmeldelser

Peter Luchau analyserer i en artikel "individer som har meldt sig ud af folkekirken i perioden 2003 til 2007". (Luchau, 2014) Heri viser han, at medlemsudviklingen i folkekirken fra 1970 til 2007 var karakteriseret ved tre forskellige perioder. Fra 1970 til 1978 var der en svag vækst af medlemmer, ca. 10.000 flere pr. år; fra 1978 til 1993 var der et kraftigt fald, ca. 18.000 mistede medlemmer pr. år; og fra 1993 til 2007 var der et svagere fald, ca. 3.000 færre medlemmer pr. år.

Statistikbanken viser tal for ind- og udmeldelser i Folkekirken fra 2007 og frem. I tallet for indmeldelser gemmer sig tallet for samtlige antal døbte,⁷ men også tallet for udmeldte døbte, der har meldt sig ind igen.⁸ Et separat tal for aktivt genindmeldte kan ikke umiddelbart hentes i Statistikbanken. Tilsammen har folkekirken i perioden fra 2007 til 2018 mistet 160.905 medlemmer.

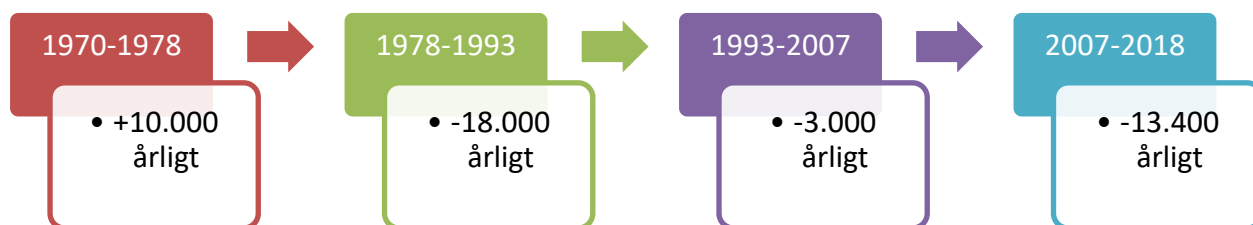
⁷ Statistikbanken opererer med tre kategorier af døbte: Døbte i sognets kirker, Hjemmedøbte i sognet samt Døbte – anden dåb.

⁸ I tallet kan også gemme sig danskere, der er blevet døbt i udlandet, og som, efter de er flyttet til Danmark, har meldt sig ind i Folkekirken.

Det giver et årligt gennemsnit på -13.409 medlemmer. I procent af medlemstallet ligger tabet på gennemsnitligt ca. 0,3% om året.

Sat sammen med Peter Lüchau tal og periodeopdeling får vi denne udvikling:

Figur 7. Udviklingen i medlemstab fra 1970 og fremefter

Peter Lüchau skrev, at resultaterne på den ene side antyder, at folkekirkens dalende medlemstal er resultatet af en generel samfundsudvikling. På den anden side demonstrerer tallene, "at folkekirkens medlemsudvikling er en forholdsvis dynamisk størrelse. Det er derfor vanskeligt at lave langtidsprognoser om folkekirkens medlemstal i fremtiden. Folkekirkens medlemsudvikling er således hverken entydig eller let forudsigelig". (Lüchau, 2014, p. 90)

Denne mangel på forudsigelighed viser tallene fra perioden 2011-2018 med fuld tydelighed, Tabel 8:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Indmeldt i Folkekirken	47.198	44.387	42.716	41.443	41.913	44.766	43.416	44.674
Udmeldt af Folkekirken	13.587	21.118	12.212	9.548	9.979	24.728	15.318	9.699

Tabel 8: Forholdet mellem indmeldelser og udmeldelser

Som det fremgår, er der større udsving i 2012 og 2016, hvor tabet udgjorde hhv. 0,5% og 0,6% af det samlede medlemstal. Disse udsving formodes at hænge sammen med bestemte hændelser, nemlig indførelse af homoseksuelles ret til at blive viet i folkekirken og Ateistisk Selskabs såkaldte buskampagne.

Det gennemsnitlige årlige tab af medlemmer i undersøgelsesperioden 2011-2018 er -14.524. Det svarer til tabet af medlemmerne i omkring syv gennemsnitssogne om året.

Tabel 9 viser, hvordan udmeldelserne fordeler sig på aldersgrupper, og hvor stor en procentdel udmeldelserne udgør af det samlede antal medlemmer i de pågældende aldersgrupper.

Alders-gruppe	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Gennem-snit
0-9 år	119 0,03%	187 0,04%	123 0,03%	83 0,02%	106 0,02%	119 0,03%	76 0,02%	43 0,01%	0,02%
10-19 år	750 0,13%	878 0,15%	611 0,11%	535 0,10%	480 0,09%	1.334 0,25%	875 0,16%	599 0,11%	0,14%
20-29 år	3.316 0,69%	4.097 0,85%	2.902 0,58%	2.568 0,50%	2.791 0,53%	8.171 1,52%	4.351 0,81%	2.918 0,53%	0,75%
30-39 år	3.367 0,60%	4.620 0,86%	2.721 0,53%	2.301 0,47%	2.395 0,50%	6.069 1,31%	3.406 0,76%	2.131 0,48%	0,69%
40-49 år	2.857 0,43%	4.754 0,73%	2.587 0,40%	1.914 0,30%	2.006 0,32%	4.355 0,71%	2.909 0,49%	1.687 0,30%	0,46%
50-59 år	1.722 0,29%	3.250 0,55%	1.675 0,29%	1.148 0,19%	1.214 0,20%	2.835 0,46%	2.059 0,33%	1.295 0,21%	0,32%
60-69 år	1.053 0,18%	2.340 0,40%	1.117 0,19%	676 0,12%	688 0,12%	1.324 0,23%	1.112 0,20%	674 0,12%	0,20%
70-79 år	342 0,10%	844 0,24%	401 0,11%	282 0,07%	254 0,06%	441 0,10%	472 0,11%	306 0,07%	0,11%
80-89 år	59 0,03%	137 0,08%	72 0,04%	36 0,02%	45 0,02%	72 0,04%	53 0,03%	43 0,02%	0,04%
90-99 år	2 0,01%	11 0,03%	3 0,01%	5 0,01%	0 0,00%	8 0,02%	5 0,01%	3 0,01%	0,01%
100 år +	0 0,00%	0 0,00%	0 0,00%	0 0,00%	0 0,00%	0 0,00%	0 0,00%	0 0,00%	0,00%
Ialt	13.587 0,30%	21.118 0,47%	12.212 0,28%	9.548 0,22%	9.979 0,23%	24.728 0,56%	15.318 0,35%	9.699 0,22%	0,33%

Tabel 9: Udmeldelser fordelt på aldersgrupper og i% af antal medlemmer i aldersgrupperne

Det er især aldersgrupperne 20-29 år og 30-39 år, der er karakteriseret ved udmeldelser med et gennemsnit på henholdsvis 0,75% og 0,69% af medlemstallet i aldersgruppen om året. Tallene viser således samme tendens, som Luchau analyserede sig frem til. "Et flertal på 65 pct. af de udmeldte var mellem 25 og 49 år gamle. De tre største alders-kategorier udgjordes af de 30 til 44-årige. Denne gruppe udgjorde ca. 44 pct. af de udmeldte." (Luchau, 2014, p. 100)

? *Hvilken betydning vurderer man i sogne og provstier, at det har – eller får i fremtiden – for folkekirkens aktiviteter og ydelser, at særligt aldersgrupperne 20-29 år og 30-39 år markerer sig med udmeldelser? Hvem kan og bør analysere årsagerne og sørge for initiativer til at vende udviklingen?*

2020-tallene

Selvom denne rapport af grunde nævnt i indledningen kun beskæftiger sig med perioden 2011-2018, er der alligevel grund til at stoppe op og inddrage nyeste tal. Er der tegn på bedre tider?

I slutningen af februar 2020 offentliggjorde Danmarks Statistik nye tal, som gav anledning til, at Kristeligt Dagblad i en forsideartikel kunne fortælle, at "kun 9.485 personer aktivt meldte sig ud i 2019 – det laveste antal siden 2007".⁹ Det gav et hold af såkaldte eksperter lejlighed til at udtale sig om folkekirken og dens forhold til folket vice versa. Blandt andet påstod Lars Sandbeck, lektor på FUV, at "ateisterne har svært ved at appellere til andre grupper end yngre mænd". Statistikken oven for antyder, at han kunne have ret i det.

Filosoffen Peter Tudvad så en sammenhæng mellem folkekirkens evne til at bevare sine medlemmer og dens tilbageholdenhed med hensyn til at forkynde kristendom. For hvis folkekirken forkynder evangeliet, så "risikerer man at støde og forarge og tolke evangeliet ind i en tid, hvor det får politiske konsekvenser". Det er et interessant synspunkt: Hvis blot folkekirken lader være med at opfylde sin mission, "at forkynde Kristus som hele verdens frelser," (Kirkeministeriet, 2006, p. 12) så skal den nok fastholde en høj medlemsprocent. Det åbner, kan man vist rolig sige, for helt særlige strategiske perspektiver – organisatoriske såvel som teologiske!

Fra forsidens glade budskab kunne man bladde videre i avisen og se en noget anden overskrift, som også var baseret på tal fra Danmarks statistik: "2019 blev et nedgangsår for folkekirken." Avisen kaldte det ligefrem "en bred tilbagegang". Det er en tilbagegang, der har stået på længe. Som Marie Vejrup Nielsen fortæller til avisen, så handler det om to ting: en grundlæggende "ændring i befolkning med blandt andet en øget indvandring" og "reelle medlemsændringer med for eksempel et faldende dåbstal". Hverken Marie Vejrup eller Astrid Krabbe Trolle ser positivt på fremtiden. "Det er," siger Astrid Krabbe Trolle til avisen, "meget vanskeligt at ændre ved en udvikling, hvor folks religiøsitet bliver stadig mere forskelligartet, og hvor flere bliver ikke-religiøse." Hun hæfter sig ved den udvikling, der er kommet til gennem nye begravelsesformer, en udvikling, der udfordrer folkekirkens monopollignende status på området. Biskop Henrik Wigh-Poulsen er enig, og ser også, at det faldende dåbstal for alvor anfægter den folkekirkelige hverdag.

⁹ Kristeligt Dagblad 19. feb. 2020

Folkekirken's medlemstal er betinget af flere faktorer: 1) antal udmeldelser, 2) antal dåb, (som er lig med indmeldelser), 3) antal genindmeldelser samt 4) antal medlemmer, der dør. Hverken medlemstal eller medlemsprocent er synderligt påvirket af udmeldelser og genindmeldelser, men vil i accelererende grad blive påvirket af, at dåbsprocenten hvert år går ned. Medlemsandelen af de yngste generationer vil således konstant falde, mens medlemsandelen af dem, der dør, stadig er høj. Folkekirken mister altså på både gyngerne og karrusellerne.

Befolknings- og medlemsudvikling fordelt på aldersgrupper

Medlemsudviklingen er forskellig for aldersgrupperne. Spændet mellem befolknings- og medlemstal er størst for aldersgrupperne 0-9 år og 30-39 år. Medlemstallet for 0-9 årige er faldet med -76.930, svarende til -16,3%, mens der har været en negativ befolkningsudvikling i aldersgruppen på -29.883, svarende til -4,6%. For 30-39 årige gælder, at der har været en negativ befolkningsudvikling på -7,6%, men en medlemstilbagegang på -21%.

Gruppen af 20-29 årige er vokset med 129.342 personer, mens medlemstallet i gruppen er vokset med omkring halvdelen, 66.963 svarende til 52% af befolkningstilvæksten, tabel 10.

Aldersgruppe	Befolkningstal				Medlemstal			
	År		Difference		År		Difference	
	2011	2018	Numerisk	%	2011	2018	Numerisk	%
0-9 år	653.362	623.479	-29.883	-4,6%	471.094	394.164	-76.930	-16,3%
10-19 år	698.191	683.071	-15.120	-2,2%	569.534	531.250	-38.284	-6,7%
20-29 år	649.007	778.349	129.342	19,9%	480.655	547.618	66.963	13,9%
30-39 år	732.381	676.665	-55.716	-7,6%	558.800	441.666	-117.134	-21,0%
40-49 år	813.210	769.344	-43.866	-5,4%	656.890	569.090	-87.800	-13,4%
50-59 år	716.768	792.624	75.856	10,6%	584.805	626.061	41.256	7,1%
60-69 år	682.725	665.223	-17.502	-2,6%	585.775	542.113	-43.662	-7,5%
70-79 år	386.479	535.741	149.262	38,6%	349.078	465.513	116.435	33,4%
80-89 år	190.139	212.054	21.915	11,5%	176.340	193.468	17.128	9,7%
90-99 år	37.466	43.547	6.081	16,2%	35.289	40.548	5.259	14,9%
100 +	900	1.093	193	21,4%	849	1.016	167	19,7%
Ialt	5.560.628	5.781.190	220.562	4,0%	4.469.109	4.352.507	-116.602	-2,6%

Tabel 10: Sammenligning mellem udvikling i befolknings- og medlemstal

Det giver følgende udvikling i medlemsprocenten fordelt på aldersgrupper, tabel 11.

Aldersgruppe	2011	2018
0-9 år	72,1%	63,2%
10-19 år	81,6%	77,8%
20-29 år	74,1%	70,4%
30-39 år	76,3%	65,3%
40-49 år	80,8%	74,0%
50-59 år	81,6%	79,0%
60-69 år	85,8%	81,5%
70-79 år	90,3%	86,9%
80-89 år	92,7%	91,2%
90-99 år	94,2%	93,1%
100-109 år	94,3%	93,0%
Samlet	80,4%	75,3%

Tabel 11: Medlemsprocent i hhv. 2011 og 2018 fordelt på aldersgrupper

Den samlede medlemsprocent i 2018 var 75,3%.¹⁰ Aldersgrupperne 0-9 år og 30-39 år ligger under den samlede medlemsprocent. Aldersgruppen 10-19 år ligger derimod over.

På stiftsniveau fordeler medlemsprocenterne i 2018 sig således på aldersgrupperne, tabel 12:

Alders-gruppe	København	Helsingør	Roskilde	Lolland-F.	Fyen	Aalborg	Viborg	Århus	Ribe	Haderslev
0-9 år	39,1%	54,7%	67,6%	71,1%	68,4%	75,2%	76,5%	67,4%	75,5%	70,9%
10-19 år	54,2%	70,2%	80,9%	83,3%	81,2%	86,4%	87,5%	80,7%	86,8%	82,7%
20-29 år	60,0%	60,2%	75,3%	79,9%	75,1%	79,2%	79,0%	74,5%	78,2%	75,4%
30-39 år	51,3%	55,2%	70,9%	76,2%	72,0%	75,9%	75,3%	69,9%	74,2%	71,8%
40-49 år	56,1%	66,8%	77,5%	80,2%	79,3%	81,9%	83,4%	77,3%	82,3%	79,5%
50-59 år	64,1%	73,8%	81,1%	80,8%	82,1%	85,0%	86,2%	80,1%	86,0%	82,5%
60-69 år	65,3%	75,1%	82,8%	82,3%	84,1%	87,4%	89,6%	82,5%	88,9%	85,9%
70-79 år	73,2%	81,7%	87,4%	86,1%	89,5%	91,0%	93,7%	89,0%	92,8%	90,8%
80-89 år	82,6%	86,7%	91,7%	91,3%	93,1%	93,6%	96,1%	93,0%	95,4%	93,4%
90-99 år	87,4%	90,0%	93,2%	93,9%	94,4%	95,1%	97,6%	94,6%	96,2%	94,3%
100 +	87,4%	91,6%	93,0%	93,8%	95,7%	93,1%	98,9%	92,5%	96,9%	93,2%
Samlet medlems-% i stiftet	57,5%	68,3%	79,0%	81,2%	79,8%	83,3%	84,6%	77,8%	84,0%	80,7%

Tabel 12: Medlemsprocent i stifterne i 2018 fordelt på aldersgrupper

¹⁰ Medlemsprocenten er siden 2007 faldet med gennemsnitligt 0,7% om året. I 4. kvartal 2019 var den 74,3%.

For alle aldersgrupper fra 50-59 år (på nær i Lolland-F. stift) og op efter gælder, at medlemsprocenten ligger højere end den samlede medlemsprocent for stiftet, mens aldersgrupperne 40-49 og nedefter ligger under – på nær aldersgruppen 10-19 år. Det er kun i Københavns stift, at aldersgruppen 10-19 år ligger under den samlede medlemsprocent i stiftet. I alle andre stifter ligger denne aldersgruppe højere end det samlede gennemsnit for de respektive stifter.

- ? *Hvilke grunde kan man finde i de enkelte stifter til, at aldersgruppen 10-19 år har en så relativ høj medlemsprocent?*
- ? *Hvilke overvejelser gør man sig i folkekirken lokalt i forhold til det voksende antal ældre? Hvad bør gøres? Hvem, mener man, har ansvaret for at sætte initiativer i gang?*

Provstierne

Antal provstier

Der er 103 provstier. De fordeler sig således, tabel 13:

Stift	Antal provstier
København	9
Helsingør	13
Roskilde	12
Lolland-F.	4
Fyen	11
Aalborg	14
Viborg	11
Århus	14
Ribe	8
Haderslev	7
Provstier ialt	103

Tabel 13: Antal provstier i stifterne

Inden vi går mere detaljeret ned i, hvordan befolknings- og medlemstallene ser ud på provstiplan, skal vi se på, hvor store provstierne i grunden er. Parametrene for størrelse er her netop befolknings- og medlemstallet.

Provstiernes størrelse

Som det ses af Tabel 14, var der fem provstier, der i 2011 havde 10-19.999 indbyggere. I 2018 var tallet steget til seks. I den anden ende af skalaen var der i 2011 ét provsti med mere end 100.000 indbyggere. I 2018 var tallet steget til seks.

Ingen af provstierne har eller har haft over 90.000 folkekirkemedlemmer. I 2018 var der 27 provstier med færre end 30.000 folkekirkemedlemmer.

	Indbyggertal		Medlemstal	
	2011	2018	2011	2018
100.000 ->	1	6	0	0
90.000 ->	6	9	0	0
80.000 ->	15	8	1	2
70.000 ->	8	11	5	5
60.000 ->	8	6	15	15
50.000 ->	18	15	13	10
40.000 ->	12	12	23	24
30.000 ->	12	13	20	20
20.000 ->	18	17	16	14
10.000 ->	5	6	10	13
	103	103	103	103

Tabel 14: Befolknings- og medlemstal i provstierne

Der er flest provstier, nemlig 17, med 20-29.999 indbyggere, og flest, nemlig 24, med 40-49.999 medlemmer.

I 2018 var gennemsnitsstørrelsen på et provsti 56.128 indbyggere og 42.257 medlemmer. I 2011 var der 53.987 indbyggere, mens der var 43.389 medlemmer i gennemsnit. Udviklingen i gennemsnitsstørrelsen på et provsti følger dermed det generelle billede: befolkningsvækst og medlemstab.

Udviklingen i provstierne i de enkelte stifter

Hvordan er det så gået i provstierne i de enkelte stifter, hvad angår udviklingen af *befolkningstal* og *medlemstal* i perioden 2011-2018?

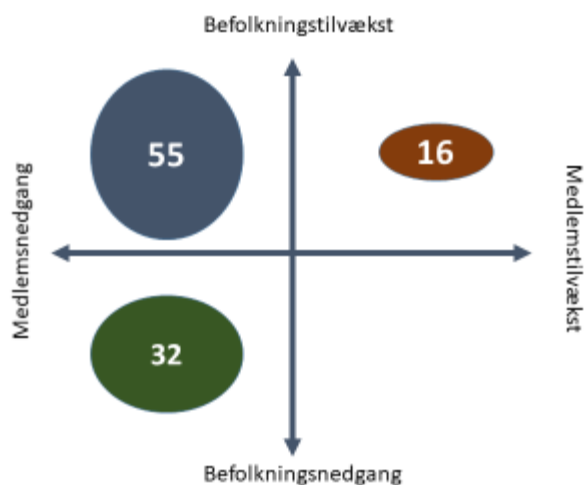
I Bilag 4 ses data for hvert enkelt provsti.

Udvikling i befolknings- og medlemstal

Figuren til højre viser, at 55 provstier i perioden 2011-2018 har oplevet befolkningstilvækst, men medlemsnedgang. 16 provstier har haft befolkningstilvækst og samtidig medlemstilvækst. Ingen provstier har haft medlemstilvækst samtidig med befolkningsnedgang. 32 provstier har haft nedgang i både befolknings- og medlemstal.

Samlet set har 71 provstier haft befolkningstilvækst, mens 32 har haft befolkningsnedgang. 87 provstier har haft tilbagegang i medlemstallet, mens 16 har oplevet voksende medlemstal.

Figur 8. Udvikling i provstierne

I Tabel 15 kan man se, hvordan forholdet er mellem provstiernes befolkningsstørrelse i 2011 og deres udvikling. Det er – med en enkelt undtagelse – provstier med befolkningstal over 50.000, der har oplevet befolknings- og medlemstilvækst. Tilsvarende er det typisk provstier med befolkningstal under 50.000, der har oplevet befolknings- og medlemsnedgang, med to undtagelser.

Befolkning i 2011	Befolknings- og medlemstilvækst	Befolkningstilvækst og medlemsnedgang	Befolknings- og medlemsnedgang
100.000 ->	1	0	0
90-99.999	2	4	0
80-89.999	7	8	0
70-79.999	2	5	1
60-69.999	1	6	1
50-59.999	2	12	4
40-49.999	0	7	5
30-39.999	0	6	6
20-29.999	1	7	10
10-19.999	0	0	5
	16	55	32

Tabel 15: Provstiernes størrelse i forhold til befolknings- og medlemsudvikling

Hvor meget profiterer de provstier, der både har befolknings- og medlemsvækst, af befolkningsvæksten? Det drejer sig om 16 provstier. I nedenstående tabel 16 viser venstre kolonne medlemsprocenten i 2018 for disse 16 provstier, mens højre kolonne viser, hvor stor en procentdel af befolkningsvæksten fra 2011 til 2018, der er medlemmer af folkekirken.

Provsti	Medlemsprocent 2018	Medlemsprofit i % af befolkningstilvækst
Århus dom	74,0%	48,9%
Aalborg dom	75,9%	35,9%
Amagerbro	56,2%	25,2%
Århus Nordre	77,7%	25,2%
Vor Frue-Vesterbro	52,4%	24,5%
Odense dom	66,8%	21,0%
Århus Søndre	74,9%	19,3%
Aalborg Vestre	87,4%	19,0%
Holmens og Østerbro	57,6%	15,5%
Valby-Vanløse	58,6%	14,8%
Horsens	78,3%	13,1%
Roskilde dom	75,2%	11,0%
Viborg dom	82,6%	9,4%
Vejle	78,1%	7,9%
Nørrebro	48,7%	3,5%
Skanderborg	83,1%	3,7%

Tabel 16: Procentdel af befolkningsvækst, der er medlemmer af folkekirken

I alle 16 provstier ligger den procentvise andel af folkekirkemedlemmer af befolkningsvæksten betragteligt under den samlede medlemsprocent.

Polarisering

Figuren på s. 34 illustrerer en polarisering, som vil blive tydeligere senere i rapporten, men som skal introduceres allerede nu.

Der er en række provstier, primært i tætbefolkede vækstområder, hvis økonomiske vilkår er upåklagelige. Her kan man se den nærmeste fremtid i møde med sindsro. Med det stigende befolkningstal følger en vækst i medlemstal. Det er muligt at optage lån i stiftsmidlerne til renovering af bygningsmassen, nye tilbygninger og sognegårde, uden det vil påvirke driften. Der vil være mentalt overskud til at forholde sig til, hvordan man skal være kirke på nye præmisser, og der vil være økonomisk formåen til at handle.

Over for disse står en række provstier, typisk i tyndt befolkede områder, hvor økonomien er – eller uvægerligt vil – blive presset. Det gælder ikke mindst de provstier, som er velsignet med mange kirker og præstegårde pr. indbygger, og hvor måske låneprovenuets er højt. Her skal der ikke mange skimmelsvampe eller påkrævede renoveringer af middelalderens levn til, før driften udfordres. Hvordan er man kirke i områder, hvor kirken er til stede over alt, også de steder, hvor befolkningsmassen og –tætheden svinder?

Så længe de enkelte sogne og provstier kan manøvrere individuelt, er det mindre nødvendigt at iagttage folkekirken som en fælles opgave. På et tidspunkt vil forskellene i vilkår blive så markante, at den folkekirkelige solidaritet vil blive sat på prøve.

? Der sker en polarisering mellem velpostrede provstier på den ene side, og provstier med voksende økonomiske udfordringer på den anden. Hvad mener man i stifterne og i Kirkeministeriet, der kan gøres for at modvirke en sådan polarisering? Hvem har ansvaret for at påtage sig opgaven?

Urbaniseringsgrad

Definition og fordeling

Vi flytter fra land til by. Det kaldes urbanisering. Begrebet dækker over en stigende koncentration af et samfunds befolkning i byerne. I Danmark skal der kun bo 200 mennesker, førend man kalder det en by. I andre lande skal der bo 5.000-10.000 mennesker, for at den kaldes en by.

Urbaniseringsgrad er en klassifikation, som inddeler administrative områder efter befolkningstæthed.¹¹ I det følgende vil vi læne os op ad den skala for urbaniseringsgrad, som Statistikbanken anvender.

"Urbaniseringsgrad (DEGURBA) er en klassifikation, som inddeler kommuner efter befolkningstæthed og antal indbyggere i største by i kommunen. Klassifikationen bygger på Eurostat's Degree of Urbanisation (DEGURBA). Som supplement til Eurostat's DEGURBA, har Danmarks Statistik til brug i dansk sammenhæng, foretaget en underopdeling af *Medium befolket område* og *Tyndt befolket område* efter antal indbyggere i største by i kommunen."¹²

Statistikbanken har inddelt Danmark i 99 områder efter denne skala. Se Bilag 1. Hovedparten af områderne har kommunernes navne. Det er imidlertid ikke alle provstier, der deler geografiske grænser med én kommune. Et provsti, der dækker over to eller flere kommuner eller dele af kommuner, tildeles i det efterfølgende den urbaniseringsgrad, som svarer til provstiets primære kommune. I Bilag 2 er der en oversigt over, hvilken urbaniseringsgrad de enkelte provstier er tildelt.

Tabel 17 viser, hvordan provstierne fordeler sig med hensyn til urbaniseringsgrad.

¹¹ <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/nomenklaturer/urbaniseringsgrad--degurba---eurostat>

¹² <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/nomenklaturer/urbaniseringsgrad--degurba---danmarks-statistik>

Urbaniseringsgrad	Definition	Antal provstier
1	Tæt befolket område	24
2.1	Medium befolket område, mindst 40.000 indbyggere i største by i kommunen	8
2.2	Medium befolket område, mellem 15.000 og 40.000 indbyggere i største by i kommunen	17
2.3	Medium befolket område, under 15.000 indbyggere i største by i kommunen	4
3.1	Tyndt befolket område, mindst 15.000 indbyggere i største by i kommunen	15
3.2	Tyndt befolket område, under 15.000 indbyggere i største by i kommunen	35
	Provstier ialt	103

Tabel 17: Urbaniseringsgrad og provstier

Der er således 24 provstier i tæt befolkede områder, 29 i medium befolkede områder og 50 provstier i tyndt befolkede områder.

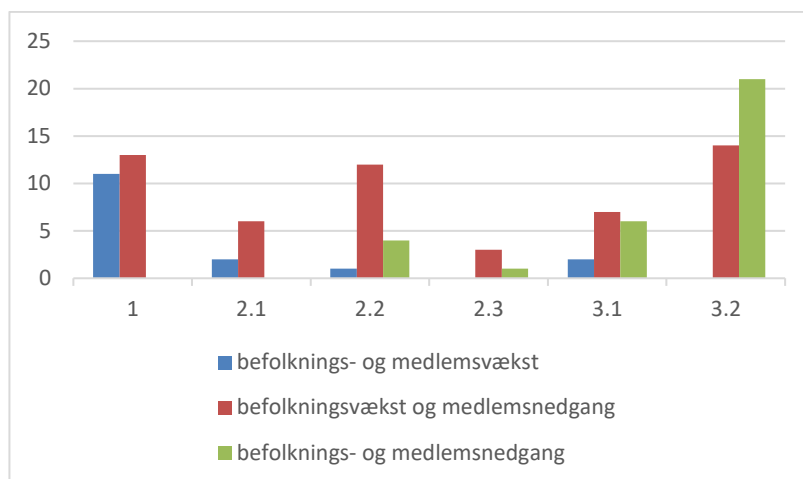
Hvis Bilag 2 giver anledning til undren over nogle af provstiernes urbaniseringsgrad – fx Vejle, som dog ligger i Top-10 af Danmarks største byer, men hvor provstiet tildeles en urbaniseringsgrad på 3.1 – må man erindre sig definitionen: ”Tyndt befolket område, mindst 15.000 indbyggere i største by i kommunen.”

Urbaniseringsgrad og befolknings- og medlemsudvikling

De 16 provstier, der har haft medlemsvækst, har også haft vækst i befolkningstal. Af de 16 har de 11 provstier en urbaniseringsgrad på 1. Det er således primært provstier i tæt befolkede områder, der oplever vækst i medlemstal. De øvrige, hvoraf to har urbaniseringsgrad 2.1, én har 2.2, og to har 3.1, er kendetegnet ved, at de har en større by som centrum, nemlig Viborg og Roskilde domprovstier samt østkystprovstierne Vejle, Horsens og Skanderborg.

Der er et enkelt provsti med 20-29.999 indbyggere, der har haft befolkningsfremgang. Det er imidlertid et provsti med en urbaniseringsgrad på 1, nemlig Aalborg Vestre.

32 provstier har haft nedgang i både befolknings- og medlemstal. 21 af disse provstier har en urbaniseringsgrad på 3.2, seks har en urbaniseringsgrad på 3.1, ét provsti ligger på 2.3, mens fire har 2.2. Det er dermed 27 provstier i tyndt befolkede områder og fem i medium befolkede områder, der har haft befolknings- og medlemsnedgang. Fordelingen illustreres i figuren nedenfor.

Figur 9. Befolknings- og medlemsudvikling ift. urbaniseringsgrad

Tendensen er tydelig:

- provstier med medlems- og befolkningsvækst, blå farve, er typisk tæt befolkede
- provstier med befolkningsvækst og medlemsnedgang, rød farve, fordeler sig (u)jævnt over alle urbaniseringsgrader
- provstier med befolknings- og medlemsnedgang, grøn farve, ligger fortrinsvist i tyndt befolkede områder

Tabel 18 viser, hvordan de 103 provstier fordeler sig med hensyn til befolknings- og medlemsudvikling på den ene side og urbaniseringsgrad på den anden.

Urbaniseringsgrad						
	Tæt befolket	Medium befolket			Tyndt befolket	
	1	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2
Provstier med medlems- og befolkningsvækst	Amagerbro Holmens og Østerbro Nørrebro Odense dom Valby-Vanløse Vor Frue-Vesterbro Aalborg dom Aalborg Vestre Århus dom Århus Nordre Århus Søndre	Horsens Roskilde dom	Skanderborg		Vejle Viborg dom	
Provstier med befolkningsvækst og medlemsnedgang	Amagerland Bispebjerg-Brønshøj Frederiksberg Gentofte Gladsaxe-Herl. Glostrup Greve-Solrød Hjallese Kongens Lyngby Rødovre-Hvidovre Aalborg Nordre Aalborg Østre Århus Vestre	Helsingør dom Kolding Næstved Randers Nordre Randers Søndre Skads	Ballerup-Furesø Fredericia Frederikssund Hillerød Holstebro Høje Taastrup Ikast-Brande Køge Nyborg Ringsted-Sorø Rudersdal Slagelse-Skælskør	Fredensborg Grene Odder	Herning Nordre Herning Søndre Hjørring Søndre Holbæk Silkeborg Skive Viborg Østre	Bogense Brønderslev Favrskov Frederiksværk Hedensted Lejre Malt Middelfart MidtFyen Norddjurs Ods og Skippinge Rebild Syddjurs Trykgevælde
Provstier med befolknings- og medlemsnedgang			Frederikshavn Haderslev dom Svendborg Sønderborg	Struer	Falster Hjørring Nordre Kalundborg Lolland Østre Salling Aabenraa	Assens Bornholm Fåborg Hadsund Hobro-Mariager Jammerbugt Kerteminde Langeland-Ærø Lemvig Lolland Vestre Maribo dom Morsø Ribe dom Ringkøbing Skjern Stege-Vordingborg Sydthy Thisted Tønder Varde Vesthimmerlands

Tabel 18: Provstiernes udvikling fordelt på urbaniseringsgrader

Provstier med størst og mindst fald i antal medlemmer

Da alle provstier har nedgang i medlemsprocenten, er det interessant at undersøge, hvilke provstier, der har det mindste hhv. største fald i antallet af medlemmer målt i procent.

Tabel 19 viser de 15 provstier, der procentvis har mistet flest medlemmer i perioden. 14 af de 15 provstier har færre end 40.000 indbyggere. Det er blandt de små provstier med lav urbaniseringsgrad, vi finder dem med størst procentvis fald i medlemstallet.

Et enkelt af de større provstier har sneget sig ind imellem. Det er Høje Taastrup provsti, som også udmærker sig ved at være eneste af disse provstier, der har befolkningsvækst. Befolkningsudviklingen har her været 7,3%, mens medlemsudviklingen har været -7,7%.

	Befolknings- udvikling i % 2011-2018	Medlems- udvikling i % 2011-2018	2018		Urbani- serings- grad	%vis befolkningsandel i 2018 af indvandrere og efterkommere af indvandrere
			Antal indbyggere	Antal medlemmer		
Lolland Vestre	-10,0%	-13,3%	23.233	18.909	3.2	8,5%
Maribo dom	-7,7%	-12,0%	18.749	15.173	3.2	8,3%
Lemvig	-6,6%	-11,2%	20.133	17.663	3.2	7,2%
Hjørring Nordre	-6,1%	-10,8%	24.854	21.610	3.1	7,3%
Bornholm	-5,2%	-10,5%	39.715	31.871	3.2	6,7%
Langeland-Ærø	-5,8%	-10,4%	18.819	15.808	3.2	7,1%
Salling	-7,0%	-9,9%	18.457	16.409	3.1	5,2%
Sydhthy	-6,4%	-9,4%	13.543	11.941	3.2	5,7%
Struer	-4,1%	-8,9%	21.270	17.932	2.3	9,1%
Tønder	-4,3%	-8,4%	37.769	31.721	3.2	10,6%
Skjern	-2,1%	-8,1%	34.338	29.335	3.2	9,4%
Morsø	-5,0%	-8,0%	20.514	17.162	3.2	5,9%
Fåborg	-3,6%	-8,0%	22.976	19.393	3.2	7,3%
Høje Taastrup	7,3%	-7,7%	73.584	41.204	2.2	32,0%
Lolland Østre	-3,6%	-7,2%	18.637	15.531	3.1	6,0%

Tabel 19: De 15 provstier, der procentvis har mistet flest medlemmer

For alle provstierne gælder, at den procentvise befolkningsandel af indvandrere og efterkommere af indvandrere er lavere end landsgennemsnittet, på nær Høje Taastrup, som ligger markant over.

Hvilke 15 provstier har så fået flest medlemmer målt i % i den 10-årige periode? Her finder vi primært provstier med høj urbaniseringsgrad og en befolkningsandel af indvandrere og efterkommere af indvandrere, der overstiger landsgennemsnittet. Tabel 20.

Provsti	Befolknings- udvikling i % 2011-2018	Medlems- udvikling i % 2011-2018	2018		Urbani- serings- grad	%vis befolkningsandel i 2018 af indvandrere og efterkommere af indvandrere
			Antal indbyggere	Antal medlemmer		
Århus dom	15,8%	9,9%	97.429	72.099	1	12,8%
Amagerbro	19,1%	7,7%	142.457	80.046	1	22,7%
Aalborg dom	13,3%	5,9%	81.525	61.866	1	13,3%
Vor Frue- Vesterbro	14,7%	6,4%	92.858	48.660	1	24,1%
Odense dom	9,5%	2,8%	102.117	68.249	1	22,5%
Valby- Vanløse	14,4%	3,3%	96.019	56.279	1	21,8%
Holmens og Østerbro	11,6%	2,9%	108.949	62.725	1	21,0%
Århus Søndre	9,8%	2,4%	90.469	67.718	1	13,5%
Århus Nordre	8,3%	2,6%	74.121	57.596	1	10,7%
Horsens	8,5%	1,3%	89.813	70.300	2.1	14,0%
Roskilde dom	5,9%	0,8%	87.382	65.688	2.1	10,3%
Vejle	7,5%	0,7%	96.475	75.327	3.1	13,2%
Viborg dom	5,9%	0,6%	59.990	49.573	3.1	9,3%
Aalborg Vestre	4,8%	1,0%	25.762	22.520	1	4,9%
Nørrebro	8,1%	0,5%	77.150	37.559	1	26,6%

Tabel 20: De 15 provstier, der procentvis har fået flest medlemmer

Det er således signifikant, at det er de store provstier med høj urbaniseringsgrad, der har størst procentvis vækst i medlemstallet, mens de små med lav urbaniseringsgrad har størst procentvis nedgang. Men mens de 15 i bunden, på nær Høje Taastrup, har faldt i både indbyggertal og medlemstal, så gælder det for alle 15 i toppen, at de har stigning i både indbygger- og medlemstal.

Udvikling i medlemsprocent

Ser man på medlemsprocentens udvikling, altså sammenligner medlemsprocenten i 2011 med medlemsprocenten i 2018, så fremgår det, at det typisk er provstier med høj urbaniseringsgrad, der oplever, at medlemsprocenten falder mest. I Tabel 21 ses de 15 provstier, som har oplevet størst negativ ændring i medlemsprocenten.

Provsti	Udvikling i befolkings- tal	Udvikling i medlemstal	Medlemsprocent			Urbanise- ringsgrad
			2011	2018	Difference	
Høje Taastrup	7,3%	-7,7%	65,1%	56,0%	-9,1%	2.2
Bispebjerg- Brønshøj	11,4%	-5,0%	54,9%	46,8%	-8,1%	1
Glostrup	4,7%	-6,8%	66,0%	58,8%	-7,3%	1
Rødovre- Hvidovre	7,0%	-3,4%	71,9%	65,0%	-7,0%	1
Gladsaxe- Herlev	7,1%	-3,4%	70,4%	63,4%	-6,9%	1
Valby-Vanløse	14,4%	3,3%	64,9%	58,6%	-6,3%	1
Amagerbro	19,1%	7,7%	62,1%	56,2%	-5,9%	1
Horsens	8,5%	1,3%	83,8%	78,3%	-5,6%	2.1
Skjern	-2,1%	-8,1%	91,0%	85,4%	-5,6%	3.2
Århus søndre	9,8%	2,4%	80,3%	74,9%	-5,5%	1
Grene	1,2%	-5,0%	89,8%	84,3%	-5,5%	2.3
Gentofte	5,7%	-2,1%	73,0%	67,6%	-5,4%	1
Aalborg dom	13,3%	5,9%	81,2%	75,9%	-5,3%	1
Vejle	7,5%	0,7%	83,3%	78,1%	-5,3%	3.1
Kongens Lyngby	5,2%	-2,2%	74,6%	69,3%	-5,2%	1

Tabel 21: De 15 provstier, som har oplevet størst negativ ændring i medlemsprocenten

Det er fortrinsvis provstier med høj urbaniseringsgrad, der oplever det mest markante fald i medlemsprocenten. Skjern provsti er det provsti af de 15, som har laveste urbaniseringsgrad.

Tilsvarende viser Tabel 22, at det typisk er provstier med lav urbaniseringsgrad, der har det ringeste fald i medlemsprocenten med provstierne Aalborg Vestre og Nørrebro som undtagelser.

Provsti	Udvikling i befolknings- tal	Udvikling i medlemstal	Medlemsprocent			Urbanise- ringsgrad
			2011	2018	Difference	
Ribe dom	-1,2%	-3,9%	90,3%	87,9%	-2,5%	3.2
Morsø	-5,0%	-8,0%	86,4%	83,7%	-2,7%	3.2
Salling	-7,0%	-9,9%	91,8%	88,9%	-2,9%	3.1
Sydhthy	-6,4%	-9,4%	91,1%	88,2%	-2,9%	3.2
Lolland Vestre	-10,0%	-13,3%	84,5%	81,4%	-3,1%	3.2
Lolland Østre	-3,6%	-7,2%	86,6%	83,3%	-3,2%	3.1
Jammerbugt	-0,2%	-3,9%	90,1%	86,8%	-3,3%	3.2
Aalborg Vestre	4,8%	1,0%	90,7%	87,4%	-3,3%	1
Rebild	3,1%	-0,8%	89,5%	86,1%	-3,4%	3.2
Holbæk	2,1%	-2,2%	82,3%	78,8%	-3,5%	3.1
Skive	0,0%	-3,9%	89,6%	86,1%	-3,5%	3.1
Hadsund	-2,1%	-6,0%	91,2%	87,6%	-3,6%	3.2
Svendborg	0,0%	-4,4%	83,5%	79,9%	-3,7%	2.2
Nørrebro	8,1%	0,5%	52,4%	48,7%	-3,7%	1
Holstebro	3,2%	-1,1%	88,6%	84,9%	-3,7%	2.2

Tabel 22: De 15 provstier, som har oplevet mindst ændring i medlemsprocenten

- ?** Har provstierne den mest hensigtsmæssige størrelse og sammensætning? Hvordan forholder man sig til det spørgsmål i stifterne? I provstierne? Hvem analyserer og igangsætter nødvendige strukturelle ændringer?
- ?** Eller: Hvilke strukturelle overvejelser giver forholdet mellem udvikling i befolknings- og medlemstal på den ene side og urbaniseringsgrad på den anden anledning til i provstierne og i stifterne?

Kirkelige handlinger

Dåb

I 2015 beskrev sociolog Steen Marquard Rasmussen detaljeret udviklingen i dåbstallene. Han konkluderede, "at dåbsprocenterne er faldet mere fra 2003 til 2012, end de gjorde fra 1990 til 1999. Det betyder, at dåbsprocenterne har været inde i en *accelererende negativ udvikling*." (Rasmussen, 2015) I dette billede skilte Københavns og Helsingør stifter sig ud ved at ligge markant lavere end de øvrige stifter.

Siden da er den negative udvikling fortsat som en jævn nedadgående kurve. I 2014 skrev Peter Luchau, at hvis man laver en simpel lineær fremskrivning af dåbsprocenten vil den i 2023 være ca. 60. (Nielsen & Iversen, 2014, p. 159) I 2018 var den 58,7%, så en "simpel lineær fremskrivning" var lige optimistisk nok.

Af kirkeministeriets hjemmeside fremgår det, at "Langt de fleste, der bliver døbt, er børn, som er mindre end et år gamle. I tallet indgår imidlertid også dåb af større børn samt voksne."¹³

Hjemmesiden fortæller, hvor stor en del af de nyfødte, der bliver døbt og dermed bliver medlemmer af folkekirken.

"Dåbsprocenten bliver opgjort på grundlag af CPR, hvor der er en særlig markering ved de personer, der er medlemmer af folkekirken. Da man begyndte at udarbejde dåbsprocent, skulle børn senest være døbt eller navngivet uden dåb, når de fyldte 1 år. Derfor opgøres dåbsprocenten for børn, der er født i et bestemt år, først på det tidspunkt, hvor de alle er fyldt 1 år."¹⁴

Som det fremgår af nedenstående Tabel 23, var den samlede dåbsprocent i 2018 for hele landet 58,7%, mens den i 2011 var 67,6%. I nævnte artikel af Peter Luchau konstaterer han, at forældre, der undlader at døbe deres børn, står "for en større del af kirkens dalende medlemstal end gruppen af udmeldte". (Luchau, 2014, p. 91) Den tendens er ikke blevet mindre.

¹³ Læst 20.08.2020. Tallene på Kirkeministeriets hjemmeside afviger en smule fra tallene i Statistikbanken.

¹⁴ <http://www.km.dk/folkekirken/kirkestatistik/daabstal/>. Set 20.08.2020.

Stift	År							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
København	44	42,5	41,2	40,3	39,9	39,9	38,4	38,2
Helsingør	58,5	57,2	55,2	53,9	52,2	51,9	49,6	48,7
Roskilde	74,1	71,1	69	67,4	66,3	65,2	64,2	63,6
Lolland-F.	78,4	72,5	72	73	70,9	69	70,6	67,8
Fyens	73,2	71,3	69,4	67,5	67,3	65,3	64	63,3
Aalborg	81,8	77,8	76,2	76	75,3	72,9	72,7	72,8
Viborg	80,9	80,5	79,5	77,4	76,1	73,7	72,6	73,6
Århus	71,8	71,1	68,7	68,2	66,2	64,4	65	63
Ribe	81,8	78,8	77,1	76,2	75,1	72,8	74,3	71,9
Haderslev	74,4	73,8	73,6	70	69,8	68	67	66,5
Landsplan	67,6	65,6	63,9	62,6	61,5	60,3	59,5	58,7

Tabel 23. Dåbsprocenter i de ti stifter

? Der mangler en undersøgelse af, hvilken betydning drop-in-dåb, dåb af minikonfirmander og konfirmander har for det samlede dåbstal.

Konfirmationer

Indberetningerne omkring konfirmation har ry for at være upræcise. Det er én ting, noget andet – og mere væsentligt – er, at fordi konfirmationerne i sognene foregår på forskelligt klassetrin, 7. eller 8. klasse, er det kun muligt at opgive tal for, hvor mange, der bliver konfirmeret. Men et sådant tal er forholdsvist uinteressant. Tallet for antallet af konfirmander bliver først relevant, når det holdes op imod det potentielle antal.

Antallet af konfirmander på landsplan er faldet i perioden med -7%. Det er kun i Københavns stift, at man i 2018 har samme antal konfirmander, som man havde i 2011.

Tallene i tabellen neden for er hentet fra FUVs kirkestatistik, som netop tager det forbehold, at der ikke findes en præcis måde at opgøre konfirmationsprocenten på. Derfor bliver der brugt et estimat, som baserer sig på antallet af konfirmationer målt op imod, hvor mange 14 og 15 årige, der er på et år.¹⁵ Tabel 24 viser, at det faldende dåbstal endnu ikke er slået igennem i form af en faldende konfirmationsprocent, sådan som Hans Raun Iversen forudså det, hvis der ikke, som han skrev, ville blive gjort "en ekstra indsats omkring dåb". (Nielsen & Iversen, 2014, p. 121 f.) Dog er der tale om et fald – og nogle meget underlige udsving i perioden (se fx Haderslev, Lolland-F. og Århus stifter), som nok mere illustrerer, at man endnu ikke har fundet en valid metode til at opgøre procenten på.

¹⁵ <https://www.fkuv.dk/videnscenteret/kirkestatistik/konfirmerede>

Stift	År							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hele landet	73	71	71,4	69,8	71	67,8	69,7	69,9
København	45,3	43,9	43,3	40,6	42,4	40,4	41	41,3
Helsingør	61,4	61,9	60,3	59,7	61,4	57,1	56	57,3
Roskilde	73,8	70	73,8	71,1	73,6	72	70,1	69,9
Lolland-F.	81,2	76,9	75,8	81,1	74,4	75,5	76,5	80
Fyen	80,2	72,4	79,6	74,3	76	70,2	79,6	76,5
Aalborg	83	84	81,6	84,5	82,5	78,6	83,1	80,3
Viborg	85,7	82	83,8	80,1	80,9	75,6	80	82,7
Aarhus	76,3	77,4	72,2	74	77,2	72,5	79	76,7
Ribe	80,4	79,8	82,1	80,4	77,7	79,7	79,3	84
Haderslev	81,1	74,8	79	73,5	76	76,1	74,4	77,3

Tabel 24. Konfirmationsprocent i stifterne

? Der mangler en undersøgelse af, hvilken betydning det stadig faldende dåbstal har haft – eller vil få – for konfirmationsprocenten.

Vielser

Fra 2011 til 2018 har der været en svag tendens til stigning i antallet af kirkelige vielser. Tabel 25.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vielser	9.977	10.025	9.808	9.694	9.765	10.479	10.381	10.698
Velsignelser	1.488	1.483	1.352	1.299	1.251	1.370	1.332	1.471

Tabel 25: Kirkelige vielser og velsignelser

Ser man imidlertid på procentandelen af de samlede antal vielser i landet, ser det en smule anderledes ud. Fra 2011 til 2018 har der været en stigning på 19,6% i antallet af borgerlige vielser.¹⁶ De kirkelige vielser har således siden 2014 udgjort 25% af de samtlige vielser. Tabel 26.

¹⁶ Antallet af registrerede partnerskaber (RP) indgår ikke heri. I 2011 og 2012 var der hhv. 347 og 117 RP i Danmark. Siden har tallet ligget mellem 2 og 6.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Borgerlige vielser	27.198	28.503	27.503	28.331	28.853	30.767	31.777	32.525
Kirkelige vielser	9.977	10.025	9.808	9.694	9.765	10.479	10.381	10.698
Samtlige vielser	37.175	38.528	37.311	38.025	38.618	41.246	42.158	43.223
Kirkelige vielser i %	27%	26%	26%	25%	25%	25%	25%	25%

Tabel 26

? Hvilken betydning kan man måle lokalt, at det har haft for antallet af vielser, at Folkekirken tilbyder vielse uden for kirkerummet?

Begravelser og bisættelser

Også her opererer Statistikbanken med forskellige kategorier.¹⁷

- Kategori 1. Begravet/bisat under medvirken af
 - pastoratets præster fra sognets kirke
 - pastoratets præster andetsteds end fra sognets kirker
 - andre præster i folkekirken fra sognets kirker
 - andre præster i folkekirken andetsteds end sognets kirke
- Kategori 2. Begravet/bisat under medvirken af præster fra frimenigheder/andre trossamfund
- Kategori 3. Begravet/bisat uden gejstlig medvirken

I Tabel 27 er Kategori 1 samlet i én blok. Tabellen viser dermed, hvor stor en procent af det samlede antal dødsfald, der er begravet med gejstlig medvirken i folkekirken.¹⁸

¹⁷ Statistikbanken tager et generelt forbehold: "Antal fødte, døde og vielser stemmer ikke med Danmarks Statistiks andre tal."

¹⁸ Statistikbanken oplyser ikke, hvor mange ikke-medlemmer, der bliver begravet hhv. bisat med gejstlig medvirken.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Diff.
København	73,9%	71,2%	67,9%	67,7%	68,2%	67,9%	69,0%	66,7%	-7,3%
Helsingør	81,7%	80,7%	77,3%	76,9%	78,6%	77,6%	78,3%	76,6%	-5,1%
Roskilde	88,1%	87,4%	80,8%	82,7%	84,2%	82,9%	82,8%	81,5%	-6,6%
Lolland-F	85,0%	86,1%	80,9%	80,7%	83,2%	82,1%	83,4%	78,5%	-6,5%
Fyen	90,6%	89,2%	88,1%	87,6%	87,0%	86,2%	86,6%	85,9%	-4,7%
Aalborg	93,1%	91,9%	90,2%	90,9%	91,1%	89,9%	91,0%	89,0%	-4,1%
Viborg	95,4%	94,2%	93,1%	92,1%	93,0%	91,9%	92,0%	92,1%	-3,2%
Århus	91,7%	90,6%	86,4%	88,6%	87,9%	86,9%	88,2%	86,7%	-5,1%
Ribe	92,7%	91,4%	89,8%	91,8%	91,4%	91,1%	90,1%	90,0%	-2,8%
Haderslev	90,6%	89,2%	87,5%	90,0%	88,9%	88,6%	87,5%	86,7%	-3,8%
På landsplan	87,4%	86,2%	83,1%	83,9%	84,4%	83,5%	83,9%	82,6%	-4,8%

Tabel 27

Tabellen viser bl.a., at der er sket et procentvis fald i antallet af begravelser og bisættelser, hvor en folkekirkepræst medvirker, fra 87,4% i 2011 til 82,6% i 2018. De største fald er sket i København, Roskilde og Lolland-F., de mindste i Ribe, Viborg og Haderslev.

- ?** Ved man lokalt i sogne og provstier, men også i stifterne, hvor mange folkekirkemedlemmer der vælger at blive begravet/bisat uden gejstlig medvirken? Og hvorfor?

? Ved man lokalt i sogne og provstier, men også i stifterne, hvor mange ikke-medlemmer, der bliver begravet hhv. bisat med gejstlig medvirken?

? Hvilke overvejelser giver det anledning til hos tilsynet omkring indholdet af begravelseshandlingen, at flere og flere vælger den fra?

Måske vil antallet af medlemmer, der bliver begravet eller bisat uden gejstlig medvirken, fremover være et lige så centralt parameter at følge som antallet af dåb. Man kan ikke udelukke, at det kunne få nogle medlemmer til at melde sig ud af folkekirken tidligere, hvis de alligevel ikke har tænkt sig at benytte sig af muligheden for gejstlig medvirken ved begravelsen.

Aktiviteter

I dette afsnit skal vi se på, hvordan udgifterne til kirkelige aktiviteter har udviklet sig. Hvilke områder er det, der prioriteres i det lokale arbejde med kirkens liv og vækst?

Jeg har valgt følgende seks aktiviteter: Kirkelig undervisning, diakonal virksomhed, kirkekor, kirkekoncerter, foredrags- og mødevirksomhed samt kommunikation.

Hertil kommer et afsluttende afsnit om udgifterne til kirkegårdsdrift.

Som vi skal se senere, har inflationen i perioden samlet set været knap 9%. Det skal naturligvis indregnes i oversigterne, som viser løbende priser.

Kirkelig undervisning

I perioden er de samlede udgifter til den kirkelige undervisning samlet steget med 34,5%.¹⁹ Tabel 28. Men der er stor forskel på stifterne. Alle stifter på nær Lolland-F. har haft en stigning i udgifter til kirkelig undervisning, der ligger betragteligt over inflationen. Lolland-F. stift kan konstatere nedgang i udgifter til undervisning, mens især Roskilde, Fyens og Haderslev stifter med stigninger på hhv. 67%, 48% og 44% bruger væsentligt flere midler på opgaven. Det behøver næppe at blive nævnt, at udgifter til præstens medvirken i undervisningsopgaven ikke er medregnet.

Stift	År								Difference	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	I %
Fyen	-6,8	-7,0	-6,8	-7,2	-8,1	-9,4	-9,9	-10,0	-3,2	48%
Haderslev	-10,6	-11,6	-11,0	-11,4	-12,7	-13,1	-14,2	-15,2	-4,6	44%
Helsingør	-18,8	-19,7	-19,6	-20,2	-21,9	-21,5	-22,8	-25,7	-6,9	37%
København	-7,8	-7,8	-7,3	-8,0	-8,5	-8,5	-9,1	-9,4	-1,6	20%
Lolland-F.	-1,6	-1,4	-1,5	-1,5	-1,4	-1,6	-1,6	-1,5	0,1	-5%
Ribe	-8,7	-9,1	-8,9	-9,2	-9,6	-10,4	-10,6	-10,5	-1,8	21%
Roskilde	-14,4	-14,8	-15,0	-15,6	-17,9	-20,4	-21,9	-24,1	-9,7	67%
Viborg	-12,9	-12,5	-12,6	-12,7	-13,4	-13,9	-14,4	-14,8	-1,9	15%
Aalborg	-15,2	-15,5	-15,6	-16,3	-17,4	-18,9	-19,7	-20,4	-5,2	34%
Århus	-21,3	-21,3	-21,1	-22,4	-22,5	-24,4	-26,3	-27,3	-6,0	28%
Total	-118,1	-120,6	-119,4	-124,4	-133,5	-142,1	-150,7	-158,9	-40,8	34,5%

Tabel 28. Udgifter i mio. kr. på kirkelig undervisning i stifterne

I Lolland-F. stift er antallet af konfirmander faldet med 16% i perioden. Det kan forklare den negative udviklingen i udgifter til kirkelig undervisning i stiftet, idet konfirmationsforberedelsen er en af de absolut store poster. Stigning i udgifter i de øvrige ni stifter kan imidlertid ikke forklares med stigning

¹⁹ Konto 32 i formålsskontoplan.

i antal af konfirmander, som det kan ses i nedenstående tabel 29. Alle stifter har faldt i antallet af konfirmander, dog ikke Københavns stift, og samlet set er antallet af konfirmander faldet med 7%.

Stift	År								Difference	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	I %
København	2.748	2.653	2.642	2.537	2.717	2.603	2.674	2.755	7	0%
Helsingør	7.945	8.054	7.813	7.818	8.035	7.363	7.220	7.395	-550	-7%
Roskilde	7.079	6.607	6.917	6.700	6.906	6.625	6.426	6.470	-609	-9%
Lolland-F.	1.015	921	900	972	868	831	820	854	-161	-16%
Fyens	4.923	4.314	4.663	4.413	4.450	3.958	4.458	4.374	-549	-11%
Aalborg	5.410	5.331	5.069	5.182	4.992	4.693	4.954	4.792	-618	-11%
Viborg	4.897	4.606	4.639	4.436	4.449	4.065	4.271	4.422	-475	-10%
Århus	7.643	7.708	7.105	7.282	7.634	7.019	7.662	7.599	-44	-1%
Ribe	4.033	3.936	3.938	3.863	3.638	3.608	3.540	3.722	-311	-8%
Haderslev	5.141	4.675	4.815	4.543	4.645	4.607	4.577	4.810	-331	-6%
Total	50.834	48.805	48.501	47.746	48.334	45.372	46.602	47.193	-3.641	-7%

Tabel 29. Antal konfirmander

Udgifterne er stabile i 2011-13, men herefter er der tale om en stigning. Det kan indikere, at stigningen skyldes udgifter til undervisning af "børnekonfirmander", som blev obligatorisk med *Anordning om børnekonfirmandundervisning og konfirmation*, sept. 2014.

Diakonal virksomhed

Diakoni er for alvor kommet på dagsordenen i folkekirken og står sammen med forkyndelse, undervisning og mission som folkekirkens kerneopgaver. Det ses også på stigningen i udgifterne til diakoni, som i perioden er på hele 54%.²⁰ Tabel 30.

²⁰ Konto 33 i formålsskontoplan.

Stift	År								Difference	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	I %
Fyens	-4,7	-4,8	-5,4	-5,6	-6,2	-6,8	-6,5	-6,2	-1,5	31%
Haderslev	-5,8	-5,8	-4,7	-5,7	-6,9	-7,2	-7,2	-8,4	-2,6	46%
Helsingør	-12,1	-12,5	-12,0	-13,4	-14,1	-14,7	-17,0	-18,3	-6,2	51%
København	-18,1	-17,4	-19,8	-20,4	-22,2	-23,8	-23,2	-25,4	-7,3	40%
Lolland-F.	-1,3	-1,3	-1,5	-1,6	-1,5	-1,5	-1,4	-1,4	-0,1	10%
Ribe	-3,2	-3,5	-3,5	-3,8	-4,2	-4,2	-4,9	-5,6	-2,4	76%
Roskilde	-5,3	-5,7	-6,1	-6,9	-6,9	-8,1	-8,5	-8,7	-3,3	63%
Viborg	-6,5	-6,6	-7,2	-7,4	-8,3	-9,4	-9,7	-10,8	-4,3	66%
Aalborg	-7,2	-6,4	-6,9	-7,9	-8,8	-10,6	-11,1	-12,4	-5,3	73%
Århus	-9,4	-9,6	-10,8	-11,3	-11,9	-13,3	-14,0	-16,1	-6,7	72%
Total	-73,5	-73,7	-78,0	-83,9	-90,9	-99,8	-103,6	-113,2	-39,7	54,0%

Tabel 30. Udgifter i mio. kr. til diakonal virksomhed i stifterne

Her gemmer sig udgifter til den del af Kirke- og kulturmedarbejderens løn, som svarer til indsatsen på det diakonale område, samt evt. løn til leder af en besøgstjeneste. Endvidere er der udgifter til besøgstjenester, ældreklub- og børneklubaktiviteter, aktiviteter for handicappede, sorggrupper, arrangementer med menighedsplejen, værested og drift af klubber.

Kirkekor

I et par stifter, Roskilde og Lolland-F., er udgifterne til kirkekor²¹ faldet. I Fiens, Viborg og Århus stift følger stigningen i udgifter til kor nogenlunde inflationen, men i de øvrige stifter er der væsentlig stigning, med Helsingør og Haderslev stifter som højdespringerne, hhv. 44% og 39%.

Det tyder på, at kirkekor er et område, der nogle steder prioriteres højt i bestræbelserne på kirkelig liv og vækst, mens der i andre stifter sker en nedprioritering. Tabel 30.

²¹ Konto 35 i formålsskontoplan.

Stift	År								Difference	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	I %
Fyen	-10,2	-11,0	-10,4	-10,1	-10,3	-10,9	-10,8	-11,5	-1,3	13%
Haderslev	-11,5	-13,0	-13,7	-13,6	-14,3	-15,1	-15,4	-16,0	-4,5	39%
Helsingør	-14,8	-15,6	-15,6	-16,0	-17,9	-18,8	-19,9	-21,2	-6,4	44%
København	-9,0	-8,4	-9,8	-10,2	-10,4	-10,5	-10,7	-11,2	-2,2	25%
Lolland-F.	-2,0	-2,0	-1,9	-1,8	-1,7	-1,8	-1,7	-1,9	0,1	-4%
Ribe	-5,9	-5,8	-5,8	-6,0	-6,2	-6,8	-7,1	-7,1	-1,2	21%
Roskilde	-16,1	-16,0	-15,7	-15,5	-15,2	-15,7	-15,7	-15,8	0,4	-2%
Viborg	-9,5	-10,0	-9,9	-9,5	-9,5	-10,0	-9,9	-10,1	-0,6	6%
Aalborg	-14,7	-16,0	-16,0	-16,5	-16,8	-17,1	-17,2	-17,3	-2,7	18%
Århus	-15,8	-16,3	-16,7	-16,6	-16,4	-16,0	-16,9	-16,9	-1,1	7%
Total	-109,4	-114,1	-115,6	-115,8	-118,5	-122,6	-125,3	-129,1	-19,7	18,0%

Tabel 31. Udgifter i mio. kr. til kirkekor i stifterne

Kirkekoncerter

Når det gælder udgifter til kirkekoncerter²² er udgifterne stagneret eller snarere faldet, når inflationen i perioden fraregnes, tabel 32. Her er der tydeligvis sket en svag nedprioritering i alle stifter, dog ikke i Århus stift.

²² Konto 36 i formålsskontoplan.

Stift	År								Difference	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	I %
Fyen	-9,1	-9,1	-8,9	-9,0	-9,5	-9,6	-9,1	-9,2	-0,1	1%
Haderslev	-7,6	-7,2	-7,4	-7,3	-7,4	-7,8	-8,0	-8,1	-0,5	6%
Helsingør	-16,3	-16,0	-15,8	-15,4	-15,5	-16,2	-16,6	-16,6	-0,3	2%
København	-14,5	-12,8	-13,7	-13,8	-13,7	-14,4	-15,2	-14,8	-0,3	2%
Lolland-F.	-2,2	-2,2	-2,1	-2,1	-2,1	-1,9	-2,0	-2,2	0,1	-3%
Ribe	-6,8	-6,9	-6,7	-6,7	-6,4	-6,6	-6,8	-6,6	0,2	-2%
Roskilde	-13,5	-12,7	-12,9	-12,9	-13,2	-13,4	-13,8	-13,6	-0,1	1%
Viborg	-7,7	-7,4	-7,6	-7,3	-7,0	-7,4	-7,2	-7,3	0,4	-6%
Aalborg	-11,6	-11,6	-11,3	-11,7	-11,4	-11,3	-11,6	-12,0	-0,4	3%
Århus	-12,9	-12,8	-12,6	-13,7	-13,9	-14,1	-14,5	-14,3	-1,4	11%
Total	-102,4	-98,5	-99,0	-99,9	-100,1	-102,8	-104,9	-104,6	-2,3	2,2%

Tabel 32. Udgifter i mio. kr. til kirkekoncerter i stifterne

Foredrags- og mødevirksomhed

Udgifterne til foredrag og møder²³ er samlet steget svarende til inflationen, men også her er der stor forskel på prioriteringen i stifterne. I Fyen og Lolland-F. stifter er der væsentligt færre udgifter til foredrag og møder, mens udgifterne er steget betragteligt i Helsingør og København med hhv. 31 og 38%. Tabel 33.

²³ Konto 37 i formålsskontoplan.

Stift	År								Difference	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	I %
Fyen	-5,1	-4,5	-4,3	-4,2	-4,5	-4,4	-4,5	-4,1	1,0	-19%
Haderslev	-5,1	-5,1	-5,0	-5,4	-4,9	-5,2	-5,4	-5,0	0,1	-1%
Helsingør	-6,5	-6,6	-6,9	-6,7	-6,9	-7,7	-8,3	-8,6	-2,0	31%
København	-5,4	-5,9	-6,6	-6,4	-7,2	-8,8	-7,6	-7,5	-2,1	38%
Lolland-F.	-,8	-,8	-,7	-,7	-,7	-,8	-,8	-,7	0,1	-11%
Ribe	-3,5	-3,3	-3,3	-3,5	-3,6	-3,6	-3,8	-3,6	0,0	1%
Roskilde	-7,1	-7,0	-6,9	-7,4	-7,7	-7,6	-8,3	-7,7	-0,6	8%
Viborg	-4,5	-4,4	-4,4	-4,6	-4,8	-5,0	-4,6	-4,6	-0,1	1%
Aalborg	-6,7	-6,7	-6,8	-6,9	-7,2	-8,4	-8,2	-7,4	-0,7	10%
Århus	-8,3	-8,3	-8,6	-9,0	-8,8	-10,0	-10,0	-9,5	-1,2	15%
Total	-53,1	-52,6	-53,6	-54,7	-56,3	-61,5	-61,6	-58,7	-5,6	10,5%

Tabel 33. Udgifter i mio. kr. til foredrag og møder i stifterne

Kommunikation

Den kommunikative opgave²⁴ i sogne, provstier og stifter vokser bl.a. med udbredelsen af sociale medier og internettets mangfoldige muligheder. Det kan også ses på udgifterne, som samlet set er steget med 29,7%. Bortset fra Lolland-F. stift er der markante stigninger i alle stifter. Tabel 34.

²⁴ Konto 34 i formålsskontoplan.

Stift	År								Difference	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	I %
Fyen	-8,8	-9,1	-9,1	-9,2	-9,7	-10,2	-10,5	-10,7	-2,0	22%
Haderslev	-8,7	-9,5	-9,8	-10,4	-10,8	-10,9	-11,3	-11,4	-2,7	31%
Helsingør	-16,9	-17,6	-18,9	-19,2	-19,6	-20,6	-22,8	-24,7	-7,7	46%
København	-15,8	-15,6	-17,4	-17,5	-17,5	-19,3	-21,3	-21,3	-5,5	35%
Lolland-F.	-2,2	-2,3	-2,5	-2,3	-2,3	-2,3	-2,2	-2,3	-0,1	4%
Ribe	-6,8	-6,6	-6,8	-7,2	-7,8	-7,7	-8,6	-8,6	-1,8	26%
Roskilde	-13,6	-12,9	-13,7	-13,8	-14,6	-16,1	-17,0	-17,1	-3,5	26%
Viborg	-10,7	-11,0	-11,2	-11,1	-11,5	-11,7	-12,2	-13,0	-2,3	21%
Aalborg	-13,7	-14,2	-14,7	-15,2	-16,5	-17,4	-18,0	-18,9	-5,1	37%
Århus	-18,4	-18,6	-20,0	-20,0	-20,7	-21,6	-22,4	-22,2	-3,7	20%
Total	-115,7	-117,5	-124,0	-125,8	-130,9	-137,8	-146,3	-150,1	-34,4	29,7%

Tabel 34. Udgifter i mio. kr. til kommunikation i stifterne

Spørgsmålet om effekt

Der er altså tale om prægnante stigninger i udgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkekor og kommunikation. Foretags- og mødevirksomhed er nogenlunde status quo, mens udgifterne til kirkekoncerter er faldende.

Som tidligere nævnt finder Rigsrevisionen det plausibelt at spørge efter og undersøge, om de kirkelige aktiviteter, der gennemføres, har en effekt på antal kirkegængere, dåbs- og konfirmationstallet samt til- og afgang af medlemmer i stiftet. Det kræver naturligvis en stringent metodisk tilgang for at kunne svare på det. Det kan tænkes, at faldet i medlems- og dåbstal ville have været større, hvis ikke der var brugt yderligere ressourcer på undervisning, diakoni, kirkekor og kommunikation. Og strengt taget kan ikke udelukkes, at nedgangen i medlems- og dåbstal skyldes, at kirkekoncerter er blevet nedprioriteret. Ingen ved det.

- ? Vi ved intet om, hvilken effekt aktiviteterne og prioriteringerne har på medlems- og dåbstal. Spørgsmålet er også, om vi ønsker at vide det? Eller om vi ønsker, at prioritering af aktiviteterne overhovedet skal have nogen bestemt effekt? Og – hvem er for øvrigt vi?
- ? Hvis der ikke ønskes en effekt, hvad er så grunden til, at man op- og nedprioriterer? Der må gemme sig en eller anden intention bag de økonomiske disponeringer, som tydeligvis har forandret sig.
- ? Flere steder har man gjort en del ud af såkaldte kirketællinger, hvor man registrerer deltagerantal ved gudstjenester, kirkelige handlinger og kirkelige aktiviteter. Hvad kommer der ud af disse tællinger? Giver de anledning til ændringer i udbuddet af aktiviteter?

Kirkegårdsdrift

Kirkegårdsdrift²⁵ er folkekirkens største udgiftspost. Samlet set ligger udgiftsstigningen en smule under inflationen i perioden, men der er markante forskelle. Tabel 35. Fire stifter har en udvikling i udgifter til drift af kirkegårde under inflationsniveau: Fyen, Helsingør, København og Viborg. Aalborg og Århus stifter følger nogenlunde inflationen, mens Haderslev, Lolland-F., Ribe og Roskilde ligger over inflationen, med Haderslev i front med en stigning på 22% i 2018 i forhold til udgifterne i 2011.

Stift	År								Difference	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	I %
Fyen	-95,3	-100,3	-87,8	-89,8	-83,5	-83,8	-86,8	-94,4	0,9	-1%
Haderslev	-107,3	-103,8	-107,7	-107,0	-96,1	-105,7	-121,8	-130,3	-23,1	22%
Helsingør	-135,1	-143,3	-140,6	-124,6	-119,7	-126,3	-132,2	-126,2	8,9	-7%
København	-29,8	-21,0	-22,9	-26,9	-23,7	-25,7	-24,7	-28,6	1,2	-4%
Lolland-F	-38,5	-40,3	-39,5	-41,1	-41,0	-37,5	-37,7	-42,6	-4,0	10%
Ribe	-93,7	-92,3	-98,0	-92,9	-88,5	-99,6	-105,5	-106,7	-13,1	14%
Roskilde	-166,2	-158,3	-178,8	-187,5	-179,7	-182,4	-175,3	-192,5	-26,3	16%
Viborg	-149,5	-121,6	-120,2	-107,1	-101,6	-111,6	-135,0	-150,9	-1,4	1%
Aalborg	-130,6	-144,1	-133,5	-120,3	-118,0	-136,5	-144,9	-140,6	-10,0	8%
Århus	-133,7	-122,6	-122,1	-121,5	-121,5	-129,7	-133,7	-143,9	-10,1	8%
Total	-1.079,7	-1.047,5	-1.051,3	-1.018,7	-973,1	-1.038,9	-1.097,5	-1.156,7	-77,0	7,1%

Tabel 35. Udgifter i mio. kr. til kirkegårdsdrift i stifterne

Hvor stor en andel af den samlede kirkelige ligning udgøres af kirkegårdsdriften? Det ligger nogenlunde konstant. Tabel 36. Københavns stift har markant lavere udgifter til kirkegårdsdrift end de ni øvrige stifter. Det skyldes naturligvis, at flertallet af kirkegårde i stiftet er kommunalt drevet.

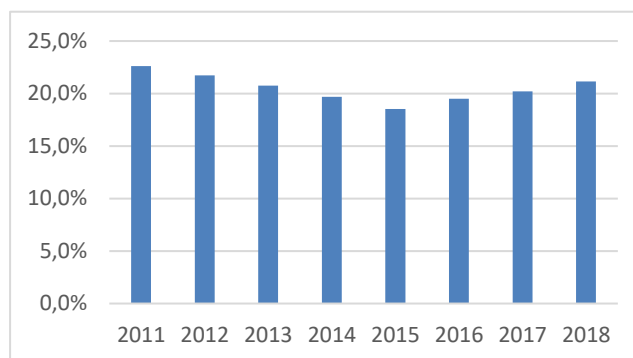
²⁵ Konto 40, 41 og 83 i formålsskontoplan. Krematorieudgifter og -indtægter er ikke indregnet.

Stift	År								Difference
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	I %
Fyen	23%	24%	20%	20%	18%	18%	18%	20%	-3%
Haderslev	26%	24%	24%	24%	21%	23%	26%	29%	3%
Helsingør	20%	21%	19%	17%	16%	17%	17%	16%	-3%
København	7%	5%	5%	6%	5%	5%	5%	6%	-1%
Lolland-F	28%	28%	27%	28%	28%	26%	25%	29%	1%
Ribe	26%	25%	26%	24%	23%	25%	26%	26%	0%
Roskilde	26%	24%	26%	27%	25%	25%	24%	25%	-1%
Viborg	33%	26%	26%	23%	22%	23%	27%	30%	-2%
Aalborg	22%	24%	22%	19%	18%	21%	22%	21%	-1%
Århus	20%	19%	18%	17%	17%	18%	18%	18%	-2%

Tabel 36. Udgifter til kirkegårdsdrift i % af den samlede kirkelige ligning²⁶

I syv af stifterne er det lykkedes at reducere udgifterne i forhold til den samlede ligning, mens to stifter, Haderslev og Lolland-F, har øget udgiften. På landsplan er udgifterne til kirkegårdsdrift faldet med 1,5% fra 22,6% i 2011 til 21,1% i 2018 af den samlede ligning. Men som det ses af diagrammet til højre, var udgiften i 2015 reduceret til 18,5% af ligningen, hvorefter der er sket en stigning. Der er markante stigninger i perioden fra 2015 og frem i Haderslev og Viborg stifter. Måske er der forsvundet lidt opmærksomhed på området. Eller stigningen kan måske skyldes, at der på samme tid er blevet mere opmærksomhed omkring tilskud til erhvervelse af gravsted, gravning og gravkastning. Hvis der gives mere i tilskud, vil det afspejle sig i højere udgifter på kirkegårdsområdet.

Figur 10. Udvikling i udgifter til kirkegårdsdrift

- ? Hvilke ambitioner har man i provstierne om fremtidig kirkegårdsdrift?

? Hvilke visioner har man for fordeling af de økonomiske ressourcer mellem kirkegårdsdrift og andre folkekirkelige ydelser og aktiviteter?

²⁶ <https://www.km.dk/folkekirken/oekonomi/lokaloeekonomi/den-lokale-oekonomi-oekonomisk-oversigt/>

Økonomi

Vi har set på udviklingen i befolknings- og medlemstal samt i antallet af kirkelige handlinger samt udviklingen i udgifter til udvalgte kirkelige aktiviteter. Herefter skal vi set på nogle få tal, som kan indikere forhold omkring økonomistyring. Hvor mange penge er der til rådighed? Hvad bruges pengene til? Hvad er lånepolitikken i provstiet? Det er nogle af de spørgsmål, vi skal se på i dette kapitel, som er delt op i følgende afsnit:

- a. Udvikling i stifterne
 - Kirkeskatteprocent
 - Det samlede ligningsbeløb
 - Ligningsbeløb til drift
 - Ligningsbeløb til anlæg
 - Ligning og medlemstal
 - Forholdet mellem drifts- og anlægsmidler
- b. Udvikling i provstierne
 - Den samlede ligning
 - 5% midler til drift og anlæg
- c. ProvstiUdvalgsKassen
 - Vækst i PUK
 - Hvordan afspejler væksten sig i målsætningerne?
- d. Tilskud fra udligningsordningen
- e. Menighedsrådenes frie midler
- f. Lån
 - Lån i stiftsmidler
 - Realkreditlån
- g. Lønudgifter generelt – og særskilt udgifter til lokalt finansierede præstestillinger

Udvikling i stifterne

Omkring 80% af folkekirkens økonomi administreres lokalt. Ansvar for styringen af denne del af folkekirkens økonomi ligger i menighedsrådene og koordineres i provstierne. Det er provstiudvalget, som efter budgetsamrådet fastsætter provstiudvalget rammebevilling for kirkekassens driftsudgifter og bevilling for kirkekassens anlægsudgifter, jf. *Bekendtgørelse af lov om folkekirkens økonomi § 7*.

Ikke desto mindre vil vi i det følgende se på økonomiudviklingen i de enkelte stifter for at skabe et samlet billede af udviklingen.

Kirkeskatteprocent

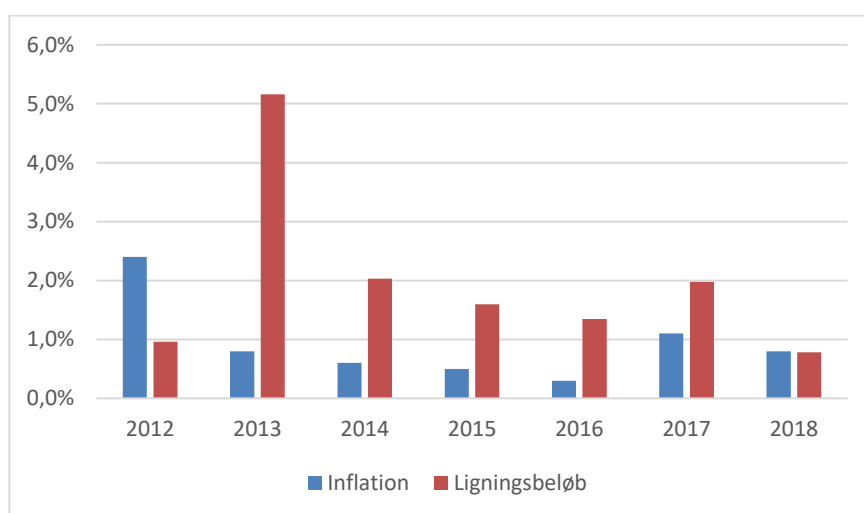
I 61 af landets 98 kommuner er kirkeskatten den samme i 2018, som den var i 2011. I tre kommuner er kirkeskatten sat op i forhold til 2011, dog ret marginalt, Glostrup (0,01%), Hørsholm (0,03%) og Vallensbæk (0,04%), mens 34 kommuner har sat kirkeskatten ned. Nedsættelserne er ligeledes

marginale. De kan måles i anden decimal fra -0,01% til -0,09%. Samsø og Helsingør kommuner adskiller sig, idet kirkeskatten her er nedsat med hhv. -0,28% og -0,15%.

Det samlede ligningsbeløb

Kostede en sæk kartofler 100 kr. i 2011, skulle man i 2018 give knap 109 kr. Fra 2011 til 2018 er det samlede ligningsbeløb²⁷ i folkekirken steget med 14,6% fra 4.774 mio. til 5.472 mio. I figuren neden for er stigningen sammenholdt med inflationen i perioden, som altså samlet set har været næsten 9 %. I 2018 steg ligningsbeløbet med samme takt som inflationen, i 2012 en del mindre, men i årene 2013 til 2017 er ligningsbeløbet steget mere end inflationen. Det kan ses som udtryk for, at folkekirken har fået sin andel af den velfærdsgevinst, der ligger ud over inflationen.

Figur 11. Oversigt over udviklingen i ligningsbeløb og inflation

Stigningstakten er dog en del forskellig fra stift til stift. I syv af stifterne overgår stigningen inflationen, hvilket fremgår af Tabel 37. Mens Lolland-F. ligger under inflationen, og Haderslev og Viborg har samme stigningstakt som inflationen, ligger øvrige stifter over, med Roskilde og Århus som de absolutte højdespringere.

²⁷ Konto 10 og 92 i formålsskontoplan

Stift	År								Difference	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	%
Fyens	416	420	436	449	459	466	478	479	62	15,0%
Haderslev	420	424	452	451	452	459	475	457	37	8,8%
Helsingør	684	698	748	747	741	763	756	770	86	12,6%
København	425	418	444	479	510	510	511	495	69	16,3%
Lolland-F.	138	143	148	144	145	142	151	147	9	6,5%
Ribe	360	364	377	382	392	402	403	413	53	14,6%
Roskilde	633	650	687	705	715	726	746	760	127	20,0%
Viborg	455	460	471	474	471	480	504	496	41	8,9%
Aalborg	581	589	617	628	639	651	661	669	88	15,2%
Århus	660	653	689	711	729	726	745	787	127	19,2%
Total	4.774	4.820	5.068	5.171	5.254	5.324	5.430	5.472	699	14,6%

Tabel 37: Udviklingen i det samlede ligningsbeløb angivet i mio. kr.

I det følgende skelnes der mellem drifts- og anlægsmidler velvidende, at der ikke nødvendigvis er konsensus for, hvordan der i de enkelte provstier sondres mellem drift og anlæg. For eksempel vil et økonomisk velpolstret provsti have mulighed for at føre en udgift på driftskontoen, som et mere økonomisk udfordret provsti må anlægsudsætte.

Ligningsbeløb til drift

Ser vi kun på ligningsbeløbet til drift,²⁸ fremgår det, at stigningen blot ligger en smule over inflationen. Ligning til drift er steget med 9,3% fra 4.117 mio. til 4.498 mio. Dog ligger provstierne i Københavns stift markant over, mens seks stifter ligger under med Viborg, Ribe og Lolland-F. stifter som de mest iøjnefaldende, Tabel 38. I alle tre stifter er ligningsbeløbet til drift i 2018 en del mindre, end hvis beløbet havde fulgt inflationen.

²⁸ Konto 10 i formålsskontoplan

År									Difference	
Stift	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	%
Fyens	353	352	354	356	361	366	382	383	30	8,4%
Haderslev	364	366	372	376	379	386	399	394	30	8,2%
Helsingør	590	598	606	601	599	611	624	635	45	7,6%
København	373	370	396	405	413	420	430	443	70	18,7%
Lolland-F.	120	120	120	120	120	120	119	119	-1	-0,7%
Ribe	313	309	318	310	308	319	321	326	14	4,3%
Roskilde	558	573	584	594	609	616	617	634	76	13,6%
Viborg	395	393	406	395	397	396	423	407	13	3,2%
Aalborg	490	499	502	508	518	523	528	533	43	8,8%
Århus	560	554	564	568	596	609	626	623	63	11,2%
Total	4.117	4.134	4.223	4.233	4.299	4.365	4.469	4.498	381	9,3%

Tabel 38: Udviklingen i ligningsbeløb til drift angivet i mio. kr.

Ligningsbeløb til anlæg

Mens ligningsbeløbet til drift er jævnt stigende i hele perioden i alle stifter, på nær tre, gælder det, at der er større udsving i ligningsbeløbet til anlæg.²⁹ Tabel 39. Her adskiller Københavns stift sig med et ligningsbeløb til anlæg, der er mindre i 2018 end i 2011. Dog fremgår det, at der er store udsving i perioden.

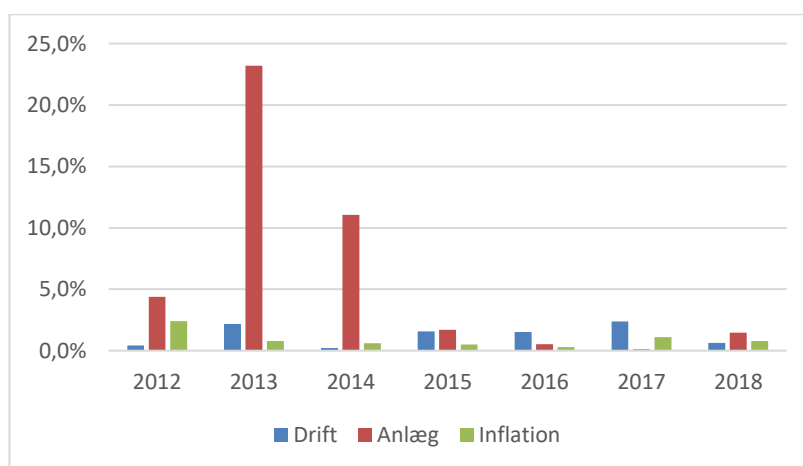
²⁹ Konto 92 i formålsskontoplan

År									Difference	
Stift	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	%
Fyens	63	69	82	93	98	100	96	96	33	51,8%
Haderslev	56	59	80	76	73	73	76	63	7	12,8%
Helsingør	94	101	142	146	143	152	133	135	41	43,9%
København	52	49	47	74	97	90	80	51	-1	-1,3%
Lolland-F.	18	23	28	24	25	22	32	28	10	54,9%
Ribe	47	55	59	72	83	83	82	86	39	82,5%
Roskilde	75	76	103	111	106	110	129	126	51	68,3%
Viborg	61	67	65	79	75	85	81	89	28	46,2%
Aalborg	91	91	115	121	121	128	133	136	45	49,1%
Århus	100	98	124	143	133	117	119	164	64	64,1%
Total	657	686	845	938	954	959	960	974	317	48,3%

Tabel 39: Udviklingen i ligningsbeløb til anlæg angivet i mio. kr.

Samlet set har provstierne (=sognene i provstierne) i de fleste stifter i perioden haft store procentuelle stigninger i anlægsudgifterne. Ligning til anlæg er på landsplan steget med 48,3% fra 657 mio. til 974 mio. Stigningen er dog fortrinsvist sket i første halvdel af perioden, nemlig i 2013 og 2014. Figuren neden for viser den procentuelle udvikling i anlægs- og driftsudgifter samt inflation.

Figur 12. Forholdet mellem anlægsudgifter, driftsudgifter og inflation

Ligning og medlemstal

Der er ikke blot en diskrepans mellem udvikling i ligningsbeløb og inflation, men også mellem ligningsbeløb og udvikling i medlemstal. Faldet i medlemstallet afspejles ikke umiddelbart i udviklingen af det samlede ligningsbeløb til drift og anlæg, som i de fleste stifter er steget mere end

inflationen i perioden på ca. 8,8%. Tabel 40. Eneste stift, hvor det kan anes, at et faldende medlemstal har en afsmittende negativ virkning på økonomien, er i Lolland-F. stift.

Stift	Udvikling i ligningsbeløb	Udvikling i medlemstal
Fyen	15,0%	-3,1%
Haderslev	8,8%	-3,5%
Helsingør	12,6%	-3,7%
København	16,3%	0,9%
Lolland-F.	6,5%	-9,3%
Ribe	14,6%	-5,4%
Roskilde	20,0%	-2,5%
Viborg	8,9%	-3,8%
Aalborg	15,2%	-3,0%
Århus	19,2%	0%
Total	14,6%	-2,6%

Tabel 40: Forholdet mellem udviklingen i det samlede ligningsbeløb og i medlemstallet

- ? *Hvilken betydning vurderer man i de enkelte provstier, at en periode med stigende arbejdsløshed og/eller rentestigning vil få for økonomien? Hvilke forholdsregler bør man på denne baggrund tage?*
- ? *Hvilken betydning får det fremtidige medlemstal for de økonomiske prioriteringer i provstierne?*
- ? *Hvordan vurderer man lokalt, hvilken indflydelse kommunens fremtidige økonomi og demografiske udvikling vil få for kirkeskatten?*

Forhold mellem drifts- og anlægsmidler

I perioden 2011 til 2018 har anlægsmidlerne gennemsnitligt udgjort 16,8% af den samlede ligning. I 2011 og 2012 lå de samlede anlægsbevillinger i alle stifterne under gennemsnittet. Fra 2014 og frem har gennemsnittet været 18,0%. Tabel 41.

Stift	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Fyen	15,2%	16,3%	18,9%	20,8%	21,4%	21,4%	20,1%	20,1%
Haderslev	13,2%	13,8%	17,7%	16,8%	16,2%	16,0%	16,0%	13,7%
Helsingør	13,7%	14,4%	19,0%	19,5%	19,2%	19,9%	17,5%	17,6%
København	12,2%	11,6%	10,7%	15,4%	19,0%	17,7%	15,7%	10,4%
Lolland-F.	13,0%	15,8%	18,8%	16,8%	17,4%	15,4%	21,1%	19,0%
Ribe	13,1%	15,1%	15,7%	18,7%	21,3%	20,6%	20,3%	20,9%
Roskilde	11,8%	11,7%	15,0%	15,8%	14,9%	15,1%	17,3%	16,5%
Viborg	13,3%	14,5%	13,7%	16,6%	15,9%	17,7%	16,1%	17,9%
Aalborg	15,7%	15,4%	18,6%	19,2%	18,9%	19,6%	20,2%	20,3%
Århus	15,1%	15,1%	18,0%	20,1%	18,2%	16,1%	15,9%	20,8%
Ialt	13,7%	14,4%	16,6%	18,0%	18,2%	18,0%	18,0%	17,7%

Tabel 41: Anlægsmidler i % af samlet ligning

Udvikling i provstierne

Den samlede ligning

Vi så tidligere på de 15 provstier, der procentvis har mistet flest medlemmer i perioden. Hvilken indflydelse har dette tab haft på den samlede ligning i de samme 15 provstier? Her skal der naturligvis igen tages højde for inflationen i perioden, som har været på ca. 8,8%.

Noget andet er, at sammenligningen mellem 2011 og 2018, når det angår økonomi, ikke er rammende, idet der i perioden kan være store udsving på især anlægsudgifter. Alligevel er der nogle parametre, der vækker interesse. Tabel 42.

Provsti	Befolknings- udvikling i % 2011- 2018	Medlems- udvikling i % 2011- 2018	Urbani- serings- grad	Udvikling i		
				Ligningsbeløb til drift og anlæg	Ligningsbeløb til drift	Ligningsbeløb til anlæg
Lolland Vestre	-10,0%	-13,3%	3.2	-1,1%	-3,4%	22,1%
Maribo dom	-7,7%	-12,0%	3.2	10,4%	-7,3%	157,4%
Lemvig	-6,6%	-11,2%	3.2	7,8%	1,3%	40,2%
Hjørring Ndr.	-6,1%	-10,8%	3.1	14,3%	16,7%	2,4%
Bornholm	-5,2%	-10,5%	3.2	12,4%	4,1%	67,0%
Langeland-Ærø	-5,8%	-10,4%	3.2	0,3%	18,5%	-66,4%
Salling	-7,0%	-9,9%	3.1	-11,7%	-8,0%	-40,1%
Sydthy	-6,4%	-9,4%	3.2	6,9%	-9,1%	93,9%
Struer	-4,1%	-8,9%	2.3	7,5%	3,0%	46,3%
Tønder	-4,3%	-8,4%	3.2	-0,8%	-11,1%	161,4%
Skjern	-2,1%	-8,1%	3.2	21,4%	18,4%	34,6%
Morsø	-5,0%	-8,0%	3.2	6,1%	-7,7%	87,7%
Fåborg	-3,6%	-8,0%	3.2	26,8%	18,6%	55,8%
Høje Taastrup	7,3%	-7,7%	2.2	-3,0%	4,2%	-35,5%
Lolland Østre	-3,6%	-7,2%	3.1	9,1%	5,3%	26,7%

Tabel 42: Sammenligning mellem udvikling i medlemstal og ligning

Af de 15 provstier er det blot Bornholm og Høje Taastrup, der ikke modtager et årligt beløb fra udligningsordningen.

Når det gælder det samlede ligningsbeløb, ligger især Skjern og Fåborg betragteligt over inflationen. Provstier, der umiddelbart ser ud til at være udfordret på økonomien, er Lolland Vestre, Salling, Tønder, Langeland-Ærø og Høje Taastrup.

Ser vi tilsvarende på de 15 provstier, der har haft størst medlemsvækst, tabel 43, kan vi konstatere, at en række af disse provstier har haft betydelig vækst i ligningsbeløbet. I toppen ligger Amagerbro og Århus Nordre, mens Odense og Aalborg dom samt Horsens i 2018 ligger væsentligt under det beløb, man ville have haft, hvis man havde fulgt inflationen.

Provsti	Befolknings- udvikling i % 2011- 2018	Medlems- udvikling i % 2011- 2018	Urbani- serings- grad	Udvikling i		
				Ligningsbeløb til drift og anlæg	Ligningsbeløb til drift	Ligningsbeløb til anlæg
Århus dom	15,8%	9,9%	1	28,6%	25,0%	43,3%
Amagerbro	19,1%	7,7%	1	85,8%	22,4%	1092,9%
Aalborg dom	13,3%	5,9%	1	-1,6%	14,6%	-100,0%
Vor Frue- Vesterbro	14,7%	6,4%	1	30,6%	15,2%	103,6%
Odense dom	9,5%	2,8%	1	-1,5%	16,5%	-85,5%
Valby-Vanløse	14,4%	3,3%	1	8,0%	21,1%	-81,9%
Holmens og Østerbro	11,6%	2,9%	1	8,8%	-3,5%	182,9%
Århus Søndre	9,8%	2,4%	1	15,8%	16,2%	12,5%
Århus Nordre	8,3%	2,6%	1	53,3%	11,4%	358,4%
Horsens	8,5%	1,3%	2.1	1,5%	-0,9%	10,2%
Roskilde dom	5,9%	0,8%	2.1	22,2%	7,9%	74,5%
Vejle	7,5%	0,7%	3.1	20,9%	19,2%	30,3%
Viborg dom	5,9%	0,6%	3.1	13,2%	7,5%	60,8%
Aalborg Vestre	4,8%	1,0%	1	7,9%	-1,3%	82,3%
Nørrebro	8,1%	0,5%	1	5,1%	14,4%	-100,0%

Tabel 43: Sammenligning mellem udvikling i medlemstal og ligning

- ? *Hvad kendetegner god økonomistyring i et provsti? Og er provst, PU og menighedsrådene enige om præmisserne for god økonomistyring?*
- ? *Svarer økonomistyringen i provstierne til de forventninger til økonomistyring, der er inden for offentlig forvaltning? Og skal de det?*
- ? *Hvilke overvejelser giver det anledningen til i stifterne, at provstiernes økonomi udvikler sig så forskelligt?*
- ? *Udviklingen i provstiets økonomi kan rejse spørgsmålet, om provstiudvalgets opgaveportefølje er fulgt med udviklingen?*

5% midler til drift og anlæg

Af *Bekendtgørelse af lov om folkekirkens økonomi §7A stk. 2* fremgår det, at provstiudvalget ved ligningsbeløbets fastsættelse har adgang til at afsætte midler til en reserve på op til 5 % af ligningsbeløbet. Ved forbrug af reserven har provstiudvalget det følgende år mulighed for at forhøje ligningen med henblik på reservens reetablering. Reserven kan anvendes til dækning af uforudsete udgifter i ligningsområdet. Provstiudvalget kan af reserven yde et likviditetslån med en løbetid på maksimalt 12 måneder.

Det er en mulighed, der tilsyneladende bruges i voksende omfang. I 2018 er det beløb, der på landsplan udbetales som tillægsbevilling til drift³⁰ steget med 67% i forhold til 2011, Tabel 44. Der er udsving i perioden, men tendensen er tydelig. Fire stifter skiller sig ud med en mere restriktiv tilgang til brug af 5%-midlerne til drift, Helsingør, København, Lolland-F. og Ribe.

Sitft	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Fyen	3.885.127	4.000.097	3.092.268	4.738.498	4.673.981	3.965.333	3.571.726	7.333.052
Haderslev	3.917.245	8.579.334	7.513.689	10.159.092	9.284.235	8.614.116	10.343.804	11.200.785
Helsingør	5.257.799	4.839.035	3.204.949	4.313.731	3.286.822	3.970.033	4.659.979	7.500.161
København	6.997.131	7.754.668	6.891.043	7.662.248	7.607.745	7.953.449	3.941.067	6.947.221
Lolland-F.	1.744.533	651.831	646.780	228.774	171.618	1.214.045	166.359	324.948
Ribe	1.843.946	1.872.658	1.995.168	3.231.344	1.819.161	2.358.227	2.363.275	1.991.627
Roskilde	7.718.947	7.868.623	7.628.230	11.841.461	8.770.766	9.674.271	10.222.274	17.131.930
Viborg	4.896.986	7.999.904	6.119.185	5.031.576	4.537.399	10.199.893	5.444.156	7.713.505
Aalborg	4.886.678	4.908.470	6.425.571	8.688.769	6.780.444	6.363.121	7.617.659	9.761.160
Århus	6.933.826	10.683.252	11.548.968	7.850.721	9.206.097	8.550.394	10.908.807	10.279.655
	48.082.219	59.157.872	55.065.851	63.746.215	56.138.267	62.862.883	59.239.105	80.184.045

Tabel 44. Tillægsbevilling fra 5%-midlerne til drift

Når det gælder tillægsbevillinger til anlæg,³¹ er stigningen mere markant, nemlig på 316% i 2018 i forhold til 2011. Også her er der udsving i perioden. Provstierne i Fyens stift, Lolland-F., Ribe, Viborg og Aalborg er de provstier, der er mest tilbageholdende, Tabel 45.

³⁰ Konto 11 i formålsskontoplan

³¹ Konto 93 i formålsskontoplan

Stift	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Fyen	3.900.206	1.241.806	1.686.789	1.449.373	1.275.477	2.488.076	4.966.136	3.607.688
Haderslev	1.972.284	5.795.031	5.020.783	5.221.993	8.975.575	9.717.321	13.093.132	10.095.170
Helsingør	7.324.685	10.886.724	7.680.990	8.765.805	10.453.833	2.994.960	8.407.507	11.133.347
København	7.833.790	30.267.080	33.397.418	17.357.067	17.756.196	22.169.790	30.104.247	84.333.578
Lolland-F.		278.015	132.351	272.191	4.227.473	3.296.646	4.934.812	3.708.837
Ribe	133.838	1.421.811	2.609.139	2.036.820	1.443.455	1.153.057	1.114.611	759.730
Roskilde	3.266.622	5.107.643	13.000.443	16.617.041	17.530.935	10.738.146	13.005.322	16.684.060
Viborg	901.967	3.711.022	596.141	4.431.850	6.392.841	2.420.985	3.492.508	2.786.962
Aalborg	3.813.282	5.002.068	5.868.159	6.673.130	6.648.286	7.527.885	9.047.643	7.110.234
Århus	9.226.797	21.088.559	17.519.838	16.987.334	29.293.729	32.446.843	39.449.567	19.596.805
Total	38.373.471	84.799.758	87.512.052	79.812.606	103.997.800	94.953.709	127.615.484	159.816.410

Tabel 45. Tillægsbevillinger fra 5%-midlerne til anlæg

? Stigningen i 5% midler kan være udtryk for en skarpere eller mere ansvarlig budgettering. Men ligger der også andre principielle begrundelser bag stigningen?

Provstiudvalgskassen

Vækst i PUK

Fra 2011 til 2018 er der sket en iøjnefaldende forøgelse af provstiudvalgskassen (PUK). På landsplan er der tale om en samlet stigning på udbetalinger fra PUK på 148 %. Tabel 46.

Stift	Stigning i PUK 2011-2018
Fyen	74%
Haderslev	190%
Helsingør	96%
København	156%
Lolland-F.	129%
Ribe	311%
Roskilde	280%
Viborg	104%
Aalborg	150%
Århus	131%
Lands gennemsnit	148%

Tabel 46: Samlet vækst i udbetalinger fra PUK for hvert stift

Stigningen i de enkelte stifter dækker naturligvis over store forskelle i de enkelte provstier, men viser dog en trend. Nedenstående tabel 47 viser vækstraterne for provstiernes PUK. De fire provstier, der ikke havde penge i PUK i 2011, opererede alle med en PUK fra 2012, men af den grund er deres vækstrate ikke udregnet.

Vækstrate	Antal provstier
Provstier, som i 2011 ikke havde penge i PUK	4
PUK vokset mere end 500%	11
PUK vokset mere end 400%	4
PUK vokset mere end 300%	5
PUK vokset mere end 200%	8
PUK vokset mere end 100%	26
PUK vokset op til 100%	39
PUK faldet	5
Provstier ialt	102

Tabel 47: Vækstrate for PUK

Det fremgår af § 17g i *Bekendtgørelse af lov om folkekirkens økonomi, 12. juni 2019*, hvad PUK kan anvendes til. Det handler bl.a. om udgifter til valg af provstiudvalg og til udvalgets møder, herunder honorar til formanden, befordringsgodtgørelse og diæter til de valgte medlemmer. Også udvalgets udgifter til medhjælp, kontorartikler m.v. udredes af provstiudvalgskassen. Endelig kan udgifter til særlige revisionsarbejder vedrørende de lokale kirkelige kasser, udgifter til samarbejde, jf. § 43 a i lov om menighedsråd, samt udgifter til provstiudvalgsmedlemmers deltagelse i kurser afholdes af PUK.

Væksten i PUKs udbetalinger skyldes næppe flere valg og møder, større honorar til formanden, øget befordringsgodtgørelse, flere diæter eller indkøb af særlige kontorartikler. Hvad skyldes væksten så?

I stedet kan forklaringen muligvis søges i, at mange af de penge, der nu ligger i PUK, tidligere lå gemt i 5%-midlerne til drift og anlæg, mens andre lå hos enkelte menighedsråd, som havde den økonomiske administration af fælles projekter i provstiet. Forsøgsordningen, ikke mindst de tre første forsøgsrammer, har medvirket til, at en række projekter, der lå på kanten af lovgivningen, nu er lovliggjort, og den økonomi, der var forbundet med disse projekter, er henlagt til PUK, som dermed er vokset. Det drejer sig fx om fælles anlægspuljer, samarbejdspuljer og fælles ansættelser.

Formålet med forsøgslovgivningen, der blev sat i værk i 2017, var "at afprøve rammerne for organisering af menighedsrådenes opgaver med henblik på at lette menighedsrådenes arbejde og skabe bedre mulighed for, at menighedsrådene kan organisere sig individuelt."³² Der lader til at være en forventning i provstierne om, at forsøgslovgivningen fortsætter ud over forsøgsperioden.

FUV arbejder med evalueringen af forsøgslovgivningen, som vil foreligge i 2022.

Hvordan afspejler væksten sig i målsætningerne?

Budgettet for PUK indledes med en side, hvor provstiudvalget kan notere "Målsætninger for hele valgperioden, der indgår i dette års budget" samt "Særlige indsatsområder (jf. merudgiftsønsker m.v.)". Menighedsrådenes budgetter har samme side. Det er logisk at indlede et budget med at fortælle, hvilke mål, man sætter sig, og hvilke midler (indsatsområder) man vil anvende for at opfylde disse mål.

Væksten i PUK antyder, at målene har forandret sig over perioden, og at særlige indsatsområder er kommet til. Her på den første side i budgettet kan man altså principielt få svar på, hvorfor der placeres flere af ligningsmidlerne i PUK.

Der er imidlertid langt fra konsensus omkring provstiudvalgenes måde at udfylde denne indledende side på.³³ I skemaet neden for ses en oversigt over, hvordan provstiudvalgenes budgetter for PUK anvender målsætninger og særlige indsatsområder i perioden 2015-2019.³⁴ Den sidste kolonne fortæller, hvor mange budgetter, der mangler, eller hvor mange budgetter, der er lavet over en alternativ skabelon, som ikke indeholder en indledende side med målsætninger og indsatsområder.

Der er flere ting, der kalder på opmærksomhed. I hele perioden er det – på nær i 2018 – under halvdelen af provstiudvalgene, der formulerer en målsætning for anvendelse af PUK-midler. Fra 2017-19 er det ca. en fjerdedel, som formulerer både mål og midler. I hele perioden er det knap en femtedel, der formulerer mål, men ikke de indsatsområder, man vil satse på for at opfylde målene. Nogle få formulerer indsatsområder, men ikke mål. Langt de fleste provstiudvalg formulerer hverken mål eller indsatsområder, tabel 48.

³² <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=190127>

³³ Der er et enkelt provsti, som har formuleret principper for økonomisk forvaltning i provstiet.

³⁴ Data er hentet på www.provsti.dk i perioden 13.-15. dec. 2019. Samlet set figurerer der 102 PUK. Det skyldes, at to provstier deler PUK, nemlig Herning Sdr. og Herning Ndr.

År	Målsætninger	Særlige indsatsområder	Mål med indsatsområder	Mål uden indsatsområder	Indsatsområder uden mål	Hverken mål eller indsatsområder	Budget foreligger ikke
2015	28	21	14	14	7	60	7
2016	40	28	20	20	8	51	3
2017	44	30	25	19	5	48	5
2018	52	38	33	19	5	40	5
2019	44	32	27	17	5	44	9

Tabel 48. Oversigt over provstiernes anvendelse af målformuleringer og indsatsområder

Jeg har ikke lavet en nærmere analyse af formuleringerne af målsætninger og indsatsområder, men en hastig gennemgang viser, at mange PU har vanskeligt ved at definere mål og indsats og også med at skelne mellem mål og indsats/midler. Et par helt tilfældige eksempler kan illustrere dette.

I et budget opereres med en målsætning, der lyder: "I budgettet indgår xxx kr. til koordinatorbestyrelsens arbejde, xxx kr. til udviklingsmidler samt xxx kr. til hospice-diakonipræstens arbejde. Skoletjenesten modtager xxx kr." Samtidig lyder et særlig indsatsområde således: "Der er afsat xxx kr. til dåbsoplæringsprojekt." Her er det ikke nemt at se, hvori forskellen på mål og indsats består. Endvidere kan man spørge, om det faktum, at der er afsat midler til et eller andet, er det samme som en målsætning?

Det er langt fra et enkeltstående tilfælde. Et andet PU formulerer et lignende mål, der lyder: "Innovationspuljen fra budget 20xx fortsætter med xxx kr. i budget 20xx."

Et andet PU formulerer – vel at mærke uden forudgående målsætning – følgende indsatsområde: "Provstiudvalget ønsker at styrke eventuelle nye udviklingsprojekter i provstiet." Det forekommer at være et noget upræcist indsatsområde. Vil man styrke et hvilket som helst udviklingsprojekt, der eventuelt måtte dukke op?

Et PU sætter som mål: "PU ønsker at lave mest muligt kirke for pengene." Det giver vel nærmest sig selv, at formålet i det hele taget med at styre økonomien er at få mest mulig nytte for pengene. Men man kan også spørge, om det er PUs opgave "at lave kirke"?

Eksemplerne er talrige. Det rejser nogle spørgsmål. Et par stykker kunne lyde sådan:

- ? Hvordan kan det være, at PUK udvikles så kraftigt, uden budgettet fortæller noget om, hvor det er, man ønsker at bevæge sig hen? Skyldes det udelukkende vedtægtsbestemte samarbejder?
- ? Hvordan er forholdet mellem (strategiske) mål og den økonomistyring, som PUK-budgettet er et udtryk for?
- ? I hvilken udstrækning kan en målsætning, der ikke følges op af indsatser, man vil gøre, for at leve op til den, fungere som styringsværktøj?

- ? *Hvilket signal ønsker PU at sende med formulerede indsatsområder, der ikke begrundes med, hvilke mål man efterstræber med disse indsatser?*
- ? *Hvad er begrundelsen for, at man i nogle år formulerer mål og indsats, men i andre år lader være?*
- ? *Når PU ikke formulerer mål, skyldes det så af frygt for, at sådanne formuleringer vil signalere et provsti som en mere selvstændighed enhed?*

Tilskud fra udligningsordningen

Tilskud fra udligningsordningen ydes til provstierne inden for det kommunale ligningsområde, som de fleste steder falder sammen med provstiets grænser. Det er samme provstier i 26 kommuner, som siden 2011 har fået tildelt midler fra udligningsordningen. I 2012 kom yderligere to kommuner til, så det altså siden 2012 er provstierne i 28 kommuner, der har fået del i udligningsmidlerne. Samlet drejer det sig om 35 provstier.

I 2020 har en ny kommunal udligningsreform set dagens lys. Formålet med reformen er at sikre nogenlunde lige økonomiske vilkår i landets kommuner. Der er en voksende forskel på rige og fattige kommuner, og det skal en udligningsordning søge at imødekomme, så det kommunale serviceniveau ikke er for uensartet.

I folkekirken er der også en udligningsordning. Den er beskrevet i *Bekendtgørelse af lov om folkekirkens økonomi § 13*. "Der kan efter kirkeministerens bestemmelse af fællesfonden ydes et udligningstilskud til nedsættelse af det kirkelige ligningsbeløb i kommunen (...) Beløbet reguleres en gang årligt fra og med 2007 efter pris- og lønudviklingen. Kirkeministeren fastsætter bestemmelser om, hvordan beløbet fordeles blandt kommunerne." Videre står der i stk. 2, at der efter kirkeministerens bestemmelse kan "ydes et generelt tilskud til nedsættelse af det kirkelige ligningsbeløb i kommunen. Beløbet fordeles mellem kommunerne efter samme principper, som anvendes ved fordeling af landskirkeskatten". Denne fordeling mellem kommunerne "sker på grundlag af de skattepligtige indkomster i kommunerne for det på fordelingstidspunktet nærmest forudgående indkomstår for de i kildeskattelovens § 1 omhandlede skattepligtige personer, således som disse indkomster er opgjort med henblik på beregning af slutskat. Ved fordelingen ses bort fra indkomster, som vedrører medlemmer af en valgmenighed og personer, der ikke hører til folkekirken."

Udligningstilskuddet beregnes ud fra følgende kriterier: Såfremt udskrivningsgrundlaget pr. kirke opgjort på kommunerne udgør mindre end 60 pct. af landsgennemsnittet, udbetales et tilskud svarende til op til 35 pct. af differencen mellem på den ene side kommunens udskrivningsgrundlag i procent af landsgennemsnittet for udskrivningsgrundlag pr. kirke og på den anden side grænsen på de 60 pct. af landsgennemsnittet.

Der er fastsat en bagatelgrænse, således at der ikke udbetales tilskud under 100.000 kr. Antallet af kirker er låst pr. 2011, således at et ligningsområdes udligningstilskud ikke reduceres, såfremt kirker tages ud af brug.

Tabel 49 viser, hvilke kommuner der i perioden 2011 til 2020 har modtaget ”udligningstilskud til nedsættelse af det kirkelige ligningsbeløb”. Det er alle kommuner med en lav urbaniseringsgrad, og det er kommuner – og altså provstier – som for manges vedkommende er udfordret af et faldende medlemstal. Det gælder ikke mindst Lolland, Guldborgsund og Thisted kommuner, som til sammen modtager 30% af det samlede udligningsbeløb.

? *Giver udviklingen i medlemstal og i den folkekirkelige økonomi i det hele taget anledning til at overveje præmisserne for tildeling af udligningsmidler i folkekirken?*

? *Har lokale strukturelle ændringer medført vigende behov for tildeling af udligningsmidler?*

Kommune	Urb.-grad	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kalundborg	3.1	1.508.000	1.090.000	1.178.000	1.262.000	1.375.000	1.391.000	1.408.000	1.399.000	1.226.000	1.446.000
Stevns	3.2	593.000	922.000	895.000	922.000	953.000	898.000	845.000	880.000	793.000	793.000
Lolland	3.2	11.787.000	11.381.000	11.646.000	11.984.000	12.156.000	12.150.000	11.879.000	12.432.000	12.575.000	13.277.000
Guldborgsund	3.1	7.118.000	6.486.000	6.505.000	6.943.000	7.037.000	7.022.000	7.041.000	7.276.000	7.295.000	7.627.000
Assens	3.2	1.073.000	661.000	909.000	904.000	886.000	1.007.000	1.138.000	1.274.000	1.253.000	1.300.000
Faaborg-Midtfyen	3.2	1.188.000	1.457.000	1.682.000	1.714.000	1.856.000	1.939.000	1.985.000	2.148.000	2.142.000	2.227.000
Nordfyn	3.2	4.750.000	4.644.000	4.698.000	4.601.000	4.683.000	4.561.000	4.660.000	4.608.000	4.736.000	4.787.000
Langeland	3.2	5.328.000	5.241.000	5.239.000	5.361.000	5.388.000	5.412.000	5.328.000	5.410.000	5.454.000	5.625.000
Ærø	3.2	1.261.000	1.221.000	1.249.000	1.264.000	1.255.000	1.321.000	1.275.000	1.354.000	1.388.000	1.431.000
Tønder	3.2	2.534.000	2.866.000	3.288.000	3.208.000	3.506.000	3.460.000	3.535.000	3.681.000	3.769.000	3.604.000
Lemvig	3.2	4.625.000	4.299.000	3.836.000	4.252.000	4.357.000	4.082.000	4.334.000	4.301.000	4.457.000	4.607.000
Struer	2.3	0	367.000	374.000	412.000	497.000	611.000	817.000	867.000	988.000	1.051.000
Syddjurs	3.2	3.969.000	3.629.000	3.447.000	3.377.000	3.326.000	3.296.000	3.624.000	3.425.000	3.359.000	3.320.000
Norddjurs	3.2	5.935.000	6.045.000	5.990.000	6.127.000	6.136.000	6.132.000	6.035.000	6.152.000	6.127.000	6.285.000
Favrskov	3.2	1.460.000	1.483.000	1.348.000	1.171.000	1.040.000	1.106.000	1.004.000	1.118.000	976.000	906.000
Samsø	3.2	2.144.000	2.079.000	2.097.000	2.099.000	2.107.000	2.130.000	2.087.000	2.092.000	2.109.000	2.196.000
Ringkøbing-Skjern	3.2	1.356.000	2.000.000	2.404.000	2.206.000	2.125.000	2.500.000	2.698.000	2.856.000	3.242.000	3.066.000
Hedensted	3.2	0	596.000	622.000	446.000	452.000	392.000	420.000	376.000	441.000	191.000
Morsø	3.2	8.933.000	8.871.000	8.941.000	8.914.000	8.970.000	8.923.000	8.820.000	8.965.000	8.988.000	9.229.000
Skive	3.2	6.401.000	6.605.000	6.787.000	6.917.000	7.003.000	7.064.000	7.125.000	7.335.000	7.267.000	7.411.000
Thisted	3.2	12.369.000	12.656.000	12.552.000	12.417.000	12.663.000	12.513.000	12.474.000	12.666.000	12.810.000	13.060.000
Viborg	3.1	2.619.000	3.564.000	3.378.000	3.593.000	3.653.000	3.302.000	3.589.000	3.726.000	3.682.000	3.492.000
Vesthimmerland	3.2	5.773.000	6.170.000	6.163.000	6.116.000	6.112.000	6.128.000	6.119.000	6.270.000	6.335.000	6.397.000
Læsø	3.2	834.000	815.000	780.000	784.000	798.000	784.000	802.000	812.000	797.000	822.000

Kommune	Urb.-grad	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rebild	3.2	4.590.000	4.644.000	4.680.000	4.591.000	4.494.000	4.393.000	4.230.000	4.327.000	4.230.000	4.239.000
Mariagerfjord	3.2	1.671.000	1.846.000	2.017.000	1.917.000	2.009.000	2.180.000	2.049.000	2.249.000	2.216.000	2.227.000
Jammerbugt	3.2	1.928.000	1.495.000	1.597.000	1.490.000	1.247.000	1.342.000	1.596.000	1.716.000	1.923.000	1.836.000
Hjørring	3.1	449.000	596.000	775.000	610.000	574.000	726.000	1.022.000	1.139.000	1.273.000	965.000
Ialt		102.196.000	103.729.000	105.077.000	105.602.000	106.658.000	106.765.000	107.939.000	110.854.000	111.851.000	113.417.000

Tabel 49. Kommuner, der har modtaget udligningstilskud til nedsættelse af det kirkelige ligningsbeløb

Menighedsrådenes frie midler

I 2018 udgør menighedsrådenes frie midler 613 mio. kr.³⁵ Det svarer til ca. 11% af den samlede ligning, tabel 49.

Stift	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Fyens	32,1	34,4	25,5	32,1	45,1	52,6	46,7	47,2
Haderslev	54,1	31,2	43,6	49,2	72,6	80,4	67,3	66,7
Helsingør	33,0	19,4	34,6	36,8	47,8	55,2	47,9	65,6
Københavns	41,7	22,2	48,6	49,5	53,6	68,3	58,8	53,0
Lolland-F.	13,0	10,9	14,0	18,6	16,4	18,3	15,2	17,0
Ribe	43,6	36,6	47,0	48,2	54,3	55,2	48,0	55,9
Roskilde	60,7	40,8	57,8	64,0	86,1	95,5	90,8	79,8
Viborg	71,5	62,3	68,0	58,8	81,6	85,1	84,4	76,8
Aalborg	55,6	38,5	40,7	51,9	70,6	90,0	82,9	73,4
Århus	84,5	67,9	70,0	66,9	81,3	103,3	91,7	78,1
I alt	489,8	364,4	449,7	475,8	609,5	703,8	633,7	613,6

Tabel 50. Menighedsrådenes frie midler angivet i mio. kr.

? Hvad er det strategiske mål for menighedsrådenes frie midler?

? Hvad er omfanget af frie midler et udtryk for?

Lån

Lån i stiftsmidler

De enkelte stiftsråd har udviklet lånepolitikker. I Århus stift gælder det fx, at "Lån skal afvikles indenfor en rimelig tid, dvs. 4-8 år," men når det drejer sig om lån til grønne projekter, kan lån "afvikles over en periode op til 20 år".³⁶ I Ribe stift gælder det, at "Stiftsadministrationen kan ved bevilling af lån maksimalt fastsætte en afdragsperiode på 25 år".³⁷ I Viborg stift gælder det, at "Stiftsadministrationen forelægger lån med en afviklingstid på over 15 år og lån over 10.000.000

³⁵ Konto 741110 i artskontoplan

³⁶ <https://aarhusstift.dk/aarhus-stiftsraad-forside/ansoegninger-og-laanepolitik/politik-for-laan-i-stiftsmidlerne-samt-frigivelse-heraf-i-aarhus-stift>

³⁷ http://ribestift.dk/fileadmin/user_upload/PDF_-_Dokumenter/OEkonomi/Ribe_Stiftsr%C3%A5d_l%C3%A5nepolitik_2018.pdf

kr. for stiftsrådets forretningsudvalg/stiftsrådet til afgørelse,”³⁸ hvilket betyder, at det er administrationens opgave at bevilge lån under 10 mio. og med afviklingstid under 15 år.

Provstierne låner på særdeles favorable vilkår. Et enkelt eksempel: Helsingør stiftsråd har i 2019 fastsat en udlånsrente på 1,15%, i 2020 1,25% og i 2021 er den på hele 0,25%. Det er et tilsvarende billede i de andre stifter. Det er således næppe renten, der presser menighedsrådene på økonomien. Ikke desto mindre er der generelt sket et fald i lån i stiftsmidlerne³⁹ på landsplan på -17,5% fra 2011 til 2018. Faldet er især sket fra 2015-2018. Tabel 50.

Stift	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Fyens	-168,1	-173,7	-174,8	-165,5	-152,0	-135,6	-134,5	-114,7
Haderslev	-240,6	-269,0	-264,1	-252,9	-250,3	-244,7	-222,5	-206,7
Helsingør	-229,9	-251,8	-254,2	-225,0	-203,6	-192,7	-176,2	-188,9
København	-14,7	-24,5	-20,1	-21,3	-19,0	-17,8	-21,2	-26,0
Lolland-F.	-75,2	-82,6	-89,7	-84,5	-94,5	-95,2	-85,1	-65,5
Ribe	-194,0	-186,8	-200,2	-195,2	-181,6	-166,4	-165,3	-166,2
Roskilde	-204,5	-203,6	-204,4	-204,0	-335,6	-328,3	-298,0	-280,6
Viborg	-288,5	-325,6	-345,2	-317,3	-298,5	-261,5	-244,7	-224,5
Aalborg	-402,6	-400,2	-388,6	-352,1	-330,8	-306,1	-272,3	-288,5
Århus	-183,2	-171,6	-164,4	-176,0	-132,7	-114,4	-86,5	-88,3
Total	-2.001,1	-2.089,5	-2.105,8	-1.993,7	-1.998,5	-1.862,8	-1.706,3	-1.649,9

Tabel 51. Lån i stiftsmidlerne i mio. kr.

Et interessant perspektiv på lånene er, hvordan provstiernes gæld i stiftsmidlerne står i forhold til ligningsbeløb og udvikling i medlemstallet. Der er ét provsti, som har haft et medlemstab på mere end -10%, hvis gæld i stiftsmidlerne overstiger 100% af den samlede ligning. Endnu et provsti har en tilsvarende gæld. Her er medlemstabet knap -5%.

Fire provstier har gæld på mellem 75 og 100% af ligningen.

Af de 16 provstier, som har medlemsvækst, har de elleve lån i stiftsmidlerne. Syv af dem har i 2018 lån, der svarer til mellem 0 og 25 % af årlig ligning. Et enkelt af disse provstier har lån på mere end 75% af den samlede ligning. Tabel 51.

38

<https://viborgstift.dk/Resources/Persistent/1/1/8/2/11826db2ed73965afe84f35d96029084edbc86ee/28.05.2020%20-%20Ny%20%C3%A5nepolitik%20til%20stiftsmidlerne%20-%20Viborg%20Stift%20C%20godkendt%20af%20Viborg%20Stiftsr%C3%A5d%20den%2028.%20maj%202020.pdf>

39 Konto 841210-841219 i artskontoplan

Medlemsudvikling						
		>0%	0 til -5 %	-5 til -10%	>-10 %	Antal provstier
Lånebeløb i % af ligningen 2018	>100%	0	1	0	1	2
	>75%	1	1	2	0	4
	>50%	1	7	4	3	15
	>25%	2	14	12	1	29
	>0%	7	20	7	1	35
	Ingen lån	5	11	1	0	17
	Antal provstier	16	54	26	6	102

Tabel 52: Provstiers gæld i forhold til ligning og medlemsudvikling

Realkreditlån

I 2018 er der provstier i fem stifter, som har optaget realkreditlån, tabel 52. I 2011 var der provstier i alle stifter, som havde realkreditlån.⁴⁰ Det er især i Helsingør stift, at provstierne har benyttet sig af muligheden. Det drejer sig primært om et lån til opførelse af ny kirke i et provsti, hvor provsten oplyser, at man også gerne optager 30-årige fastforrentede realkreditlån til større renoveringsprojekter af embedsboliger. Årsagen er, at afdragstiden kan strække sig over flere år end stiftslån. Når man tidligere har optaget realkreditlån, skyldes det, at det på det tidspunkt blev vurderet som billigere end stiftslåne.

År								
Stift	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Fyens	-12.510.554	-9.897.745	-8.868.012	-7.864.935	-8.176.496	-9.055.674	-5.531.236	-4.829.348
Haderslev	-520.698	-439.324	-351.640	-257.106	-155.341	-45.622		
Helsingør	-39.440.199	-74.110.073	-73.714.840	-70.701.618	-66.310.187	-65.794.202	-59.879.860	-54.643.383
Københavns	-4.292.805	-1.430.935	-630.935					
Lolland-F.s	-3.369.264	-2.222.606	-250.505	0	-235.488	-227.228	-218.422	-209.034
Ribe	-26.998	-25.305						
Roskilde	-11.136.781	-10.244.692	-8.458.515	-6.970.459	-6.406.267	-5.958.332	-5.432.727	-4.365.542
Viborg	-5.298.109	-3.834.012	-7.823	-6.575	-5.263			
Aalborg	-724.914	-475.520						
Århus	-6.238.862	-4.620.526	-12.682.415	-11.432.323	-10.355.709	-9.309.045	-7.840.287	-4.364.710
Total	-83.559.184	-107.300.737	-104.964.686	-97.233.016	-91.644.751	-90.390.103	-78.902.532	-68.412.016

Tabel 53. Realkreditlån i de enkelte stifter

⁴⁰ Konto 841220-841229 i artskontoplan

- ? Hvilke overvejelser gør man sig i menighedsråd og provstiudvalg om kommende menighedsråds handlemuligheder, inden man søger om lån?
- ? Hvordan ser lånepolitikken ud i de enkelte provstier? Og hvorfor?
- ? Det kunne være interessant at undersøge, hvor mange låneansøgninger der afvises af stiftsrådene. Og med hvilke begrundelser.

Lønudgifter: Lokalfinansierede præster

I forbindelse med ændringen i lov om folkekirkens økonomi tilbage i 2007 blev der givet mulighed for, at de enkelte menighedsråd selv kan finansiere en opprioriteret gejstlig betjening i sognet ved at betale udgifterne til yderligere sognepræster.

Der findes ikke centrale data for udgifter til lokalfinansierede præster for 2011.⁴¹ Det har således ikke været muligt at finde ud af, hvor mange lokalfinansierede præster, der er ansat, og hvor mange årsværk, det reelt drejer sig om. I perioden 2012 til 2018 er udgifterne til lokalfinansierede præster imidlertid steget med 56% på landsplan fra 30,9 mio. til 48,1 mio.⁴²

Fraregnet inflationen på samlet set ca. 9% i perioden er der tale om en betydelig stigning. Tabel 53.

Stift	År							Difference	
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Num.	I %
Fyen	3,1	3,0	2,6	3,2	3,4	4,4	4,7	1,6	53%
Haderslev	1,7	2,0	2,2	2,7	3,7	3,9	3,7	1,9	113%
Helsingør	4,1	4,2	4,8	4,5	4,8	5,5	5,8	1,8	43%
København	2,2	2,9	3,3	3,3	3,0	3,6	3,8	1,7	78%
Lolland-F.		0,1	0,4	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	
Ribe	0,4	0,6	0,6	0,5	0,6	0,7	1,3	0,9	230%
Roskilde	6,0	6,6	7,7	8,4	8,9	9,1	9,0	3,0	49%
Viborg	2,3	2,1	2,3	2,5	2,4	2,9	3,4	1,1	50%
Aalborg	2,9	2,8	3,1	3,7	3,5	3,8	4,4	1,5	53%
Århus	8,4	8,6	9,7	10,3	9,9	11,0	11,5	3,1	37%
total	30,9	32,9	36,7	39,6	40,7	45,4	48,1	17,2	56%

Tabel 54. Udgifter i mio. kr. stifterne til lokalfinansierede præster

⁴¹ I de senere år har en række udgivelser sat fokus på præstens arbejde, herunder funktionspræster, som ofte er lokalfinansierede. (Kühle & Christensen, 2015) (Felter, 2016) (Felter, 2010) (Thomsen & Felter, 2020).

⁴² Konto 182820 i artskontoplan

Staten afholder 40% af udgifterne til 1892,8 provster og præster målt i årsværk jf. *Årsrapport 2019 for Kirkeministeriet*.⁴³

I folkekirken er der omkring 2.200 medlemmer pr. præst. Faldet i medlemstallet på knap 120.000 svarer således til ca. 55 præstestillinger. Der er ikke sket en sådan reduktion i antallet af præstestillinger, men til gengæld har folkekirkens menighedsråd taget beslutning om at yde 17,2 mio. af den kirkelige ligning til ansættelse af flere præster.

- ?** *Hvad er argumenterne i menighedsråd og provstier for yderligere præstestillinger – og andre ansættelser i folkekirken – når medlemstallet falder?*

? *Det kunne være interessant at undersøge nærmere,*

 - hvordan de lokalfinansierede præstestillinger er organiseret*
 - hvad det er, de lokalfinansierede præster ansættes til. Er det som reaktion på lokale nedskæringer eller forflyttelser? Er det menighedsråd, der gerne vil have flere aktiviteter i sognene? Er det for at løse nye (fælles) opgaver?*

⁴³ https://www.km.dk/fileadmin/share/dokumenter/AArsrapport_2019_for_Kirkeministeriet_01.pdf

Outro

I indledningen blev Kurt Klaudi Klausen citeret for at skrive, at strategisk ledelse – i sin mest enkle form – drejer sig om at reagere ved at tage pejling af de væsentligste træk i samtiden, som peger ind i fremtiden. Han skriver videre, at fremtiden eller skæbnen for en given organisation ligger allerede i kortene. Skæbnen er ikke uafvendelig, men hvis man ikke reagerer på forhold og tendenser i omverdenen, så vil det være omverdenen, der kommer til at bestemme organisationens fremtid.

Også folkekirken må forsøge at skildre de tendenser og mønstre, der kan bestemmes gennem data og tal, og formulere de tolkninger, der kan lægge sig i forlængelse heraf. Oveni er det vigtigt at anerkende de trends, der i øvrigt kan iagttages i samfundet, og som har betydning for folkekirken lokalt og nationalt. Hvis det ikke sker løbende, bliver det vanskeligt at svare på, hvordan kirken kan orientere sig mod omverdenens forventninger og behov, og det bliver vanskeligt at svare på, i hvilken udstrækning den bør gøre det.

Her er akkurat den store ledelsesopgave: se omverdenen og vilkår i øjnene, fremskaffe data, analysere dem, præsentere dem, og skabe de rum, hvor det alt sammen kan blive anvendt til seriøse samtaler om organisationens tilstand og fremtid samt tage konkrete og forpligtende beslutninger om relevant aktivitet og klar prioritering.

Og så er der altså

lige de mange, som ikke skal stilles til ansvar for noget som helst omkring denne rapport, andet end den ene ting, at deres interesse, nødvendige hjælp, rettelser, advarsler, ideer og alle mulige andre input har inspireret og givet mig fornøjelse ved arbejdet. Først og fremmest en række provster, som ved, hvad de snakker om: Esben Andersen, Niels Arne Christensen, Jørgen Christensen, Jette Marie Bundgaard-Nielsen, Esben Thusgaard, men også gode kolleger: Karen Marie Sø Leth-Nissen, Astrid Krabbe Trolle, Yvonne Nielsen Alstrup og ikke mindst Bjarke Schønwandt Mortensen. Og så har kontorchef Klaus Kernn-Jespersen og chefkonsulent Jacob Øllgaard-Nicolaisen givet mere end almindelig værdifuld sparring.

I fald at nogen skulle beskyldte mig for dilettanteri, vil jeg straks gå til bekendelse. Jeg har ikke den fjerneste professionelle eller akademiske forstand på tal, økonomi eller det, der ligner. Mange ting i rapporten burde helt sikkert være gjort anderledes. Jeg har derimod en erfaring af, at data er nødvendige og kan give anledning til de overvejelser, som fører til ændret eller måske blot mere bevidst adfærd. Tal taler sjældent for sig selv, men tal kan føre til hensigtsmæssig tale og samtale. Og det har enhver organisation – også folkekirken – altid brug for.

Bilag

Bilag 1. Statistikbankens urbaniseringsgrad

Urbaniseringsgrad	Kommune		
1. Tæt befolket område	Albertslund Brøndby Frederiksberg Gentofte Gladsaxe Glostrup	Greve Herlev Hvidovre Ishøj København Lyngby-Taarbæk	Odense Rødovre Tårnby Vallensbæk Aalborg Aarhus
2.1. Medium befolket område, mindst 40.000 indbyggere i største by i kommunen	Esbjerg Helsingør Horsens	Kolding Næstved	Randers Roskilde
2.2 Medium befolket område, mellem 15.000 og 40.000 indbyggere i største by i kommunen	Allerød Ballerup Egedal Fredericia Frederikshavn Frederikssund Furesø Haderslev	Hillerød Holstebro Høje-Taastrup Hørsholm Ikast-Brande Køge Nyborg	Ringsted Rudersdal Skanderborg Slagelse Solrød Svendborg Sønderborg
2.3 Medium befolket område, under 15.000 indbyggere i største by i kommunen	Billund Dragør	Fredensborg Halsnæs	Odder Struer
3.1 Tyndt befolket område, mindst 15.000 indbyggere i største by i kommunen	Guldborgsund Herning Hjørring Holbæk	Kalundborg Silkeborg Skive	Vejle Viborg Aabenraa
3.2 Tyndt befolket område, under 15.000 indbyggere i største by i kommunen	Assens Bornholm Brønderslev Christiansø Fanø Favrskov Faxe Faaborg-Midtfyn Gribskov Hedensted Jammerbugt Kerteminde	Langeland Lejre Lemvig Lolland Læsø Mariagerfjord Middelfart Morsø Norddjurs Nordfyens Odsherred Rebild	Ringkøbing-Skjern Samsø Sorø Stevns Syddjurs Thisted Tønder Varde Vejen Vesthimmerlands Vordingborg Ærø

Bilag 2. Provstierne – urbaniseringsgrad

Urbaniseringsgrad	Provsti			
1: Tæt befolket område	Amagerbro Amagerland Bispebjerg-Brønshøj Frederiksberg Gentofte Gladsaxe Herlev	Glostrup Greve-Solrød Hjallese Holmens-Østerbro Kongens Lyngby Nørrebro	Odense dom Røvvovre-Hvidovre Valby-Vanløse Vor Frue-Vesterbro Aalborg dom Aalborg Ndr.	Aalborg Vestre Aalborg Østre Aarhus dom Aarhus Ndr. Aarhus Sdr. Århus Vestre
2.1: Medium befolket område, mindst 40.000 indbyggere i største by i kommunen	Helsingør dom Horsens	Kolding Næstved	Randers Ndr. Randers Sdr.	Roskilde dom Skads
2.2: Medium befolket område, mellem 15.000 og 40.000 indbyggere i største by i kommunen	Ballerup-Furesø Fredericia Frederikshavn Frederikssund Haderslev dom	Hillerød Holstebro Høje Taastrup Ikast-Brande	Køge Nyborg Ringsted-Sorø Rudersdal	Skanderborg Slagelse Svendborg Sønderborg
2.3: Medium befolket område, under 15.000 indbyggere i største by i kommunen	Fredensborg	Grene	Odder	Struer
3.1: Tyndt befolket område, mindst 15.000 indbyggere i største by i kommunen	Falster Herning Ndr. Herning Sdr. Hjørring Ndr.	Hjørring Sdr. Holbæk Kalundborg Lolland Østre	Salling Silkeborg Skive Vejle	Viborg dom Viborg Østre Aabenraa
3.2: Tyndt befolket område, under 15.000 indbyggere i største by i kommunen	Assens Bogense Bornholm Brønderslev Favrskov Frederiksværk Fåborg Hadsund Hedensted	Hobro-Mariager Jammerbugt Kerteminde Langeland-Ærø Lejre Lemvig Lolland Vestre Malt Maribo dom	Middelfart MidtFyen Morsø Norddjurs Odsherred Rebild Ribe dom Ringkøbing Skjern	Stege-Vordingborg Syddjurs Sydthy Thisted Trykgevælde Tønder Varde Vesthimmerlands

Bilag 3. Befolknings- og medlemstal i fem populationskategorier, fordelt på stifterne

Københavns Stift	Befolkningstal				Medlemstal			
			Difference				Difference	
	2011	2018	Num.	%	2011	2018	Num.	%
	734.772	814.748	79.976	9,8%	464.029	468.238	4.209	0,9%
Efterkommere fra ikke-vestlige lande	28.612	34.200	5.588	16,3%	579	914	335	57,9%
Efterkommere fra vestlige lande	4.935	7.036	2.101	29,9%	1.255	1.390	135	10,8%
Indvandrere fra ikke-vestlige lande	63.823	74.860	11.037	14,7%	1.752	1.885	133	7,6%
Indvandrere fra vestlige lande	45.118	65.626	20.508	31,2%	8.783	7.510	-1.273	-14,5%
Personer med dansk oprindelse	592.284	633.026	40.742	6,4%	451.660	456.539	4.879	1,1%

Helsingør Stift	Befolkningstal				Medlemstal			
			Difference				Difference	
	2011	2018	Num.	%	2011	2018	Num.	%
	964.615	1.007.911	43.296	4,3%	715.309	688.807	-26.502	-3,7%
Efterkommere fra ikke-vestlige lande	31.640	41.525	9.885	23,8%	628	962	334	53,2%
Efterkommere fra vestlige lande	4.083	6.237	2.154	34,5%	1.405	1.481	76	5,4%
Indvandrere fra ikke-vestlige lande	60.692	81.486	20.794	25,5%	1.790	2.185	395	22,1%
Indvandrere fra vestlige lande	30.436	43.161	12.725	29,5%	8.042	7.127	-915	-11,4%
Personer med dansk oprindelse	837.764	835.502	-2.262	-0,3%	703.444	677.052	-26.392	-3,8%

Roskilde Stift	Befolkningstal				Medlemstal			
			Difference				Difference	
	2011	2018	Num.	%	2011	2018	Num.	%
	711.069	731.823	20.754	2,8%	592.422	577.845	-14.577	-2,5%
<i>Efterkommere fra ikke-vestlige lande</i>	11.031	14.337	3.306	23,1%	258	404	146	56,6%
<i>Efterkommere fra vestlige lande</i>	1.615	2.512	897	35,7%	678	692	14	2,1%
<i>Indvandrere fra ikke-vestlige lande</i>	24.009	34.154	10.145	29,7%	757	1.022	265	35,0%
<i>Indvandrere fra vestlige lande</i>	13.358	20.381	7.023	34,5%	3.863	3.567	-296	-7,7%
<i>Personer med dansk oprindelse</i>	661.056	660.439	-617	-0,1%	586.866	572.160	-14.706	-2,5%

Lolland-F. Stift	Befolkningstal				Medlemstal			
			Difference				Difference	
	2011	2018	Num.	%	2011	2018	Num.	%
	108.694	103.201	-5.493	-5,3%	92.488	83.850	-8.638	-9,3%
<i>Efterkommere fra ikke-vestlige lande</i>	1.008	1.369	361	26,4%	39	53	14	35,9%
<i>Efterkommere fra vestlige lande</i>	186	304	118	38,8%	49	62	13	26,5%
<i>Indvandrere fra ikke-vestlige lande</i>	2.898	4.131	1.233	29,8%	138	167	29	21,0%
<i>Indvandrere fra vestlige lande</i>	2.196	2.702	506	18,7%	674	577	-97	-14,4%
<i>Personer med dansk oprindelse</i>	102.406	94.695	-7.711	-8,1%	91.588	82.991	-8.597	-9,4%

Fyens Stift	Befolkningstal				Medlemstal			
			Difference				Difference	
	2011	2018	Num.	%	2011	2018	Num.	%
	484.969	496.243	11.274	2,3%	408.609	396.042	-12.567	-3,1%
<i>Efterkommere fra ikke-vestlige lande</i>	8.717	11.375	2.658	23,4%	188	305	117	62,2%
<i>Efterkommere fra vestlige lande</i>	1.060	1.718	658	38,3%	399	482	83	20,8%
<i>Indvandrere fra ikke-vestlige lande</i>	19.098	25.423	6.325	24,9%	627	754	127	20,3%
<i>Indvandrere fra vestlige lande</i>	11.420	16.522	5.102	30,9%	3.361	3.010	-351	-10,4%
<i>Personer med dansk oprindelse</i>	444.674	441.205	-3.469	-0,8%	404.034	391.491	-12.543	-3,1%

Aalborg Stift	Befolkningstal				Medlemstal			
			Difference				Difference	
	2011	2018	Num.	%	2011	2018	Num.	%
	518.115	528.072	9.957	1,9%	453.693	439.981	-13.712	-3,0%
<i>Efterkommere fra ikke-vestlige lande</i>	4.191	6.521	2.330	35,7%	251	383	132	52,6%
<i>Efterkommere fra vestlige lande</i>	892	1.628	736	45,2%	348	433	85	24,4%
<i>Indvandrere fra ikke-vestlige lande</i>	13.770	20.943	7.173	34,3%	761	907	146	19,2%
<i>Indvandrere fra vestlige lande</i>	11.378	16.513	5.135	31,1%	3.644	3.394	-250	-6,9%
<i>Personer med dansk oprindelse</i>	487.884	482.467	-5.417	-1,1%	448.689	434.864	-13.825	-3,1%

Viborg Stift	Befolkningstal				Medlemstal			
			Difference				Difference	
	2011	2018	Num.	%	2011	2018	Num.	%
	414.395	418.639	4.244	1,0%	368.061	354.181	-13.880	-3,8%
Efterkommere fra ikke-vestlige lande	4.253	5.576	1.323	23,7%	137	239	102	74,5%
Efterkommere fra vestlige lande	827	1.795	968	53,9%	333	384	51	15,3%
Indvandrere fra ikke-vestlige lande	11.510	17.551	6.041	34,4%	489	624	135	27,6%
Indvandrere fra vestlige lande	8.841	13.615	4.774	35,1%	2.107	2.077	-30	-1,4%
Personer med dansk oprindelse	388.964	380.102	-8.862	-2,3%	364.995	350.857	-14.138	-3,9%

Århus Stift	Befolkningstal				Medlemstal			
			Difference				Difference	
	2011	2018	Num.	%	2011	2018	Num.	%
	797.663	846.125	48.462	5,7%	658.278	658.530	252	0,0%
Efterkommere fra ikke-vestlige lande	15.810	20.802	4.992	24,0%	432	678	246	56,9%
Efterkommere fra vestlige lande	2.023	3.297	1.274	38,6%	745	843	98	13,2%
Indvandrere fra ikke-vestlige lande	34.257	45.830	11.573	25,3%	1.148	1.487	339	29,5%
Indvandrere fra vestlige lande	22.857	33.416	10.559	31,6%	5.576	4.926	-650	-11,7%
Personer med dansk oprindelse	722.716	742.780	20.064	2,7%	650.377	650.596	219	0,0%

Ribe Stift	Befolkningstal				Medlemstal			
			Difference				Difference	
	2011	2018	Num.	%	2011	2018	Num.	%
	359.419	357.989	-1.430	-0,4%	317.662	300.599	-17.063	-5,4%
Efterkommere fra ikke-vestlige lande	3.237	4.378	1.141	26,1%	86	170	84	97,7%
Efterkommere fra vestlige lande	1.113	2.098	985	46,9%	512	601	89	17,4%
Indvandrere fra ikke-vestlige lande	9.939	14.920	4.981	33,4%	397	469	72	18,1%
Indvandrere fra vestlige lande	10.781	15.542	4.761	30,6%	2.954	2.687	-267	-9,0%
Personer med dansk oprindelse	334.349	321.051	-13.298	-4,1%	313.713	296.672	-17.041	-5,4%

Haderslev Stift	Befolkningstal				Medlemstal			
			Difference				Difference	
	2011	2018	Num.	%	2011	2018	Num.	%
	466.917	476.439	9.522	2,0%	398.558	384.434	-14.124	-3,5%
Efterkommere fra ikke-vestlige lande	6.913	9.580	2.667	27,8%	176	271	95	54,0%
Efterkommere fra vestlige lande	1.467	2.431	964	39,7%	639	743	104	16,3%
Indvandrere fra ikke-vestlige lande	17.428	24.507	7.079	28,9%	626	796	170	27,2%
Indvandrere fra vestlige lande	15.095	20.395	5.300	26,0%	5.308	4.630	-678	-12,8%
Personer med dansk oprindelse	426.014	419.526	-6.488	-1,5%	391.809	377.994	-13.815	-3,5%
Total	5.560.628	5.781.190	220.562	3,8%	4.469.109	4.352.507	-116.602	-2,6%

Bilag 4. Befolknings- og medlemstal i provstierne, stiftsvis opdelt

Følgende tabeller viser udviklingen i befolknings- og medlemstal i provstierne i de enkelte stifter.

De første lyseblå kolonner viser indbyggertal 2011 og 2018. Dernæst er der to orange kolonner som viser medlemstal 2011 og 2018.

I de næste kolonner ses differencen på hhv. indbygger- (lyseblå) og medlemstal (orange) efterfulgt af den procentuelle udvikling.

De lilla kolonner viser udviklingen i medlemsprocenten. Og endelig er der en grøn kolonne med provstiets urbaniseringsgrad, som forklares på s. xx.

Provstierne er sorteret efter udvikling i medlemstallet.

KØBENHAVNS STIFT	INDBYGGERE		MEDLEMMER		DIFFERENCE				MEDLEMSPROCENT			URBANISERINGS-GRAD
PROVSTI	2011	2018	2011	2018	Indb.	Indb. %	Medl.	Medl. %	2011	2018	Udvikling	
Amagerbro	119.632	142.457	74.294	80.046	22.825	19,1%	5.752	7,7%	62,1%	56,2%	-5,9%	1
Vor Frue-Vesterbro	80.935	92.858	45.739	48.660	11.923	14,7%	2.921	6,4%	56,5%	52,4%	-4,1%	1
Valby-Vanløse	83.959	96.019	54.499	56.279	12.060	14,4%	1.780	3,3%	64,9%	58,6%	-6,3%	1
Holmens og Østerbro	97.617	108.949	60.967	62.725	11.332	11,6%	1.758	2,9%	62,5%	57,6%	-4,9%	1
Nørrebro	71.341	77.150	37.357	37.559	5.809	8,1%	202	0,5%	52,4%	48,7%	-3,7%	1
Amagerland	54.552	57.335	43.199	42.459	2.783	5,1%	-740	-1,7%	79,2%	74,1%	-5,1%	1
Frederiksberg	98.782	104.410	65.131	63.768	5.628	5,7%	-1.363	-2,1%	65,9%	61,1%	-4,9%	1
Bispebjerg-Brønshøj	86.058	95.855	47.243	44.871	9.797	11,4%	-2.372	-5,0%	54,9%	46,8%	-8,1%	1
Bornholm	41.896	39.715	35.600	31.871	-2.181	-5,2%	-3.729	-10,5%	85,0%	80,2%	-4,7%	3.2

HELINGØR STIFT	INDBYGGERE		MEDLEMMER		DIFFERENCE				MEDLEMSPROCENT			URBANISERINGS-GRAD
PROVSTI	2011	2018	2011	2018	Indb.	Indb. %	Medl.	Medl. %	2011	2018	Udvikling	
Hillerød	72.459	76.331	57.992	57.357	3.872	5,3%	-635	-1,1%	80,0%	75,1%	-4,9%	2.2
Kongens Lyngby	52.754	55.472	39.343	38.460	2.718	5,2%	-883	-2,2%	74,6%	69,3%	-5,2%	1
Gentofte	71.714	75.803	52.368	51.256	4.089	5,7%	-1.112	-2,1%	73,0%	67,6%	-5,4%	1
Rudersdal	54.765	55.989	42.371	40.892	1.224	2,2%	-1.479	-3,5%	77,4%	73,0%	-4,3%	2.2
Helsingør dom	61.368	62.686	46.421	44.894	1.318	2,1%	-1.527	-3,3%	75,6%	71,6%	-4,0%	2.1
Fredensborg	63.309	65.407	48.421	46.647	2.098	3,3%	-1.774	-3,7%	76,5%	71,3%	-5,2%	2.3
Frederikssund	85.921	88.143	71.133	69.220	2.222	2,6%	-1.913	-2,7%	82,8%	78,5%	-4,3%	2.2
Rødovre-Hvidovre	86.605	92.625	62.296	60.174	6.020	7,0%	-2.122	-3,4%	71,9%	65,0%	-7,0%	1
Ballerup-Furesø	86.216	89.206	62.478	60.349	2.990	3,5%	-2.129	-3,4%	72,5%	67,7%	-4,8%	2.2
Gladsaxe-Herlev	91.548	98.056	64.415	62.215	6.508	7,1%	-2.200	-3,4%	70,4%	63,4%	-6,9%	1
Frederiksværk	71.756	72.385	58.938	56.051	629	0,9%	-2.887	-4,9%	82,1%	77,4%	-4,7%	3.2
Høje Taastrup	68.550	73.584	44.638	41.204	5.034	7,3%	-3.434	-7,7%	65,1%	56,0%	-9,1%	2.2
Glostrup	97.650	102.224	64.495	60.088	4.574	4,7%	-4.407	-6,8%	66,0%	58,8%	-7,3%	1

ROSKILDE STIFT	INDBYGGERE		MEDLEMMER		DIFFERENCE				MEDLEMSPROCENT			URBANISERINGS-GRAD
PROVSTI	2011	2018	2011	2018	Indb.	Indb. %	Medl.	Medl. %	2011	2018	Udvikling	
Roskilde dom	82.542	87.382	65.158	65.688	4.840	5,9%	530	0,8%	78,9%	75,2%	-3,8%	2.1
Køge	57.309	60.400	46.758	46.263	3.091	5,4%	-495	-1,1%	81,6%	76,6%	-5,0%	2.2
Greve-Solrød	68.942	72.492	55.570	54.867	3.550	5,1%	-703	-1,3%	80,6%	75,7%	-4,9%	1
Lejre	26.764	27.544	22.427	21.671	780	2,9%	-756	-3,4%	83,8%	78,7%	-5,1%	3.2
Ods og Skippinge	32.845	33.083	28.386	27.200	238	0,7%	-1.186	-4,2%	86,4%	82,2%	-4,2%	3.2
Holbæk	69.521	70.983	57.249	55.964	1.462	2,1%	-1.285	-2,2%	82,3%	78,8%	-3,5%	3.1
Tryggevælde	57.094	58.822	49.060	47.774	1.728	3,0%	-1.286	-2,6%	85,9%	81,2%	-4,7%	3.2
Næstved	80.963	82.938	69.045	67.633	1.975	2,4%	-1.412	-2,0%	85,3%	81,5%	-3,7%	2.1
Ringsted-Sorø	62.389	64.138	52.302	50.780	1.749	2,8%	-1.522	-2,9%	83,8%	79,2%	-4,7%	2.2
Kalundborg	49.088	48.986	42.561	40.606	-102	-0,2%	-1.955	-4,6%	86,7%	82,9%	-3,8%	3.1
Stege-Vordingborg	46.170	46.087	39.216	37.009	-83	-0,2%	-2.207	-5,6%	84,9%	80,3%	-4,6%	3.2
Slagelse-Skælskør	77.442	78.968	64.690	62.390	1.526	2,0%	-2.300	-3,6%	83,5%	79,0%	-4,5%	2.2

LOLLAND-F. STIFT	INDBYGGERE		MEDLEMMER		DIFFERENCE				MEDLEMSPROCENT			URBANISERINGS-GRAD
PROVSTI	2011	2018	2011	2018	Indb.	Indb. %	Medl.	Medl. %	2011	2018	Udvikling	
Lolland Østre	19.339	18.637	16.744	15.531	-702	-3,6%	-1.213	-7,2%	86,6%	83,3%	-3,2%	3.1
Maribo dom	20.306	18.749	17.247	15.173	-1.557	-7,7%	-2.074	-12,0%	84,9%	80,9%	-4,0%	3.2
Falster	43.244	42.582	36.684	34.237	-662	-1,5%	-2.447	-6,7%	84,8%	80,4%	-4,4%	3.1
Lolland Vestre	25.805	23.233	21.813	18.909	-2.572	-10,0%	-2.904	-13,3%	84,5%	81,4%	-3,1%	3.2

FYEN STIFT	INDBYGGERE		MEDLEMMER		DIFFERENCE				MEDLEMSPROCENT			URBANISERINGS-GRAD
PROVSTI	2011	2018	2011	2018	Indb.	Indb. %	Medl.	Medl. %	2011	2018	Udvikling	
Odense dom	93.256	102.117	66.390	68.249	8.861	9,5%	1.859	2,8%	71,2%	66,8%	-4,4%	1
Nyborg	26.325	26.959	22.463	21.806	634	2,4%	-657	-2,9%	85,3%	80,9%	-4,4%	2.2
MidtFyen	28.097	28.560	24.806	24.108	463	1,6%	-698	-2,8%	88,3%	84,4%	-3,9%	3.2
Bogense	29.507	29.765	26.783	25.742	258	0,9%	-1.041	-3,9%	90,8%	86,5%	-4,3%	3.2
Middelfart	37.701	38.167	33.787	32.740	466	1,2%	-1.047	-3,1%	89,6%	85,8%	-3,8%	3.2
Kerteminde	28.932	28.829	25.818	24.422	-103	-0,4%	-1.396	-5,4%	89,2%	84,7%	-4,5%	3.2
Hjallese	96.989	100.231	83.323	81.703	3.242	3,3%	-1.620	-1,9%	85,9%	81,5%	-4,4%	1
Fåborg	23.829	22.976	21.073	19.393	-853	-3,6%	-1.680	-8,0%	88,4%	84,4%	-4,0%	3.2
Langeland-Ærø	19.985	18.819	17.642	15.808	-1.166	-5,8%	-1.834	-10,4%	88,3%	84,0%	-4,3%	3.2
Svendborg	58.713	58.698	49.045	46.885	-15	0,0%	-2.160	-4,4%	83,5%	79,9%	-3,7%	2.2
Assens	41.635	41.122	37.479	35.186	-513	-1,2%	-2.293	-6,1%	90,0%	85,6%	-4,5%	3.2

AALBORG STIFT	INDBYGGERE		MEDLEMMER		DIFFERENCE				MEDLEMSPROCENT			URBANISERINGS-GRAD
PROVSTI	2011	2018	2011	2018	Indb.	Indb. %	Medl.	Medl. %	2011	2018	Udvikling	
Aalborg dom	71.955	81.525	58.434	61.866	9.570	13,3%	3.432	5,9%	81,2%	75,9%	-5,3%	1
Aalborg Vestre	24.573	25.762	22.294	22.520	1.189	4,8%	226	1,0%	90,7%	87,4%	-3,3%	1
Rebild	28.940	29.827	25.901	25.693	887	3,1%	-208	-0,8%	89,5%	86,1%	-3,4%	3.2
Aalborg Nordre	50.594	52.300	43.819	43.196	1.706	3,4%	-623	-1,4%	86,6%	82,6%	-4,0%	1
Aalborg Østre	52.066	53.971	43.246	42.568	1.905	3,7%	-678	-1,6%	83,1%	78,9%	-4,2%	1
Hadsund	18.722	18.326	17.082	16.060	-396	-2,1%	-1.022	-6,0%	91,2%	87,6%	-3,6%	3.2
Brønderslev	35.791	36.291	32.744	31.706	500	1,4%	-1.038	-3,2%	91,5%	87,4%	-4,1%	3.2
Sydthy	14.469	13.543	13.180	11.941	-926	-6,4%	-1.239	-9,4%	91,1%	88,2%	-2,9%	3.2
Jammerbugt	38.733	38.638	34.888	33.534	-95	-0,2%	-1.354	-3,9%	90,1%	86,8%	-3,3%	3.2
Hjørring Søndre	41.947	42.210	37.369	35.920	263	0,6%	-1.449	-3,9%	89,1%	85,1%	-4,0%	3.1
Morsø	21.600	20.514	18.652	17.162	-1.086	-5,0%	-1.490	-8,0%	86,4%	83,7%	-2,7%	3.2
Thisted	30.676	30.173	26.858	25.064	-503	-1,6%	-1.794	-6,7%	87,6%	83,1%	-4,5%	3.2
Hjørring Nordre	26.475	24.854	24.223	21.610	-1.621	-6,1%	-2.613	-10,8%	91,5%	86,9%	-4,5%	3.1
Frederikshavn	61.574	60.138	55.003	51.141	-1.436	-2,3%	-3.862	-7,0%	89,3%	85,0%	-4,3%	2.2

VIBORG STIFT	INDBYGGERE		MEDLEMMER		DIFFERENCE				MEDLEMSPROCENT			URBANISERINGS-GRAD
PROVSTI	2011	2018	2011	2018	Indb.	Indb. %	Medl.	Medl. %	2011	2018	Udvikling	
Viborg dom	56.627	59.990	49.256	49.573	3.363	5,9%	317	0,6%	87,0%	82,6%	-4,3%	3.1
Holstebro	50.324	51.916	44.607	44.101	1.592	3,2%	-506	-1,1%	88,6%	84,9%	-3,7%	2.2
Herning Søndre	50.640	52.815	42.731	42.066	2.175	4,3%	-665	-1,6%	84,4%	79,6%	-4,7%	3.1
Herning Nordre	35.434	36.128	32.255	31.497	694	2,0%	-758	-2,4%	91,0%	87,2%	-3,8%	3.1
Skive	28.435	28.441	25.477	24.475	6	0,0%	-1.002	-3,9%	89,6%	86,1%	-3,5%	3.1
Viborg Østre	37.649	37.689	34.243	32.599	40	0,1%	-1.644	-4,8%	91,0%	86,5%	-4,5%	3.1
Ikast-Brande	53.753	54.451	47.405	45.709	698	1,3%	-1.696	-3,6%	88,2%	83,9%	-4,2%	2.2
Struer	22.190	21.270	19.688	17.932	-920	-4,1%	-1.756	-8,9%	88,7%	84,3%	-4,4%	2.3
Salling	19.838	18.457	18.208	16.409	-1.381	-7,0%	-1.799	-9,9%	91,8%	88,9%	-2,9%	3.1
Vesthimmerlands	37.951	37.349	34.304	32.157	-602	-1,6%	-2.147	-6,3%	90,4%	86,1%	-4,3%	3.2
Lemvig	21.554	20.133	19.887	17.663	-1.421	-6,6%	-2.224	-11,2%	92,3%	87,7%	-4,5%	3.2

ÅRHUS STIFT	INDBYGGERE		MEDLEMMER		DIFFERENCE				MEDLEMSPROCENT			URBANISERINGS-GRAD
PROVSTI	2011	2018	2011	2018	Indb.	Indb. %	Medl.	Medl. %	2011	2018	Udvikling	
Århus dom	84.104	97.429	65.577	72.099	13.325	15,8%	6.522	9,9%	78,0%	74,0%	-4,0%	1
Århus Søndre	82.359	90.469	66.151	67.718	8.110	9,8%	1.567	2,4%	80,3%	74,9%	-5,5%	1
Århus Nordre	68.411	74.121	56.156	57.596	5.710	8,3%	1.440	2,6%	82,1%	77,7%	-4,4%	1
Horsens	82.749	89.813	69.378	70.300	7.064	8,5%	922	1,3%	83,8%	78,3%	-5,6%	2.1
Skanderborg	57.773	60.901	50.518	50.633	3.128	5,4%	115	0,2%	87,4%	83,1%	-4,3%	2.2
Odder	21.828	22.602	19.042	18.636	774	3,5%	-406	-2,1%	87,2%	82,5%	-4,8%	2.3
Silkeborg	74.445	77.482	64.078	63.548	3.037	4,1%	-530	-0,8%	86,1%	82,0%	-4,1%	3.1
Randers Søndre	51.905	53.813	46.035	45.387	1.908	3,7%	-648	-1,4%	88,7%	84,3%	-4,3%	2.1
Favrskov	46.825	48.197	41.940	40.898	1.372	2,9%	-1.042	-2,5%	89,6%	84,9%	-4,7%	3.2
Hobro-Mariager	23.833	23.773	20.851	19.791	-60	-0,3%	-1.060	-5,1%	87,5%	83,2%	-4,2%	3.2
Randers Nordre	43.412	44.457	37.518	36.171	1.045	2,4%	-1.347	-3,6%	86,4%	81,4%	-5,1%	2.1
Syddjurs	41.734	42.468	36.546	35.187	734	1,8%	-1.359	-3,7%	87,6%	82,9%	-4,7%	3.2
Norddjurs	38.033	38.197	33.874	32.348	164	0,4%	-1.526	-4,5%	89,1%	84,7%	-4,4%	3.2
Århus Vestre	80.252	82.403	50.614	48.218	2.151	2,7%	-2.396	-4,7%	63,1%	58,5%	-4,6%	1

RIBE STIFT	INDBYGGERE		MEDLEMMER		DIFFERENCE				MEDLEMSPROCENT			URBANISERINGS-GRAD
PROVSTI	2011	2018	2011	2018	Indb.	Indb. %	Medl.	Medl. %	2011	2018	Udvikling	
Ribe dom	31.925	31.542	28.839	27.712	-383	-1,2%	-1.127	-3,9%	90,3%	87,9%	-2,5%	3.2
Ringkøbing	29.815	29.169	26.752	24.902	-646	-2,2%	-1.850	-6,9%	89,7%	85,4%	-4,4%	3.2
Grene	43.619	44.135	39.152	37.202	516	1,2%	-1.950	-5,0%	89,8%	84,3%	-5,5%	2.3
Malt	42.650	42.815	37.540	35.563	165	0,4%	-1.977	-5,3%	88,0%	83,1%	-5,0%	3.2
Varde	50.004	49.945	45.327	43.050	-59	-0,1%	-2.277	-5,0%	90,6%	86,2%	-4,5%	3.2
Skads	86.852	88.276	73.496	71.114	1.424	1,6%	-2.382	-3,2%	84,6%	80,6%	-4,1%	2.1
Skjern	35.090	34.338	31.927	29.335	-752	-2,1%	-2.592	-8,1%	91,0%	85,4%	-5,6%	3.2
Tønder	39.464	37.769	34.629	31.721	-1.695	-4,3%	-2.908	-8,4%	87,7%	84,0%	-3,8%	3.2

HADERSLEV STIFT	INDBYGGERE		MEDLEMMER		DIFFERENCE				MEDLEMSPROCENT			URBANISERINGS-GRAD
PROVSTI	2011	2018	2011	2018	Indb.	Indb. %	Medl.	Medl. %	2011	2018	Udvikling	
Vejle	89.759	96.475	74.799	75.327	6.716	7,5%	528	0,7%	83,3%	78,1%	-5,3%	3.1
Hedensted	45.739	46.413	41.016	39.695	674	1,5%	-1.321	-3,2%	89,7%	85,5%	-4,1%	3.2
Fredericia	50.104	51.326	42.390	40.971	1.222	2,4%	-1.419	-3,3%	84,6%	79,8%	-4,8%	2.2
Kolding	89.210	92.592	75.731	73.989	3.382	3,8%	-1.742	-2,3%	84,9%	79,9%	-5,0%	2.1
Haderslev dom	56.117	55.894	49.422	46.745	-223	-0,4%	-2.677	-5,4%	88,1%	83,6%	-4,4%	2.2
Aabenraa	59.807	59.094	50.201	47.163	-713	-1,2%	-3.038	-6,1%	83,9%	79,8%	-4,1%	3.1
Sønderborg	76.181	74.645	64.999	60.544	-1.536	-2,0%	-4.455	-6,9%	85,3%	81,1%	-4,2%	2.2

Litteratur

- Arendt, N. H., 2011. Med paragraf fire ind i fremtiden. *Dansk Kirketidende*, Januar, p. 6 ff.
- Bartholin, P. H., 2020. *Folkekirke og samfund i en reformtid - medspil eller modspil?*. Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter.
- Borum, F., 2013. *Strategier for organisationsændring*. Handelshøjskolens forlag.
- Brown, A. & Woodhead, L., 2016. *That was the Church that was. How the Church of England Lost the English People.*. Bloomsbury.
- Bukh, P. N. & Christensen, K. S., 2018. *Strategi og styring med effekt. Danske erfaringer*. DJØF.
- Christensen, T. R., 2017. Provst: Vi har for utydelige tal om dåb i folkekirken. *Kristeligt Dagblad*, 19. Marts.
- Engholm, B. K., 2016. *Den fremtidsgodkendte folkekirke*. Eksistensen.
- Felter, K. D., 2010. *Mellem kald og profession*. Det teologiske fakultet. Københavns universitet.
- Felter, K. D., 2016. *Hvad vil det sige at være præst? En kvalitativ undersøgelse af danske folkekirkepræsters syn på embede og arbejde*. Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter.
- Gundelach, P., 2011. *Små og store forandringer*. Hans Reitzels Forlag.
- Hammer, S. & Høpner, J., 2018. *Meningsskabelse, organisering og ledelse. En introduktion til Weicks univers*. Samfundslitteratur.
- Harbsmeier, E., 2013. *Praktisk talt - at drive teologi på tværs af grænser*. Anis.
- Hatch, M. J., 2008. *Organisasjonsteori. Moderne, symbolske og postmoderne perspektiver*. Abstrakt forlag.
- Holmgren, J. & Nüssler, C., 2020. *Strategisk ledelse for offentlige ledere*. Samfundslitteratur.
- Jensen, R., 2006. *Folkekirkens fremtider - fire scenarier for folkekirken i 2016*. [Online]
Available at: https://www.km.dk/fileadmin/share/Folkekirkens_fremtid/Fremtidsscenarier.pdf
[Senest hentet eller vist den Feb. 2020].
- Kirkeministeriet, 2006. *Betænkning 1477: Opgaver i sogn, provsti og stift*, Kirkeministeriet.
- Kirkeministeriet, 2007. *Foredrag/oplæg på konferencen Folkekirkens fremtid(er)*. [Online]
Available at: https://www.km.dk/fileadmin/share/Folkekirkens_fremtid/Oplaeg_samlet.pdf
[Senest hentet eller vist den Feb. 2020].
- Kirkeministeriet, 2014. *Betænkning 1544: Folkekirkens styre*, Kirkeministeriet.
- Kirkeministeriet, 2020. *Svar på høring om rapport om forvaltningsrevision af mål- og resultatstyring på Kirkeministeriets område*.
- Klausen, K. K., 2006. *Strategisk ledelse. De mange arenaer*. Syddansk Universitetsforlag.
- Klausen, K. K., 2014. *Strategisk ledelse i det offentlige*. Gyldendal Public.
- Kristiansen, M. B., 2019. *Resultatbaseret ledelse i den offentlige sektor*. Hans Reitzels Forlag.

- Kritisk forum for praktisk teologi, 2018. *De nye præster*. Eksistensen.
- Kühle, L. & Christensen, H. R., 2015. *Funktionspræster i Danmark*. Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter.
- Leth-Nissen, K. M., 2018. *Churching alone*. The Faculty of Theology. University of Copenhagen.
- Lindhardt, J., 2006. *Ind i kirken - en guide til gudstjenesten*. Rosinante.
- Lüchau, P., 2014. Når fårene forlader flokken. En religionssociologisk analyse af udmeldelser fra folkekirken. *Religionsvidenskabeligt tidsskrift*, pp. 89-107.
- Melander, P., 2014. *Lederskabelse i spændingsfeltet mellem staten, professionerne og borgerne*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Mintzberg, H., Ahlstrand, B. & Lampel, J., 1998. *Strategy safari. A guided tour through the wilds of strategic management*. Simon & Schuster.
- Mintzberg, H. & Waters, J. A., 1985. Of Strategies, Deliberate and Emergent. *Strategic Management Journal*, Juli-Sept. Vol. 6 Nr. 3, pp. 257-272.
- Mortensen, V., 2017. Kan folkekirken rumme kristne fra andre kulturer?. *Kristeligt Dagblad*, 2. Februar.
- Nielsen, K. S. & Thøisen, S. B., 2020. *Midt i en medietid*. Eksistensen.
- Nielsen, M. V. & Iversen, H. R., 2014. *Tal om kirken. Undersøgelser af Folkekirkens aktivitets- og deltagerstatistik*. Det teologiske fakultet. Københavns universitet.
- Rasmussen, S. M., 2014. *Den relevante folkekirke - et sociologisk grundlag for målsætningsarbejde, aktivitetsstatistik og brugerundersøgelser*. Center for kirkeforskning. Københavns Universitet.
- Rasmussen, S. M., 2015. *Udviklingen i dåbstal og lignende 1990-2014*, FUV.
- Rasmussen, S. M., 2017. *Kandidatvillighed. At være eller ikke være kandidat til menighedsrådet*. Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter.
- Rigsrevisionen, 2019. *Rapport om forvaltningsrevision af mål- og resultatstyring 2019 i Kirkeministeriet*, Rigsrevisionen.
- Stark, B., 2020. *Dialogisk ledelse. Fælles handlekraft i forandring og udvikling*. Samfundslitteratur.
- Thomsen, M. H. & Felter, K. D., 2020. *Præster på tværs. Storpastoratet som ramme om præstens arbejde på landet*. Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter.
- Torring, J. & Triantafillou, P., 2017. *New Public Governance på dansk*. Akademisk forlag.